

YA:SUKONO ALIBOLEPI DUBUNO OSIYODILOLE TANALO

Me Bukano Osiyodilo Tanalono Mabu

1 ¹⁻²Naimano wade lumagi Tiypolasi, niyata. Me netewa tetema: eda: nale a:ma:tamo buka osiyodiloma:. Nanitabola, Ya:sute ebena woko dowagilimiya ebe tetene pete ebete Unu Duliynomolamo dodoliya ebe teta:mo pemaiga, ebete kebe iyaiya tanalo kosiyodilolenakile ega:walo epo keba kunu kiyatulamenakile ebe tanalo bilibilinomo nale naimano dopo bukalo awokalilamiyamo.^a

Ya:sute Wade-talena Uliyanate Pema: Nanitabolo Degiya

Nanitabola, Godote Ya:suko Unu Duliynomolamo pelawea:no dopamo ebete ebena alibolepi dubu Wade-talena Uliyanano elawamo totomulatelya, iyo, ebe dubu ebete ebena alibolepima: iyalo eka:la:miya. ³Ebena Ya:sukono kawokawo temeteme dolopoligomiya, ebe tetelo ebete 40 egela magumulo tete bilibilinomo epetapilo iba:tamo ebena ololonomamo awokalanaki iba:te ebena igilamo maiga tanalo umite ebe nanitabokobi ka:midima:, ega:walo ebe atu tetelo ebete Godokono Kawo Elawodawano tanaloma: ibi ebo iyatulamenaki.^b ⁴Ebena tete idilo ebete iba:go eba okolilo ibi ma kunu totomulatelya, “La: Yelusalema kawo duliynomolone umuino akotolama:la:, mabu naimano Nabiwite la:tamo ikalaema: nanitabolo degiya la: ebe tanalo nemakopeliyala:. Iyo, nale la: dopamo danaletima, ebe tanalo la: ma kunu olowimata,^c ⁵Yonete dopamo tetelo epo obonomamo waduba:midaolenaki, wiyasiya la: egela kapiyakapiya pola:wenate Godote ebena Uliyanamo ebo ka:powaduba:midaolema:ta.”^d

---

^a 1:1-2 Mak 16:19; Luk 1:3; 24:49-51   ^b 1:3 Luk 24:36-49; Ali 10:41   ^c 1:4 Luk 24:49; Yon 14:16-17; Ali 2:33   ^d 1:5 Mat 3:11

Godote Ya:suko Unu Duliyomolamo Da:pelawiya

⁶Ebe tetelo Ya:sute ebene alibolepi dubago aladabuti bailo eba pola:nalo, iba:te ebe alateda:lo naniya, “Kawodawa, a:ma: me tetelo me opo kawonomono watowatopima: eda:o tanalo a:imano Isalaela epatamo walo ba:kikalama:emene?”^e

⁷Ya:sute ibino tabo eba wiyalo negiya, “Iyaiya tanalono pelame tete naimano Nabiwite ebene elawamo a:ka:tuwa: kegemene. Ebe ubia:nola la:le ebe tanalono tete iyatawaoma;,^f ⁸wiyasiya ebene Uliyanate la: unamo da:pokolimene, ebe tetelo ebene elawote la:imano tepo magumu detabokailaemene, la:le naimano tanalo awokalima: tabo atapima: keda:omamota. Ebe mabuma: me Yelusalemalo ega:walo Yudiya opono duliyomolo epetapilo ega:walo Samaliya opono duliyomololo ega:walo me opo kawonomono uwomu apuapulo la:le naimano tabo ka:na:kiyawaomamota.”^g ⁹Ebene Ya:sute me tabo kiyawao dolopoligiya, iba:te ebe eba umitalo Godote unamo ebo adipatiya, iyo, ebete tema magumamo da:nopegiya iba:te ebe walo kumiya.

¹⁰Iba:te unamo taliaote eba umitalo, dubu netewate keyakeya kaliku pupula:go iba:tamo pemaimite ibi niyakabolo eba lamota:nalo ¹¹iba:tamo negeliya, “La: Ga:lili opo dubala:, la: beda: mabuma: unamo taliaolo delamota:wenama? Me Ya:suko la:le eba umitalo Godote ebe Unu Duliyomolamo da:pelawe, ebete la:godone unamo keba kunu ka:nodolole, walone ebete eba kunu ka:ka:pemene.”^h

Matayasite Yudasikono Woko Gobebobo Delawiya

¹²Ebema: Ya:sukono alibolepi dubate Olibi Kewakewa Unu Damelane niwitiote Yelusalema kawo duliyomolamo ebo tolamiya, ebe damela Yelusalema niyakabolo itana, ebamo tolame gabo mulua:, kapiya kilomita keba kunula:ka: eba kunula.ⁱ ¹³Ebene iba:te kawo duliyomolamo nemaimiote, iba:te dilukulinamiya ebe unu motolo ditanami ebe teta:mo gito nodoloiya. Ebe tetelo ebe motolo me alibolepi dubate pola:niya— Pitako, Yoneko, Ya:imesiko, ega:walo A:nduluko, Pilipiko ega:walo Tomasiko, Batolomuko ega:walo Ma:tiyuko, ega:walo Ya:imesi idi Alapiyasekono gudu, ega:walo Saimonoko ebete dopamo Loma gabamani epago gowelaodawama: eda:nami, ega:walo Yudasiko Ya:imesikono gudu.^j ¹⁴Ebene me alibolepi dubago Ya:sukono ekaki ega:walo ebene menoko Ma:liko ega:walo kamiyale epetapi, iba:te 40 egela magumulo ebe atu motamo paladabutinakiya, ebene iyaiya tete epetapilo iba:te Godotamo towetowe tabo ebo pegelanakiya.

^e 1:6 Luk 24:21   ^f 1:7 Mak 13:32   ^g 1:8 Ma:t 28:19; Luk 24:48   ^h 1:11 Ma:t 26:64; Luk 21:27   ⁱ 1:12 Luk 24:50-53   ^j 1:13 Ma:t 10:2-4

¹⁵Ebene egela epetapi dolopoligiya, ebe tetelo 120 nanitabokobi midipiate walo dakaladabutiya, Pitate ibino taneba magumulo maigate iba:tamo ma kunu kiyawaiya, ¹⁶⁻¹⁷“Ekakiala:, Godokono Uliyanate dopamo Da:ibidikono tabone Yudasikono tanaloma: degiya, ebe Buka apuno tabote nanitaboma: keda:ma: olalati tanalote ebetamo eba kunu ebema: maigiya. La: iyatawalata Yudasiko aimano tanebadawa idima: eda:nami, iyo, Ya:sute ebe elawi ago kapimiya woko kosiyodilonama: Wiyasiya me dubute idoko idilo Ya:suko anakapumpipi eba walubilinalo, iba:te ebe ebo laweniya.”^k

¹⁸Ebema: buka ka:la:mioledawa, modobola a:ma: me tanalo niyatawa, me dubu Yudasite ebena kawo kuba osiyodilo magumulo kebe mani kuwatiyale, ebete ebe maniamo dubu idino pali opo nelawiya, ebene ebete tote ebe opolo da:na:iya, ebena apete opamo eba pegalo tepo alapogomete maladite ebo pawokalaomiya.^l ¹⁹Ebe tetelo Yelusalema kawo duliynomololo da:pola:niya, ebe Yu epo bilibilinomate ebena a:e tanalo olowite ebe pali opono mailo ibino tabamo Akeledamama: ka:miya, ebe mailono magumu nitana ‘Kalimagono Pali Opola.’

²⁰Ebene Pitate tabo moga:melo walo na:kegiya, “Da:ibidite Sam Oale Bukalo Godokono tabo ma kunu akuloliya,

‘Modobola kuba lumagino motote gito nitanamene,

iyo, ebe moto gulo lumagi idite walo a:ka:lutamene.’

Wiyasiya Da:ibidite ebe lumagino woko gobebobono tanaloma: tabo idi ma kunu kegiya,

‘Modobola kuba lumagino woko gobebobo idawate nelaemene.’^m

²¹⁻²²Ebema: lumagi idite woko magumulo ago nekapiyamene, Kawodawa Ya:sute a:e magumune demaigi ebe tabo kanawokaliminakoma:. Iyo, ago tete geyageyanomolo dokolinami, modobola ebako lumagite ago woko kowagilimene, ma kunu Yonete epo obamo waduba:midaolema: tabo da:pa:kiyawai ebe tetene wagilimite, Ya:sute Unu Duliynomolamo da:nodoli ebe teta:mo nemaiga, ebe tete geyageyanomolo piyate Ya:suago dowapata:lamenamiya ibi magumulo a kapiya dawa idi kelaemalema:.”ⁿ

²³Ebema: iba:te dubu netewano mailo ka:la:miya, Yausepe Basabasiko ebena mailo idi Yasitasitela, ega:walo Matayasiko. ²⁴Ebe tetelo iba:te Godotamo eba towetoweolo negeliya, “Kawodawa, epo bilibilinomono tepo magumuno tanalo a:ma: iyatawalata, ebema: aimano Kawodawa, me netewa dubu magumulo a:ma:le iyalo poko kelawa:wiya, modobola a:ma: a niyatuama:.” ²⁵Ma kunu a:imano alibodawa idi Yudasite datepi, ebe woko gobebobo oli lumagi idite kelaemene, wiyasiya Yudasite ebena kuba wiya laema: Ela Opamo iyalo a:ti, ebe kuba opo eba:go na:nemodobona.”

^k 1:16-17 Oale 41:9 ^l 1:18 Ma:t 27:3-8 ^m 1:20 Oale 69:25; 109:8 ⁿ 1:21-22 Ma:t 16:19; Mak 1:9; Yon 15:27

²⁶Ibino towetowe tabo gela tanalo dolopoligiya, ebe tetelo iba:te nokola anagogobeyamidaole netewa uwatete, nokola ida:mo idawano mailo akulolemete, nokola ida:mo idawano mailo akoakulolemiya. Ebene iba:te Godokono ubi tanalo kuima: ebe nokola da:niyalekeiya Matayasikono mailo ebo lawiya, ebema: ebe gabodo ebe dubute Ya:sukono alibolepi 11 dubu epetapiago kapiyama: ebo ediya.

Godokono Uliyanate Nanitabokobi Midipiatamo Da:piya

2 ¹Ebene Pentekose Soliyomu Egela^o da:piya, ebe tetelo Ya:suko nanitabokobi midipi bilibilinomate kapiya motamo paladabutiya.^p
²Ebe tetelo kawo diyamonomote Unu Duliymolone iba:tamo pemaigiya, kawo awanomote degenape eba kunu pete iba:te da:pola:niya ebe moto gu gito petabokiya. ³Ebene ela mena keba kunula:ka: ibi bilibilinomatamo eba nemaimiolo, iyaiya ka:nekekeote iditamo iditamo ibi unamo ebo nilukuliya.^q ⁴Ebe tetelo Godokono Uliyanate ibi bilibilinomo detabokailamiya, ebete ibi elawokobi eba midililo kapela epo epetapino iyaiya tabamo kiyawao ebo wagilimiya.^r

⁵Ebema: buka ka:la:mioledawa, a:ma: numa:, ebe Pentekose Soliyomu egela pea:no dopamo Yu epo epetapi ega:walo Yua:pi epo epetapi Godoko damamatenamiya, ibi bilibilinomate ibino iyaiya mulu opone Yelusalema kawo duliymolamo pelamoliya ebe soliyomu kapimiya ka:posiyodiloma.
⁶Ebene Godote ebenu Uliyana Ya:sukono nanitabokobi midipiatamo kawo diyamago dapalibiya, iyaiya opone soliyomuma: da:pelamiya ebe epo epetapi bilibilinomate ebe diyamo olowite ebe tanalo kuima: ebo paladabutiya. Ebema: iba:te kawonomamo anoanoutiya mabu nanitabokobi midipiate Yu epono tabamo kegelitiya: wiyasiya iyaiya tabamo gelitiya, ma kunu olowiopino taneba magumulo idawate ebenu tabonomo olowinaki, idawate atumu ebenu tabonomo ako-olowinaki, ibi bilibilinomate eba kunu wagelitiya.

⁷Ebene iba:te la:wa:ote eba anoanolo negeliya, “Me tabo degelita, me epo aimano opo epoa:, ibi Ga:lili opo epola, ⁸ebema: keba kunula:ka: iba:te aimano iyaiya tabonomamo degelita a nolowiutama:?” ⁹Eiye, a bilibilinomate mulu opone pelamolima! Iyo, a epetapi Patiya opo epola, epetapi Midiya opo epola, epetapi Ilima opo epola, ega:walo epetapi Mesopotemiya epola, ega:walo a epetapi Yudiya epola, epetapi Ka:padosiya epola, epetapi Pontase epola, ega:walo epetapi A:isiya epola.

---

^o Pentekose Soliyomu Yu epate dosiyodilonakoma:na: ebenu mabu ma kunula. Ibino Aduga:la Soliyomu dolopoligonako, 50 egela walogabo apuamo iba:te me soliyomu idi kosiyodilonaka. Ebe Soliyomu tetelo iba:te palino witi-laiso tole wagilimi tanalo eba malagidilolo ibino kalakala Godotamo ebema: adipatenaka, mabu ibi iyatawala iba:te Godogodone wade walubi tanalo elawiya.   ^p 2:1 Kalima 23:15-21; Totomu 16:9-11
^q 2:3 Ma:t 3:11   ^r 2:4 Ali 4:31; 10:44-46; 19:6; Mak 16:17

¹⁰Ega:walo a epetapi Piligiya epola, epetapi Pa:mapiliya epola, ega:walo epetapi Isipiti epola, nanitabola, a epetapi Sailiniya duliyoumolono Libiya opone pelaima:, ega:walo a epetapi Loma kawo duliyoumolone da:pelaima: ebe epola. ¹¹Numa:la:, a magumulo epetapi Yu eponomola, ega:walo a epetapi Yu epoa: wiyasiya ale iba:godone nani Godo amamate tanalo lawiyama:, iyo, a epetapi Kuliti opo epola ega:walo epetapi Ala:biya opo epola, ebema: me epate Godokono kawokawo osiyodilole tanaloma: degelita, ale aimano iyaiya tabonomamo beda:ma: kolowiutama:?” ¹²Ebe mabuma: ibi bilibilinomate anoanolo woki bilibilima: eba eda:olo, idite iditamo genaki, idite iditamo genaki, eba kunu wagelitiya, “Eiye! Me tanalono magumu keba kunula:ka:?”

¹³Wiyasiya epetapiate Ya:sukono alibolepi dubu eba kalakalatelelo negeliya, “Me dubate elawo da:imi obo niote da:ugulamole, ebema: daedaleuta!”

Pitate Ya:sukono Wade Tabo Da:kiyawaiya

¹⁴Ebene Pitate 11 alibolepi dubu epetapiago maigate ebena tabo madodo unamo eba adipatelo epo bilibilinomatamo ma kunu kiyawaiya, “Naimano Yu namutupiala:, ega:walo la: epetapi Yelusalemamo da:pelamola:ima la: bilibilinomo atumu, nale me tanalono magumu la:tamo kawokalimamo, ebema: modobola la: naimano tabo wadenomamo nolowiala:. ¹⁵Me dubu la:le elawo da:imi obo nioma: degelawitama, ebe tabo nanitaboa:. Iba:te elawo da:imi obo ka:niaka:, mabu nanitabola, dubate elawo da:imi obo duiyalo ka:nionakoa:. Numa:la:, egela ka:ma: podoluta! ¹⁶Wiyasiya me tanalo ebe Godokono woki awokalimidawa Yowelate dopamo da:kiyawaiya, ebe tabola. ¹⁷Iyo, Godote Yowelado tabo ma kunu giya,

‘Me opono uwomu tetelo

na Godote naimano Uliyana epo bilibilinomono unamo kadipanamamo.

Ebe tetelo la:imano koikoila buwelemelela,

iba:te naimano woki nanitabola kawokalima:na:,

ega:walo la:imano oli ape dubuno balidite iyama: eda:olamete kawokawo tanalo kulamolema:na:,

ega:walo la:imano kadelekedela:te atumu

iyolo naimano iyaiya tanalo kiyatawaoma:na:.^s

¹⁸Iyo, nanitabola, ebe egelalo naimano wiya: wokopi dubula kamiyalela,

nale ibi unamo naimano Uliyana dadipanamo,

iba:te naimano woki nanitabonomolo ebo kawokalilaema:na:.

^s 2:17-21 Yow 2:28-32

- 19 Ebene nale tobolo unulo
 kawokawo anoano tanalo kosiyodilolemamo,
 ega:walo me opolo nale atumu
 weweda: tanalo eba posiyodilolelo,
 epate kalima ka:ka:liya tanalo ega:walo ela ega:walo ela tema
 kulaema:na.
- 20 Ebe tetelo egelate kidokomene,
 ega:walo saganate kalimakalimanomoma: keda:mene,
 ebene Kawodawano Kawo Egelate kawo alonomago
 ka:pemaigamene.
- 21 Ebema: nanitabola, piyate Kawodawano mailo deka:ima:na:
 Godote ibino igilo ebo ka:mula:lelaemene.’ ”
- 22 Ebene Pitate tabo moga:melo walo na:kegiya, “La: Isalaela epala,
 la: me tabo wadenomamo nolowiala: La: iyatawanomolata, me Nasalete
 duliynomolodawa Ya:suko Godote me opamo palibiya, mabu Godote
 ebedo kawokawo anoano tanalo ega:walo weweda: tanalo la:godolo
 eba posiyodilolelo ebene elawo apawokalimi. 23 Nanitabola, me opo
 kawonomolo tanalo idite pemaiga:no Godote ebe tanalo dopamo
 kiyatawamene. Ebema: ebene mulo iyatawa tanalodo ebete nopo
 ma kunu iyatiya, ebete Ya:suko la:imano kotamo iyatite, ebene kuba
 osiyodilolepiate la: eba walubililo la:le ebe lawa:wete kewa olotowamo
 tupuguima:wete ikoko ebo anagilamoleimata, iyo, la:le ebe me gabodo
 anakapuimata. 24 Wiyasiya Godote Ya:sukono a:e temeteme palamilimite
 ebe a:e magumune ebo adipati, mabu a:ete ebe laema: elawo puliyala.
 25 Ebe mabuma: Da:ibidite Godokono elawamo Ya:sukono tanaloma: tabo
 ma kunu akuloliya,
 ‘Na Kelisote naimano Kawodawa Godoko na niyakabonomolo
 uminamo,
 iyo, ebete naimano tumudi apulo utina
 nale alegaokapoma:.’^t
- 26 Ebema: naimano tepo magumute eba maenalo,
 nale kawo kalakalago kiyawaonakomo,
 iyo, nale Godoko nanitabokobi midi magumulo eba okolinalo,
 naimano apeno a:e tanaloma: nale woki bilibilima: a:keda:mo.
- 27 Mabu, Godo, a:ma:le naimano ape a:elaopino opolo akatepaemene,
 iyo, a:imano Talena Gudute da:emene,
 a:ma:le ebene abale tanalo odiyobawete
 ebe igilamo walo kakadipatema:ta.
- 28 Nanitabola, a:ma:le na igilo gabo iyalo iyatunamiyata,
 ebene nale a:imano ololo apuamo da:pemaigamo,

---

^t 2:25 Oale 16:8-11

a:ma:le natamo kawo kalakala kikanaema:ta.’ ”

²⁹Ebene Pitate tabo moga:melo walo na:kegiya, “Ekakiala; na ilipoa:no aimano ewono Da:ibidikono tanalo awokalima: la:tamo ka:kiyawaomamo. Ebete me tabo Godokono Bukamo dakuloliya ebenu tanaloma: kakuloliya; mabu numa:la; ebete da:iya iba:te ebe bobamo iyatiya, ebenu ka:lo ebenu bobote agodolo bitamena.” ³⁰Da:ibidiko ebe Godokono woki awokalimidawa idila. Ebe mabuma: Godote ebenu mailamo nani tabonomo Da:ibiditamo degiya, ebete ebo iyatawiya Godote ebenu walone gudi magumulo idi kapiya lawete ebenu Kawo Elawodubuno okoli baiamo kadipimene.” ³¹Ega:walo Kelisote walone tetelo a:e magumune demaigamene, ebe tanalo pemaiga:no dopamo Da:ibidite Godokono elawamo dumiya, ebe tanalono tabo ebema: ebenu Bukamo ma kunu akuloliya,

‘Godote ebe a:elaopino opolo akatepamene,
ega:walo ebe bobo magumulo akabalemene.’”

³²Nanitabola, Da:ibidite me tabo Kelisokono tanaloma: akuloliya, iyo, me Kelisoko ebe Ya:sutela, Godote ebe a:e magumune dadipati ale aimano balidinomamo ebe ebo uima; ³³ega:walo me Ya:suko Godote ununomamo adipatete ebenu tumudi apuamo gito owodimi. Ebema: numa:la; Nabiwi Godote a nanitabokobi midipiatamo ikaeaema: nanitabolo degiya, ebe kalakala tanalote ka:lo a:pemaiga. Nanitabola, ebete Ya:sutamo Talena Uliyana iyalo ikami, ebema: ebete ka:lo a unamo ebenu elawo adipana, iyo, la:imano galamo dolowiawitama ega:walo la:imano balida:mo duma:witama me ebe tanalola.^x

³⁴“Ebema: la: me tanalo wadenomamo nemalagidilala; Ya:sute Godokono Unu Duliyomolamo keba kunu ka:nodolile, Da:ibidite eba kunu kanodoliya;. Ebe mabuma: Da:ibidite Ya:sukono tanaloma: Godokono Bukamo tabo idi walo ma kunu kakuloliya,

‘Kawodawa Godote naimano Kawodawa Kelisotamo nege,
‘A:ma: naimano tumudi apuamo na:pokoliya,’

³⁵ebenu a:ma:go gowelaopi
nale ibi a:imano agowa puti baima: ka:midilimamo.’ ”

³⁶Ebema: la: Isalaela epo bilibilinomala; modobola la: iyatawanomo niyatawala; la:le me Ya:suko kewa olotolowamo da:tupuguima:ima, Godote ebe kapiya lawete aimano Kawodawama: ega:walo aimano Kelisoma: a:midi!”^z

³⁷Ebenu tabo olowiopiate Pitakono tabono tanaloma: kawo tepo temeteme eba lawitalo, ebe ega:walo alibolepi epetapi dubatamo negeliya, “Naniala; a beda: tanalo na:kosiyodiloma:?”

^u 2:29 1Ela 2:10   ^v 2:30 2Sa:m 7:12; Oale 89:3-4; 132:11   ^w 2:31 Oale 16:10

^x 2:33 Ali 5:32; 7:55-56   ^y 2:34-35 Oale 110:1   ^z 2:36 Ali 5:30-31

38-39 Pitate wiyasiya negiya, “Modobola la: la:imano tepo magumuno woki iyakobi midila:wete la:imano kuba osiyodilole magumune nolobila:la:, ebema: ale la: Ya:su Kelisokono mailamo obamo kowaduba:midaolema:ta. Ebene Kawodawa Godote la:imano kuba egebolelametate eba dodolomatililamelolo, ebete ebenu Uliyana nilakapolo la:tamo gito kapalibomene. Iyo, la: ega:walo la:imano gudi ega:walo iyaiya mulu opolo dilukuliona ebe epo atumu, la: bilibilinomo magumulo ebete kebe epo ebetamo pelaema: deka:la:mina ebete iba:tamo ebenu Uliyanano elawo kikalaemene, dopamo nanitabolo keba kunu kegiyale eba kunu.”^a

⁴⁰ Ebene Pitate makomako tabo epetapi bilibilinomo eba kiyawaolamelolo ibi kawiya ma kunu analiya, “Me opolo kuba osiyodilole magumulo dowapata:lamena, la:le ebe epono taneba magumune nemaimiala: la:imano igilo mula: tanalo kelawa:ema:!” ⁴¹ Ebe tetelo piyate ebenu tabo dolowiya ibi epetapi bilibilinomate nanitabokobi midite, ebenu Ya:sukono alibolepi dubate ibi obamo ebo waduba:midaoliya. Nanitabola, ebe egela kapiyalo 3,000 epate nanitabokobi midi magumulo iba:go kapiyama: eda:iya.^b

Nanitabokobi Midipino Ilukuli Tanalo

⁴² Ebene egela epetapi bilibilinomolo nanitabokobi midipiate ibino aladabuti tanalo katepanakia:, iyo, iba:te kapimiya alibolepi dubuno iyatulame tanalo olowionakiya ega:walo Ya:suko malagidilo bae naonakiya ega:walo Godotamo towetowe tabo akogelanakiya.^c

⁴³ Nanitabola, Godote alibolepi dubudo anoano tanalo ega:walo weweda: tanalo bilibilinomo dosiyodilolenaki, ebema: epo bilibilinomagodolo kawo tolenomote itanami. ⁴⁴ Ega:walo me tanalo idila, nanitabokobi midipiate woki kapiyama: eba eda:olo, ibino inamabu bilibilinomo kapiyama: midilite, ebe inamabuamo idite idi walubinaki, idite idi akowalubinaki, eba kunu wagenamiya.^d ⁴⁵ Ebema: iba:godolo iyaiya modoboa: tanalo demaimionakiya, ebe tetelo idawate ebenu pali opo maniamo nimidinaki, idite ebenu inamabu idi maniamo akonimidinaki, iba:te ebe gabodo mani duwateonakiya nigologolopi ebo walubilinakiya.

⁴⁶ Ega:walo nanitabokobi midipiate iyaiya egela bilibilinomo epetapilo Godoko Amamateno Iya Motamo paladabutinakiya, ebenu iba:te walogabo apune ibino motamo da:ka:tolamenakiya, egege aladabuti magumulo ibino bae eba alabaolo kalakala kawonomago ebo naonakiya. ⁴⁷ Nanitabola, iba:te me osiyodilole tanalodo Godokono mailo unamo eba adipatenalo, epo epetapi bilibilinomate ibino tanaloma: wadewade tabo ebo gelanakiya. Ebe tetelo Godote kebe epo dopamo deka:la:mioliya, ebe

^a 2:38-39 Ais 57:19   ^b 2:41 Ali 2:47; 4:4   ^c 2:42 Ali 20:7   ^d 2:44 Ali 4:32-35

epate ibino igilo mula: tanalo ebegodone kelaema:, iba:te iyaiya egela epetapilo nanitabokobi midipiatamo da:pelamenakiya, nanitabokobi midipino uwomute unamo ebema: nodolonami.^e

Pitate Ya:sukono Elawamo Agowa Tatai Dubu Wadekobi Da:midini

3 ¹Egela idilo egelate kela:mo da:niwisigatepani, ebe tete ebe 3 koloko tetela, Pitako ega:walo Yoneko iba:te Godoko Amamateno Iya Motomo Godotamo towetowe tabo gelanama: toniya. ²Ebe tetelo dubu idite ebolo nokoliti, ebete menokono tepo magumune agowa tatai eba kunu pawokaliya. Ebe mabuma: ebene namutupiate tete epetapi bilibilinomolo ebe Godokono Motamo aguwakenakiya, ebete kala ga:dimi tetelo ditana ebe Wade Ololo mailagono gigiyulo pokolite epo manima: ebo ka:petoweolamitanakoma:. ³Ebene Pitako Yoneko iba:te Godoko Amamateno Iya Moto guamo ka:nopila:nama: eba tonalo me dubute ibi manima: ebo toweolameni. ⁴Wiyasiya ibi netewapiate ebe balidi kodakodamo eba umionalo, Pitate ebe nanani, “A:ma: a nuama:.”^f

⁵Ebene ebe dubute ibi netewapi eba ulamenalo nemalagidiloni, “Iba:te natamo mani kikanamonema:na:.”

⁶Ebe tetelo Pitate ebetamo negeni, “Nagodolo mani idi kitana:, wiyasiya nagodolo tanalo idite bitana a:ma:tamo ikaema:. Nale a:ma: Ya:su Kelisoko Nasaleta duliwomolodawano mailamo anamata, a:ma: maigawete nepata!”^g ⁷Ebene Pitate ebe dubu tumudi apu kotone lawenate dadipatini, ebene agowate ebe tetenomolo wadekobi olowiomeniya. ⁸Ebema: ebete unamo pateganate pata: ebo wagilimini, ebene ebete pategago ega:walo Godoko moiago ebe Amamateno Iya Motono kala magumamo Pitako Yoneko iba:go gito nopila:oniya.

⁹⁻¹⁰Ebene ebete ebamo da:nopegani, epo bilibilinomate ebe uminate negelaniya, “Eiye! Me ebe agowa tatai dubula, ebete tete bilibilinomolo Wade Ololo mailagono gigiyulo okolite manima: toweolamitanaki!” Nanitabola, iba:te ebe dubunomo uminiya, ebete agowa wadenomamo putionalo ega:walo ebete Godoko moiago depata:ni, ebema: iba:te kawonomamo eba anoanalo nipo malagidiloniya me tanalote ebetamo keba kunu kemaigale.

Pitate Godoko Amamateno Motolo Ya:sukono Wade Tabo Da:kiyawaoni

¹¹Godoko Amamateno Motolo tanatimi idi itanami, epate ebe tanatimi Solomonokono mailamo ka:minakiya, ebene Pitako Yoneko iba:te ebamo nutionate, ebe dubute ibino koto eba uwatelelamenalo epo bilibilinomate kawo anoano tanalago pipuila:oniya. ¹²Ebene Pitate epono tanalo uminate iba:tamo tabo na:kiyawaoni, “La: Isalaela opo epala:, la: beda:

^e 2:47 Ali 6:7; 11:21   ^f 3:4 Ali 14:9   ^g 3:6 Ali 4:10; 16:18

mabuma: a uamelo kawonomamo danoanoawenama? La: beda: tanalo kemalagidilawenama? Ale a:ka:tuwa: aimano elawamo ega:walo aimano tuputupu ilukuli tanalamo me dubu wadekobi midima: kegelawenama? ¹³ Ao, ale kosiyodiloa:! Wiyasiya A:ibalayamako, Aisa:keko, Ya:ikoboko, ega:walo aimano ewoni epetapiate damamatenamiya, ebe Godote me tanalo a:ka:tuwa: osiyodilo ebena Wokodawa Ya:suko kowalagonama: Numa:la:, la:le ebe anakapuima: Paeletetamo demagataima, ebe tetelo Paeletete la:imano koto magumune ebe gito kaliboma: ubi diyati, wiyasiya la: ebena ololo apulo Ya:suko ginima:mo eba iwutilo ubia:noma: gelimata.^h ¹⁴ Iyo, me gabodo la:le wade tuputupu lumagitamo ubia: tanalo eba awokalimilo, wiyasiya Paeleteko nanimata ebete epo anakapulamedawa Balabasiko ebena kuba wiyane gito kaliboma: ¹⁵ Ebema: epatamo igilo dikalamena la:le ebe Kawodawa anakapuimata, wiyasiya Godote ebe a:e magumune igilamo walo akadipati, iyo, me tanalo ale aimano balida:mo duima: a ebema: gelanama: ¹⁶ Ebema: nanitabola, me dubu la:le duma:wenama ebena agowa Ya:sukono elawo mailote wadekobi a:midilimi. La: iyatawanomolata ebete dopamo kebe temeteme magumulo kokolinamile, wiyasiya Ya:sugodone da:pena ebe nanitabokobi midi tanalodo ebete la: bilibilinomono ololo apulo wadekobi olowi.

¹⁷ “Ebema: naimano ekakiala:, na iyatawala la: ega:walo la:imano watowatopiate Ya:sukono nanitabo tanalo iyatawaoa:no ebetamo iyaiya kuba tanalo ebo osiyodilolimata.ⁱ ¹⁸ Wiyasiya ebe tanaloma: woki bilibilima: akoeda:oala:, mabu iyalo tetelo Godote ebena woki awokalimipi bilibilinomagodone dawokalimiya, ebe tabono nanitabo tanalote la:imano osiyodilole tanalodo apawokali, iyo, ma kunu ebena Alibodawa Kelisote la: epono kotone kawokawo temeteme uwati. ¹⁹ Ebema: modobola la: la:imano tepo magumuno woki iyakobi midila:wete Godotamo nolobila:la:, ebena ebete la:imano kuba egebolelametate ka:dodolomatililaema:ta.^j ²⁰ Me gabodo tete bilibilinomo epetapilo la:imano tepo magumu elawokobi midi tanalote Kawodawa Godokono ololo apune ba:penakomene, ega:walo Godote la: mabuma: Ya:suko walo kakapalibomene, iyo, Godote iyalo tetenomolo ebe ebena Alibodawa Kelisoma: ka:miya. ²¹ Nanitabola, ebete Godokono Unu Duliyomololo nokolinamene ebena pe uwomuamo, wiyasiya ebete da:pemene ebe tetelo ebete tagalatagala tanalo bilibilinomo eba popoliyalelo olioli tanalo kapalomomene, Godote ebena talena woki awokalimipido dopamo keba kunu kawokalimiyale eba kunu.

²² “Numa:la:, Mosesete Kelisokono tanaloma: dopamo ma kunu giya, ‘La:imano Kawodawa Godote la: ka:powalubilitama: na

^h 3:13 Maimi 3:6,15; Luk 23:13-25; Ali 2:23 ⁱ 3:17 Luk 23:34; 1Tim 1:13 ^j 3:19 Ali 2:38

keba kunu kapaliboniyale, ebete eba kunu ebenu Iyanomo Woki Awokalimidawa idi la:godolo kadipatemene. Ebema: ebete kebe iyaiya tanalo la: diyatulametamene, modobola la: ebe tabo bilibilinomamo na:tudila:iyala;^k 23 mabu la: magumulo kebe lumagite ebenu tabo olowia:no, Godote ebe nanitabokobi midi epagodone iyabaiamo eba a:midalo ebo ka:kubaimene.’ ”

²⁴ Ebene Pitate walo na:kegeni, “Ega:walo me tanalo idila. Mosesekono walogabo apune Godokono woki awokalimipi epetapi bilibilinomate ibino tabo kiyawao magumulo me teteno iyaiya tanalo awokalilamenakiya, Sa:miyolokono tetene wagilimite me teta:mo pemaiga. ²⁵ Ebema: numa:la, Godote la:imano ewoniatamo kebe nopo nanitabolo diyatiya, ega:walo ebete ebenu woki awokalimipido kebe wadewade tanalo la: walonepi mabuma: kosiyodilolema: da:kiyawaonaki, la: me tetelo ebe tanalo bilibilinomo kuwatemamota. Iyo, Godote la:imano ewono idi A:ibalayamatamo ma kunu kiyawaiya, ‘Nale a:imano walonedawagodolo me opo kawonomolo dilukuliona ebe epono taneba bilibilinomo wadenomamo bowalubilinakomo.’^l ²⁶ Me ebe mabuma: Godote ebenu Wokodawa Ya:suko adipatete la: Yu epatamo dopamo palibiya, iyo, ebe ubila Ya:sute la:imano kawokawo kuba osiyodilole magumune la: eba oba:midalelo wadenomamo kowalubilitanama:.”^m

Yu Watowatopiate Pitako Ega:walo Yoneko Idoko Motamo Dalomoniya

4 ¹ Ebene Yonete ebe eba walubinalo Pitate tabo kiyawao magumulo adimo apuamo da:nemaigani, ebe tetelo Godotamo kalimagono ikameopi, ega:walo Godoko Amamateno Moto atila:pino watodawa, ega:walo Sa:diyusi tanebapi epetapi, ebe kawokawo dubate ibi ka:podiyobolenama: ebo pelameniya. ² Nanitabola, iba:te Pitako ega:walo Yoneko iba:tamo kawonomamo dowao niya, mabu ebe alibolepi dubu netewate epo ma kunu iyatulameniya, Godote Ya:suko a:ene igilamo adipatiya. ³ Me mabuma: ebe kawokawo dubate Pitako ega:walo Yoneko uwatenate idoko moto guamo gito nalomoniya, mabu ebe tete ebe nadimoni, ega:walo ibi ubila egela idi powalolo ibino tanalo wadenomamo kanagiyamidalaema: ⁴ Wiyasiya piyate Pitakono tabo dolowioniya ibi magumulo epetapi bilibilinomate nanitabokobi a:midiniya, ebe tetelo nanitabokobi midipino uwomu ebe 5,000 epoma: eda:niya.ⁿ

Yu Epono Ka:nisolo Dubate Pitako Ega:walo Yoneko Ibino Iyatulame Tanaloma: Kawiya Danaliya

⁵ Ebene egela idilo Yu watowatopi, ega:walo Godokono Totomu tabo iyatulamepi, ega:walo Yu epono kawokawo dubu epetapi,

^k 3:22 Totomu 18:15,18-19 ^l 3:25 W Mabu 22:18 ^m 3:26 Ali 13:46 ⁿ 4:4 Ali 2:41

ibi bilibilinomate Yelusalema kawo duliyoumolamo pelamete ebo paladabutiya. ⁶Ebe tetelo ibino taneba magumulo me kawokawo dubate na:pola:niya—A:nasiko ebe Godotamo kalimagono ikameopino Unu Watodawanomola, ega:walo Kayapasiko, Yoneko, A:lesandako, ega:walo A:nasikono atu alailame dubu gudi epetapi. ⁷Ebene iba:te Pitako ega:walo Yoneko ibino dopo apuamo magaelete ibi ebo alateda:liya, “La:le dutu adimolo me dubu wadekobi da:mida:wenima, kebako elawamo ega:walo pokono mailamo wadekobi ka:mida:wenima?”

⁸Ebema: Godokono Uliyanano elawote Pitakono tepo magumu detabokiya, ebete ibino tabo eba wiyalo negiya, “Naimano epono watowatopi ega:walo kawokawo dubala; la: nolowiala. ⁹Me agowa tatai dubute wadekobi dolowini, la:le ebene tanalo uma:wete a ebema: kalateda:witama wade tanalote ebetamo keba kunu ka:pemaiganile?

¹⁰Aimano watowatopiala; modobola la: ega:walo Isalaela opo epo bilibilinomo atumu, la: bilibilinomate me tabo wadenomamo niyatawala. Ka:lo la:imano ololo apulo wadenomamo dutita, me dubute Ya:su Kelisoko Nasaleta duliyoumolodawano elawamo wadekobi olowini. Numa:la; me Ya:suko ebe la:le kewa olotolowamo da:tupuguima:ima ebe dawala, wiyasiya Godote a:ene igilamo ebe walo akadipati. ¹¹Nanitabola, Godokono Bukate ebene tanaloma: ma kunu gena,

‘La: moto etepiate iyabaiamo diyata:ima,

ebe alote wiyasiya motono elawo mabuma: eda:na.’^p

¹²Ebema: numa:la; Ya:suko kapiyate modobola epono igilo mula:lalaema; me opo kawonomolo lumagi idi puliyala. Iyo, Godote Ya:sukono elawo mailo kapiya atamo ikaeami, ebema: modobola ale igilo mula: tanalo ebe kapiyagodone kelaemalema:.”^q

¹³Ebene Yu watowatopiate iyatawaiya Pitako ega:walo Yoneko ibino tabo gela tanalo wadenomola, tole tanalo puliyala, wiyasiya iba:te sukulamo ka:tiya: Me mabuma: iba:te anoanolo ibino tepo magumulo negeliya, “Nanitabola, me netewapiate Ya:suago wapata:namiya, ebema: diyala, iba:te ebegodone me wade iyatawa da: elawiye.” ¹⁴Ebe tetelo dopamo agowa tatai dubute dokolinami, ebete Pitako ega:walo Yoneko ibi niyakabolo dutiti Yu watowatopiate ebe umiya, ebene iba:te ebe dubuno wade tanalo umilo kuba tabo gelama: gabo nipo wadiya.

¹⁵Ebema: Yu watowatopiate ibi netewa-kapiya nanaliya iba:te ebe taneba magumune ka:nemaimioma; ebene iba:te iba:godone da:nemaimiya Yu watowatopiate a:ka:tuwa: tabo ma kunu geliya, ¹⁶“A Pitako Yoneko iba:tamo beda: tanalo na:kosiyodiloma:? Iba:te kebe anoano tanalo kosiyodiloni Yelusalema epo bilibilinomate ebe tanalono nanitabo tanalo iyatawaiya, ebema: me tanaloma: a modoboa: a:da: tabo gelama:.

^o 4:10 Ali 3:6,13-16   ^p 4:11 Oale 118:22   ^q 4:12 Ma:t 1:21

¹⁷Wiyasiya a ubia:nola ibino mulo osiyodilo tanalote Yelusalemane iyaiya epo epetapiatamo ka:toma:, ebema: modobola a ibi kawiya analete talena kiyatilaemalema: iba:te Ya:sukono mailamo walo a:kegelanakoma:na:.”

¹⁸Ebema: iba:te Pitako ega:walo Yoneko walo iba:tamo keka:la:mite ibi kawiya ma kunu analiya, “La: epo iyatulamelo Ya:sukono mailamo tabo walo akogelanakala!”^r

¹⁹Ebene iba:te ibino tabo eba wiyalo negeliya, “Modobola la: me tanalo a:ka:tuwa: nemalagidilala: Ale la:imano tabamo ba:ka:tudila:ma: o Godokono tabamola:ka? Godokono ubi keba kunula:ka:?” ²⁰Ebema: numa:la:, ale kebe tanalo kolowima: ega:walo kebe tanalo kulamolima:, a ebe iyaiya tanaloma: tabo kiyawao akatepama:.” ²¹⁻²²Ebe tetelo Yu watowatopi ubila kuba wiya iba:tamo kikalaema:, wiyasiya iba:te gabo nipo wadiya mabu epo bilibilinomate Pitako ega:walo Yoneko ibino wade osiyodilo tanalo iyalo olowiya. Iyo, iba:te Pitako Yoneko mabuma: Godoko nemoiutiya, mabu nanitabola, ebete ibido wadekobi da:midini ebe agowa tatai dubute 40 ulamamo ebe temetema:go okolinami. Ebene watowatopiate ebe tanalo eba iyatawaolo, iba:te tanalo idi osiyodiloa:no Pitako ega:walo Yoneko ibi kawiya walo kanalete ibino motamo gito aliboliya.

Nanitabokobi Midipiate Elawo Kelaema: Godotamo Da:towetoweiya

²³Ebema: Yu watowatopiate ibi gito daliboliya, ebe tetelo Pitako ega:walo Yoneko ibino nanitabokobi midipi namutupiatamo tote ibi ebo nanaliya, Godotamo kalimagono ikameopino ununomo watowatopi ega:walo kawokawo dubu epetapiate iba:tamo degeliya ebe tanalo.

²⁴Ebene nanitabokobi midipiate ebe tanalo olowite Godotamo ibino tabo madodo eba adipatelo kapimiya ma kunu geliya, “Aimano Kawo Elawodawa, a:ma:le a:ka:tuwa: Unu Duliyomolo ega:walo me opo kawonomo ega:walo iyaiya kewa: kolomo ega:walo inamabu bilibilinomo osiyodiloliyata.” ^t ²⁵Nanitabola, a:imano wokodawa Da:ibidiko ebe aimano ewono nabiwila, a:ma:le ebene tabone a:imano Talena Uliyanano elawamo tabo ma kunu kiyawaiyata,

‘Mabu keleka: nanitabokobi midia:piate Godotamo kawonomamo da:dowautiya?

Ega:walo me opo epate ebe kubaima:
nopo beda: mabuma: kiyatiye?”^u

²⁶Iyo, me opolo kawokawo elawodubate ebetamo kuba osiyodiloma:
lamota:oniya,
ega:walo watowatopi dubate aladabutiya,

^r 4:18 Ali 5:28   ^s 4:19 Ali 5:29   ^t 4:24 Maimi 20:11; Niy 9:6; Oale 146:6

^u 4:25 Oale 2:1-2

iba:te Kawodawa Godoko ega:walo ebena Alibodawa Kelisoko
iba:tamo gowelao tanalo kosiyodiloma.’ ”

²⁷Ebene nanitabokobi midipiate towetowe tabo gela magumulo walo na:kegeliya, “O Godo, nanitabola, a:imano Wade-talena Wokodawa Ya:suko a:ma:le a:imano Alibodawa Kelisoma: iyalo a:midiyata, wiyasiya Kawo Elawodubu Elodiko ega:walo Poniyase Paeleteko, iba:te me Yelusalema duliynomololo nanitabokobi midia:pi epetapi ega:walo Isalaela epago aladabutiya eba:go ka:gowelaoma:.”^{v 28}Iyo, nanitabola, a:ma:le iyalo tetelo a:imano elawamo ega:walo wokiamo nopo diyata:wiyala, ebe nopo nanitabo tanalote ka:pemaigama: iba:te aladabutite gowelao tanalo Ya:sutamano ebo osiyodiliya.”^{w 29}Ega:walo ka:lo, Kawodawa, iba:te atumu kuba atamo osiyodiloma: da:ka:kiyawauta, a:ma: nolowitata, ebema: modobola a:ma:le a a:imano wokopi elawokobi na:midia: ale a:imano tabo tolea:no ka:kiyawaoma:.”^{x 30}Ega:walo modobola a:ma:le a:imano koto uwamidawete temetemetete dulamena ebe epo wadekobi na:midiolie, iyo, a:imano Talena Wokodawa Ya:sukono mailamo kawokawo anoano tanalo ega:walo weweda: tanalo a magumudo nosiyodiloliye.”

³¹Ebe tetelo ibino towetowe tabo gela tanalote dolopoligiya, iba:te da:pola:niya ebe motote ebo alegiya, ebena Godokono Uliyanate ibino tepo magumu eba tabokailamelo, iba:te toletoleoa:no Godokono tabo elawamo kiyawao ebo wagilimiya.

Nanitabokobi Midipiate Ibino Inamabu Nilakapolo Dikameteuiya

³²Ebe tetelo nanitabokobi midipi bilibilinomono tepo magumuno tanalo ega:walo woki kapiyanomoma: eda:olamiya, ebema: ibino taneba magumulo idawate ebena inamabu ebenonomoma: kegenakia:, wiyasiya ibino inamabu bilibilinomo kapiyakobi midilite, ebe inamabuamo idite idi walubinaki, idite idi akowalubinaki, eba kunu wagenamiya.”^y

³³Ebene Kawodawa Ya:sute a:e magumune demaigiya, alibolepi dubate ebe tabo kawo elawonomamo eba kiyawaonalo Godokono nilakapo tanalote ibi magumudo woko elawonomamo ebo osiyodilonami.

³⁴Ebema: nanitabokobi midipino taneba magumulo lumagi idigodolo modoboa: tanalote kitanamia:, mabu piyagodolo ibino moto ega:walo pali opo kawokawo da:pola:lamenami, iba:te epetapi maniamo eba nimidiolelo mani da:nuwatanakiya,^z ³⁵ebene iba:te alibolepi dubatamo nilakapolo ebo pikalamenakiya, iba:te ebe mani wadenomamo eba ulamenalo nigologolopiatamo ebo kikalamolema:

³⁶Ebe tetelo Libai gu dawa Yausepeko Saipalase opodawala, alibolepi dubate ebetamo Banabasi mailo idi ikamiya, ebe mailono magumu nitana

^v 4:27 Ma:t 27:1-2; Luk 23:7-11; Ali 3:13   ^w 4:28 Ali 2:23   ^x 4:29 Epe 6:19

^y 4:32 Ali 2:44   ^z 4:34 Ali 2:45

‘Epono Tepo Magumu Gelebadilame Dawala.’ ³⁷Ebene ebe dubute ebenu pali opo idi eba kunu maniamo atumu ka:nimidite mani uwatete alibolepi dubatamo nilakapolo gito pikalamiya.

A:nanayasiko Ega:walo Sapailako Iba:te Godoko A:da: Demasigiya

5 ¹Ebe tetelo dubu idi ebenu mailo A:nanayasitela, ebete ebenu kamiyale Sapailago ibino pali opo idi maniamo nimidite, ²ebene A:nanayasite mani uwatete apu eba powaminalelo apu wadaete alibolepi dubatamo gito pikalamiya. Nanitabola, ebete dosiyodiliya ebe tanalo ebenu kamiyaletete iyatawiya. ^a ³Ebema: Pitate ebetamo negiya, “A:nanayasa, beda: mabuma: a:ma: gigiyu Saitanatamo da:iyamidawa:ka? Numa:, ebete a:imano tepo magumamo opegate a:ma: detabokaimitaka, ebe tetelo a:ma:le pali opamo duwata:wa:ka ebe mani apu eba powaminalelo Godokono Uliyana a:da: ebo pemasiga:kata. ^b ⁴Ebe pali opo a:ma:le maniamo midia: tetelo a:imanonomoma: eda:nami, ega:walo a:ma:le ebe opo maniamo eba midilo duwata:wa:ka ebe mani ebe a:imanonomola a:ma:le a:ka:tuwa: a:imano ubi tanalo kosiyodilola:ema:. Ebene a:ma:le a:imano tepo magumuno kuba woki lawa:wete me tanalo beda:ma: kosiyodilawa:? Nanitabola, a:ma:le me opo lumagi kemasiga:wea:, Godoko ebe masiga:ta!”

⁵Ebema: A:nanayasite ebe tabo olowite opamo adogelete a:enomo ebo a:iya, ebe tetelo me tanalo dolowiya ibi bilibilinomate kawonomamo toletoleutiya. ⁶Ebene oli ape dubate pelamete ebenu ape kalikamo pauputite ebo aguwatiya bobamo ka:niyatima.

⁷Ebene egelate kela:mo da:nelegatepani, ebe tetelo A:nanayasikono kamiyale na:piya, wiyasiya ebenu awitamoma demaigiya, ebete ebe tanalo iyatawa:no Pitate da:luti ebe motamo gito popegiya. ⁸Ebene Pitate ebe nalatediya, “A:ma: na nanana:, la: pali opo maniamo da:na:mida:wa:kama me maninomo kuwata:wa:kama?”

Ebete nowamiya, “Iyo, nanitabola, me ebe wiyanomola.”

⁹Pitate wiyasiya ebetamo negiya, “La: netewapi la:imano woki kapiyakobi beda:ma: ka:midila:wa:kama Kawodawano Uliyana a:da: kemasiga:ema:? A:ma: nolowia, a:imano awi bobamo da:niyata: ebe oli ape dubate gigiyu tetedo ba:pelamenapa:. Iba:te a:imano a:e ape atumu bobamo kakaguwatama:na:!” ¹⁰Ebe tetenomolo ebe kamiyaletete Pitakono agowa mabuamo adogelete a:enomo ebo ka:iya, ebene oli ape dubate pelamete ebenu a:e tanalo pumite, iba:te ebenu ape aguwatate ebenu awi kebamo ka:niyatiye ebe atu bobamo ebenu awi niyakabamo gito ka:niyatiya. ¹¹Ebema: sosi epo bilibilinomo ega:walo nanitabokobi midia:pi epetapi atumu, ibi bilibilinomate ebe iyaiya tanalo dolowiya kawonomamo ebo toletoleutiya.

^a 5:2 Ali 4:34-35 ^b 5:3 Yon 13:2

**Ya:sukono Alibolepi Dubate Ebena Elawamo
Anoano Tanalo Dosiyodilolenakiya**

¹²Ebe tetelo Ya:sukono alibolepi dubate epo magumulo anoano tanalo ega:walo weweda: tanalo bilibilinomo osiyodilolenakiya, ega:walo nanitabokobi midipi bilibilinomate akaladabutinakiya Godoko Amamateno Iya Motono tanatimi ida:mo, ebe tanatimi Yu epate Solomonokono mailamo ka:minakiya.^c ¹³Ega:walo ebe tetelo epo bilibilinomate nanitabokobi midipino tanaloma: wadewade tabo degelanakiya, wiyasiya ibi epetapiate ibino watowatopino dowa tanalo kawonomamo malagidilolo iba:go aladabutima: na:toletoleonakiya. ¹⁴Ebema: Godokono Uliyanate epo magumulo woko eba osiyodilonalo egela idilo dubu ega:walo kamiyale epetapi magaelenaki, egela idilo epetapi kemagaelenaki, ibi bilibilinomate eba kunu Kawodawa Ya:suko nanitabokobi midilo ebe waloma:tapiago kapiyama: ebo peda:iya. ¹⁵Ebene epate ibino temetema:gopi ibino patapatago ega:walo bogago demagaelenakiya Pitakono peto bai gabo niyakabamo ebo powadilatilinakiya. Iba:te ma kunu malagidilonakiya, Pitate da:petomene ebena ulite ibi eba pa:mula:lenatolo temetema:gopiate wadekobi ebo kolowioma:na. ¹⁶Ebema: Yelusalema kawo duliyoumolo niyakabolo da:pola:namiya ebe egege duliyoumolone epo epetapi bilibilinomate ibino iyaiya temetema:gopi ega:walo kuba uliyanagopi demagaelenakiya, ibi bilibilinomate wadekobi ebo polowionakiya.

**Yu Watowatopiate Ya:sukono Alibolepi Dubatamo
Gowela Tanalo Dowagilimiya**

¹⁷Ebene Godotamo kalimagono ikameopino Unu Watodawanomo ega:walo ebena opopi, ibi Sa:diyusi tanebapila, iba:te kawo dowa tanalo wagilimiya mabu epo epetapi bilibilinomate Ya:sukono alibolepi dubatamo kawonomamo kalakalautiya. ¹⁸Ebema: iba:te alibolepi dubu uwatete idoko motamo gito alomiya, ¹⁹wiyasiya ebe idokolo Kawodawa Godokono nopodawate penate idoko motono kawokawo gigiyu pa:ilamenate ibi wagailinate iba:tamo negeni,^d ²⁰“La: tolama:wete Godoko Amamateno Motolo nutitatawete epatamo me oli ilukulino tanalo bilibilinomoma: tabo na:na:kiyawaiyala:.” ²¹Ebema: alibolepi dubate me tabo olowinate, duiyanomolo Godoko Amamateno Iya Motamo nodolote epo ebo niyatulamitiya.

Ebene ebe tanalo iyatawaoa:no Godotamo kalimagono ikameopino Unu Watodawanomo ega:walo ebena opopi, iba:te Yu epono kawokawo dubu epetapi ka:la:mite, ebena ebe Ka:nisolo dubu bilibilinomate

---

^c 5:12 Ali 2:43; 14:3   ^d 5:19 Ali 12:7-10

dapaladabutiya Godokono Moto atila:pi epetapi ebo naliboliya Ya:sukono alibolepi dubu idoko motone iba:tamo kemagaelema. ²²Wiyasiya iba:te idoko motamo da:tolamiya alibolepi dubu idoko moto gulo nipo noliya, ebema: iba:te gito ka:pelamiya Yu epono Ka:nisolo dubu kapanalema. ²³Iba:te tabo ma kunu pegeliya, “Ale idoko moto gigiyu kodakodailame pola:nalo nulaema, ega:walo ebe moto atila:pi dubu atumu niyakabolo eba lamota:onalo ebo ka:nulaema, wiyasiya gigiyu da:na:ilaema: ebe tetelo ale moto gulo lumagi idi ka:numia!” ²⁴Ebene Godokono Moto atila:pino watodawa ega:walo Godotamo kalimagono ikameopino watowatopi iba:te ebe tabo dolowiya woki bilibilinomoma: eda:iya, mabu ebe tanalote keba kunu kemaigiyale iba:te nipo malagidiloliya.

²⁵Ebe tetelo dubu idite pete iba:tamo na:pegiya, “Eiye, nolowiala! La:le idoko motamo dalomaima, ebe dubate Godoko Amamateno Motolo epo biyatulamita!”

²⁶Ebene atila:pino watodawate ebene opopiago Godoko Amamateno Motamo tolamete Ya:sukono alibolepi dubu ebo nadabuiiya Yu epono Ka:nisolo dubatamo kemagatalema. Iba:te wiyasiya ibi elawamo ka:nuwatiya: mabu iba:te toletoleolo ibino tepo magumulo negelitiya, “Diyala, epono taneba magumulo piyate me dubatamo dekalakalaona, iba:te atamo kawonomamo dowate a kanakapuaema: nokolamo da:bemapeaema:na:”

²⁷Ebene iba:te Ya:sukono alibolepi dubu Ka:nisolo dubatamo demagataliya, iba:te ibino dopo apulo eba lamota:onalo Godotamo kalimagono ikameopino Unu Watodawanomote ibi nanaliya, ²⁸“Ale la: dopamo elawonomamo analiata la:le Ya:sukono mailamo akoiyatulamenakala:, wiyasiya la:le dosiyodilawenama ebe kuba numa:la!: La: negelanamata a watowatopiate Ya:suko kuba gabodo anakapuima:, ebene me la:imano iyatulame tanalote opo kawonomamo tote Yelusalema duliyoumoloji bilibilinomate olowiya!”^e

²⁹Ebene Pitako ega:walo alibolepi dubu epetapi, iba:te ebene tabo eba wiyalo negeliya, “Ale Godoko kapiyatamo ba:tudila:anakoma:, epetapiatamoa:!^f ³⁰Nanitabola, Ya:suko la:le kewa olotolowamo tupuguima:wete ebo anakapuimata, wiyasiya aimano ewoniate damamatenamiya ebe Godote ebe a:ene adipati, ³¹ebene ebete ebe ebene tumudi apuamo adipatete epono Watodawama: ega:walo Igilo Mula:lamedawama: ebo midi. Me osiyodilo tanalodo Godote Isalaela epatamo wade tete ikalami, iba:te ibino woki iyakobi midilite ebetamo eba olobila:lo ebete ibino kubakuba osiyodilole tanalo ebo kegebolelaema:.^g ³²Mabu ale me tanalo aimano balida:mo dulaima:, ale ebema: gelanama: ega:walo a magumudo Wade-talena Uliyanate atu

^e 5:28 Ma:t 27:25   ^f 5:29 Ali 4:19   ^g 5:31 Ali 2:33-34; Epe 1:20; Yu Epo 2:10; 12:2

tanalo ebe kawokalilamena. Nanitabola, piyate Godotamo da:tudila:ona, ebete ebenu Uliyanano elawo iba:tamo nikalamena.”

³³ Ebene Yu epono Ka:nisolo dubate ebe tabo olowite kubanomamo eba dowalo Ya:sukono alibolepi dubu anakapulaema: tabo ebo geliya. ³⁴ Wiyasiya ibino taneba magumulo Pa:lisi tanebadawa idi ebenu mailo Gameliyelatela, ebe Godokono Totomu Tabo iyatulamedawa idila ega:walo epo bilibilinomate ebenu mulo tanaloma: ebe nowalagonamiya. Ebe tetelo ebete maigate tabo ma kunu giya, iba:te alibolepi dubu Ka:nisolo magumune wagailite tete da:peso balalo ka:na:pola:nama. ³⁵ Ebene alibolepi dubate iba:godone da:nemaimiya, Gameliyelate Ka:nisolo dubatamo negiya, “La: Isalaela dubala:, me dubatamo kuba idi osiyodiloa:no dopamo la: wadenomamo nemalagidilala. ³⁶ Mabu la: iyatawalata, dopamo Tiyudasiko dokolinami ebe a:ka:tuwa: ebe kawoma: genaki, ebenu ebetamo 400 dubu epetapiate aladabutiya. Wiyasiya numa:la:, gabamanino gowelaopiate ebe danakapumiya ebenu tanebapiate iyaiya eba alautiolo ebenu tanalote ebo olopoligiya.^h ³⁷ Ebene walone tetelo epate ibino mailo gabamanino bukamo dakuloliya, ebe atu ulamalo Ga:lili opono dubu idi Yudasite ebo kemaigiya. Ebete epo epetapi bilibilinomo ebetamo ka:la:mite eba kunu eba wagelelo, wiyasiya gowelaopiate ebe atumu ebo kanakapumiya, ebema: ebenu tanebapiate atumu iyaiya gito kalautiya. ³⁸ Ebema: numa:la:, ka:lo ale me dubuno tanalo danagilamelelamitama:, ibino tanaloma: nale la: analemata, la:le iba:tamo tanalo idi ako-osiyodilala. Ibi na:miyapala:, mabu ibino tabo gela tanalo ega:walo woko osiyodilo tanalo ibi a:ka:tuwa: ibino elawamo dosiyodilolenaka ebe tanalote a:ka:tuwa: kolopoligomene, ³⁹ wiyasiya ibino woko osiyodilo elawote Godogodone da:penale, ebema: la:godolo elawo kitana: ibi odiyobolema:. La: nanisiwale, la: Godotamo gowelaopima: da:beda:oma!”

⁴⁰ Ebene Yu epono Ka:nisolo dubate Gameliyelakono tabamo gito tudila:iya. Iba:te Ya:sukono alibolepi dubu ibino dopo apuamo ka:la:mite pa:ka:pa:ka:mo a:na:ma:ga:midaote ibi ma kunu analiya, “La: Ya:sukono mailamo epatamo tabo walo akogelanakala:!” Ebene iba:te ibi gito naliboliya.ⁱ

⁴¹ Ebe tetelo alibolepi dubate Ka:nisolo dubu miyapate kawo kalakalago eba nemaimiolo ibino taneba magumulo negeliya, “Nanitabola, Godote a ebenu wadewade ga:limapi gudima: eba ka:milo ebete ebenu ubi ebo iyati, aimano Ya:suko waloma:ta tanaloma: epetapiate temeteme ega:walo ilipo atamo kikaema:!”^j ⁴² Ebema: egela bilibilinomolo iba:te Godoko Amamateno Motolo ega:walo epono iyaiya motolo woko osiyodilo atepa:no epo eba iyatulamelo Ya:su Kelisokono Wade Tabo ebo kiyawaonakiya.

^h 5:36 Ali 21:38   ⁱ 5:40 Ali 4:18   ^j 5:41 Mat 5:10-12; 1Pit 4:13

Sosi Epate Alibolepi Dubu Kowalubilima: Sebeni Dubu^k Duwatiya

6 ¹Ebe atu ulamalo Ya:suko waloma:tapino uwomute unamo odololo olodiyoboa:no ibino taneba magumulo apaminatuei tanalote ma kunu maigiya. Guliki tabamo degelanakiya ebe Yu epate ubia: tabo awokalimiya Yu tabonomamo degelanakiya ebe Yudiya opo epatamo, mabu egela bilibilinomo epetapilo bae alabaolame tetelo ibino amoleamola:te wade walubi kelawenakia:.^l ²Ebema: Ya:sukono 12 alibolepi dubate waloma:tapi epetapi bilibilinomo iba:tamo ka:la:mite ibi nanaliya, “Me tanalo modoboa; ale la:imano bae alabaolame tanalo eba tupugaimilo wiyasiya Godokono tabo kiyawao woko gito atepama: ³Ebema: ekakiala; la:godolo sebeni dubu nuwata:la; epate kebe dubu tuputupupima: ega:walo Godokono Uliyanamo tabokaopima: ega:walo mulopima: degelanaka. Ebene ale bae alabaolame woko iba:tamo eba ikalamelolo ⁴a wiyasiya tete bilibilinomolo me netewa kawokawo tanalo bulamenakoma; Godago tabo gela tanalo ega:walo ebena tabo epatamo kiyawao tanalo.”

⁵Ebe tetelo ebe taboma: nanitabokobi midipi bilibilinomate kawonomamo kalakalaiya, ebena iba:te dopamo Stibiniko lawiya, ebena nanitabokobi midi tanalo kodakodanomola ega:walo Godokono Uliyana tabokanomola. Ebene iba:te me dubu epetapi ebo kuwatiya—Pilipiko, Palokolasiko, Nikanoko, Timonoko, Pamenaseko, ega:walo uwomudawa Nikolasiko, me Nikolasiko Yu lumagia: wiyasiya ebete dopamo A:ntiyoka kawo duliynomololo Yu epagodone nani Godokono tanalo dolowiya, ebe tetelo ebete ebe amamatema: iba:go kapiyama: ebo pediya. ⁶Ebena nanitabokobi midipiate me sebeni dubu alibolepi dubatamo demagataliya, iba:te ibino tanaloma: Godotamo towetowe tabo eba kiyawao koto ebo watiolelamiya ebena elawote iba:godolo kitanama:

⁷Ebema: me gabodo Godokono tabote ebe opo kawonomodo penemaigiya, ega:walo Yelusalema kawo duliynomololo Ya:suko waloma:tapino uwomute unamo eba odolonalolo kolodiyobonamia: Ebe tetelo Godotamo kalimagono ikameopi dubuno taneba magumulo epetapi bilibilinomate atumu Ya:suko nanitabokobi midi tanalo ebo lawiya.^m

**Yu Epo Epetapiate Stibinitamo Dowaote Ibino
Ka:nisolo Dubatamo Demagataliya**

⁸Nanitabola, nanitabokobi midipiate alibolepi dubu kowalubilima: duwatiya, ebe dubu magumulo dubu kapiya idi Stibinikono tanalo ma kunula, ebena tepo magumulo Godokono nilakapo ega:walo elawo

^k Keyakeyapino tabamo nanitabokobi midipiate me dubu dikonema: gelanaka.

^l 6:1 Ali 4:35 ^m 6:7 Ali 2:41; 16:5

kawonomate pola:namiya, ebema: ebete epo magumulo kawokawo anoano tanalo ega:walo weweda: tanalo osiyodilolenaki. ⁹Ebe tetelo Yu epono balidi ibilamole moto idi nitanami, ebenu mailo ebe ‘Matuolamole Magumune Demaimiya Ebe Dubuno Aladabutila,’ ebe taneba magumulo epetapi Salliniya duliyo-molo epola, epetapi A:lesandiya duliyo-molo epola, epetapi Silisiya opo epola, ega:walo epetapi A:isiya opo epola, ibi bilibinomate kapimiya ilukulinamiya. Ebene egela idilo ibino tanebapi epetapiate pelamete Stibiniko eba podiyobolo eba:go apaminatuei tanalo ebo posiyodiliya, ¹⁰wiyasiya ibino elawote Stibinikono elawago ka:pa:modobiya: mabu Godokono Uliyanate ebetamo wade mulonomo ikamiya.”

¹¹Ebema: ebe dubate ibino modoboa: tanalo umite iba:te diya gabodo tolamete dubu epetapiatamo mani eba nikalamelo ma kunu nanaliya, “La: mako a:da: tabo Stibinikono tanaloma: na:negeliyala:, la: olowimata ebete la:imano dopo apulo kuba tabo da:kiyawai Mosesetamo ega:walo Godotamo.”

¹²Ebene ebe a:da: tabo kiyawaopiate tolamete ibino tabo gela magumulo Yu epo epetapi ega:walo ibino watowatopi ega:walo Godokono Totomu iyatulamepi, ibi bilibinomatamo elawo ebo nikalamiya Stibinitamo ka:dowaoma:. Ebema: ibi epetapiate Stibiniko elawamo pelawete Yu epono Ka:nisolo dubatamo ebo magatiya ebenu tanalo kananagiyamidaema:. ¹³Ebe tetelo iba:te dubu epetapi ebo magaeliya Ka:nisolo dubuno ololo apulo Stibinikono tanaloma: a:da: tabo ka:pegelama:, ebenu ebe tabo atapiate pelamete tabo ma kunu pegeliya, “Me dubute Godoko Amamateno Talena Motono tanaloma: ega:walo Mosesete atamo dikaeamiya ebe Totomu Tabono tanaloma: iyaiya kuba tabo kiyawao katepana:. ¹⁴Nanitabola, ale ebenu tabo olowima:, ebete ma kunu gi, ‘Ya:suko Nasaletu duliyo-molo dubute Godoko Amamateno Moto anabulimite, ebenu Mosesete aimano ewoniatamo dikalamiya ebete ebe wadewade osiyodilole tanalo kubailamete iyama: ka:midilimene!’ ” ¹⁵Ebe tetelo Yu epono Ka:nisolo tanebapi magumulo da:pola:niya, ebe dubu bilibinomate olobila:ote Stibiniko balidi kodakodamo eba umiolo, wiyasiya Godokono nopodawano alo keba kunula:ka: ebenu ololote eba kunu pukuilamiti.

Stibinite Yu Epono Ka:nisolo Dubatamo Ibino

Ewonino Tanaloma: Da:kiyawaiya

7 ¹Ebene Godotamo kalimagono ikameopino Unu Watodawanomote Stibiniko nalatediya, “Me tanalo nanitabola:ka:?”

²Stibinite tabo eba wiyalo negiya, “Naniala: ega:walo nabiala:, la: naimano tabo nolowiala:. Aimano ewono A:ibalayamate Mesopotemiya

ⁿ 6:10 Luk 21:15

opolo eba okolinalo A:la:na duliynomolamo pea:no, ebe tetelo Alonomo Godote ebetamo pemaigate^o 3 ma kunu pegiya, 'A:imano opo ega:walo a:imano mabu epo miyapawete, nale a:ma: danatama ebe opamo na:tiye.'

4 Ebema: ebete Ba:baloni opo atepate A:la:na duliynomolamo gito tiya, ebene ebete ebolo eba nokolinalo ebene nabiwite da:iya, Godote ebe me Ka:inane opamo ebo magariya, la:le ka:lo dilukuliawenama me opamo.^p

5 Godote wiyasiya ebe tetelo Ka:inane opo kawonomo magumulo okoli bai da:peso idi kikamiya: ebenonomoma: keda:nama:, ega:walo ebe tetelo ebete gudiana: eba okolinalo Godote ebetamo nanitabolo egiya, ebete walone tetelo Ka:inane opo ebetamo ega:walo ebene walonepiatamo kikalaema:.^q 6 Ebene Godote ebetamo walo ma kunu kegiya, 'A:imano walonepiate kapela epono opo idilo da:nilukulinama:na:, ebe opo epate ibi wiya: wokopima: midilite 400 ulamamo kawokawo temeteme bikalamenakoma:na:.' 7 Wiyasiya nanitabola, piyate iba:tamo temeteme dikalamenama:na:, nale ebe epono tanalo anagiyamidalamete kuba wiya kikalaemamo, ebene nale a:imano walonepi ebe mulu opone wagailite demagaelema, ebe tetelo iba:te na me opolo kapamamanatenema:na:.'^s

8 "Ebe tetelo Godote A:ibalayamatamo nopo nanitabonomolo diyatiya, ebe nopo pukala awokalima: tama itamida tanalo ikamiya, ebema: A:ibalayamate ebene gudu Aisa:keko umite kapiya wuiki dolopoligiya ebetamo tama itamida pukala ebo iyatimiya. Ega:walo walone tetelo Aisa:kete me atu tanalo ebe kosiyodiliya ebene gudu Ya:ikobotamo, ebene Ya:ikobote ebene 12 dubu guda:tamo me atu tama itamida pukala kalomolamiya, walone ebe guda:te aimano 12 gu epono nabima: eda:iya.'^t

9 "Ebene Ya:ikobokono 12 guda:te apepeote ebe aimano guguno nabiate ibino ekawi Yausepekono wade okoli mabuma: eba dowao olowamepi dubu epetapiatamo manima: gito nikalamiya, ebete Isipiti opolo wiya: wokodawama: ka:neda:nama:. Wiyasiya Godote eba:go eba nokolinalo"^u

10 ebene temeteme bilibilinomo magumulo ebene igilo wadenomamo mula:menaki. Ebene Yausepete Isipiti opono Kawo Elawodubu Pa:lokono ololo apuamo da:nemagiya, ebe tetelo Godote ebetamo wade mulonomo ikamiya. Nanitabola, Godokono walubi magumudo Pa:lote Yausepetamo kawonomamo kalakaliya, ebema: ebete ebe Isipiti opo kawonomo ega:walo ebene kawo moto ulamedawama: ebo midiya.'^v

11 "Ebe tetelo Isipiti opo ega:walo Ka:inane opo kawonomolo baete eba olopoligolo kawo nigologolo tanalonomote epatamo piya, ebema: aimano ewoniagodolo bae uwateo gabote kitanamia:.'^w 12 Ebene Ya:ikobote Isipiti

^o 7:2-7 W Mabu 11:31; 12:1   ^p 7:4 W Mabu 11:31-12:5   ^q 7:5 W Mabu 12:7; 15:18; 17:8

^r 7:6-7 W Mabu 15:13-14; Maimi 12:40   ^s 7:7 Maimi 3:12   ^t 7:8 W Mabu 17:9-14; 21:4

^u 7:9 W Mabu 28:1-3; 37:11; 39:1-3,21-23   ^v 7:10 W Mabu 41:37-44   ^w 7:11 W Mabu 41:54; 42:1-2

opolo konote da:pola:nami, ebe tanalo olowite aimano ewoni nabi bae ka:nuwateoma: ebamo gito naliboliya. Me ibino dopo tetela. ¹³Ebene iba:te netewa teta:mo walo da:ka:tolamiya, ebe tetelo Yausepete ebene tanalo ebene naniatamo awokalimilo ma kunu giya, 'Na Yausepetela!' ega:walo ebe atu tetelo Kawo Elawodubu Pa:lotte Yausepekono mabu epono pelame tanalo ebo iyatawiya.^x ¹⁴Ebene Yausepete ebene nabiwi Ya:ikobotamo tabo ebo nalibiya, ebe ega:walo ebene mabu gudi ibi bilibilinomate Isipiti opamo ka:pelaema:, iyo, ebe tetelo Ya:ikobokono epono uwomu ebe 75 epola, miba:te pelamiya Isipiti opamo.^y

¹⁵“Ebene Ya:ikobote ebene epago tote Isipiti opolo eba nokolinalo, ebe ega:walo aimano ewoni epetapiate ebo na:elaiya.^z ¹⁶Ebene ibino guda:te Ya:ikoboko ega:walo Yausepeko ibino ape Ka:inane opono Sekeme duliymolamo walo kowadaete bobamo ebo palomiya, ebe bobo damela A:ibalayamate Amokono guda:godone maniamo iyalo elawiya.”^a

Stibinite Mosesekono Tanaloma: Da:kiyawaiya

¹⁷Ebene Stibinite tabo moga:melo Yu epono Ka:nisolo dubatamo walo na:ka:kiyawaiya, “Godote A:ibalayamatamo nanitabonomolo degiya, ebe tabono nanitabo tanalote awokalama: eba tatalilo Isipiti opolo aimano Isalaela epate bilibilinomoma: eda:iya.^b ¹⁸Ebe tetelo Isipiti opolo Kawo Elawodubu idite maigiya, Yausepete dopamo Isipiti opo epo keba kunu kowalubilinakile ebete ebe tanalo wadenomamo kiyatawiya:. ¹⁹Ebema: ebete aimano epo a:da: masigilinami, ega:walo ebete aimano ewoni mako elawo tabamo kubailamenami, iba:te ibino a:lia:li gudi agimagimao bailo gito ka:miyapaolenakoma:.^c

²⁰“Ebe tetelo Mosesete ebo awokaliya, ebene ololo wadenomomola. Ebete netewa-kapiya saganalo ebene nabiwino motolo okolite,^d ²¹ebene ebene menokola nabiwila iba:te ebe motone kela:mo matopa:tate gito danatepapiya, ebe tetelo Kawo Elawodubu Pa:lokono buwelete ebe numite ebene guduma: nimidite wadenomamo dabinami.^e ²²Ebene Mosesete Pa:lokono motolo eba apelo Isipiti opo epate ibino mulo tanalo bilibilinomo ebe ebo iyatumiya, ebema: ebete ebene tabo kiyawao magumulo ega:walo ebene osiyodilole magumulo elawonomoma: ediya.

²³“Mosesete 40 ulama tetedawama: eba eda:nalo ebete ebene tepo magumulo woki iyatiya, ebene Isalaela epate keba kunu kilukulinami ebe tanalo ka:nuima:. ²⁴Ebe tetelo Isipiti opo dubute Isalaela dubu idi danagalimiuti, Mosesete numite Isipiti dubutamo kuba wiya eba nikamelo ebe ebo nanakapumiya,^f ²⁵mabu ebe osiyodilo tanalodo ebete

^x 7:13 W Mabu 45:1-4,16   ^y 7:14 W Mabu 45:9-11; 46:27   ^z 7:15 W Mabu 46:1-7; 49:33

^a 7:16 W Mabu 23:2-20; 33:19; Yos 24:32   ^b 7:17-18 Maimi 1:7   ^c 7:19 Maimi 1:11-22

^d 7:20 Maimi 2:2   ^e 7:21 Maimi 2:3-10   ^f 7:24 Maimi 2:11-15

nemalagidiliya ebena epate me tanalo kiyatawaoma; Godote Mosesekono kotamo ibi Pa:lokono elawo magumune kowagailimene. Wiyasiya iba:te ebena wade osiyodilo tanalono magumu wadenomamo kelawiya.

²⁶Ebema: egela idilo Isalaela dubu netewate da:gowelitiya, Mosesete ibi ulamete ibi eba gelebadilamelolo nanaliya, 'Naimano naniala; la: kapiya alailame epo keba kunula:ka: eba kunulata. Beda: mabuma: idite iditamo, idite iditamo kuba tanalo dosiyodilawitama?'

²⁷"Wiyasiya ebe tetelo kebe dubute iditamo elawonomoma: keditile, ebete Moseseko balamo eba nimupiamidalo ebo aniya, 'A:ma: potele kanatia a:ma:le aimano kawodawama: eda:ma:? A:ma: aimano tanalo anagiyamidadawa:!' ²⁸A:ma: ubila:ka: na anakapunaema; a:ma:le dutu Isipiti dubu danakapuma:wia eba kunu?'" ²⁹Mosesete ebe tabo olowite ebete kawo tole lawete Isipiti opone ebo alauliya, ebene ebete Midiyana opolo eba nokolinalo kamiyale aidite dubu gudi netewa ebo nulamiya.^g

³⁰"Ebene 40 ulama da:petoiya egela idilo Mosesete Sainai Ununomo Damelano bulu opolo eba paitalo Godokono nopodawate ela magumudo ebetamo ebo pawokaliya, iyo, elate kewalo dowaiti wiyasiya kewate kolotolitiya;'" ³¹Mosesete ebe tanalo umite kawonomamo anoaniya. Ebema: ebete wadenomamo uima: tataliamo eba tolo Kawodawa Godokono tabote ebetamo ma kunu piya, ³²'Na Godotela. A:imano ewono nabi A:ibalayamako, Aisa:keko, ega:walo Ya:ikoboko iba:te poko kamamatene, na ebetela.' Mosesete ebe tabo olowite elawoa:noma: eba eda:lo ebete tabo gedawa kuima: ebena ape anakamilo kawo tolenomo ebo lawiya.

³³"Ebene Kawodawa Godote ebetamo negiya, 'A:imano agowa inamabu na:pupukulama; mabu a:ma:le duta:wita ebe uti bai talenala. ³⁴Naimano epate Isipiti opolo kawokawo temetema:go dilukulina, nale ka:lo ibino modoboa: tanalo ulamelelaemo, iyo, nale ibino imi tanalo olowilatele na Unu Duliymolone ebema: piwisigamo ibi kuba magumune kowagailima. Ebema: a:ma: na:pa; nale a:ma: Isipiti opamo kanalibomamota naimano woko ebolo ka:nosiyodilaema:.'" "

Isalaela Epate Moseseko Ubia:noma: Eda:o Tanalo Stibinite Da:kiyawaiya

³⁵Ebene Stibinite tabo moga:melo Yu epono Ka:nisolo dubatamo walo na:ka:kiyawaiya, "Numa:la; Isalaela epate Mosesetamo dopamo ibino ubia: tanalo eba awakalimilo ma kunu geliya, 'A:ma: potele kanatia a:ma:le aimano kawodawama: eda:ma:? A:ma: aimano tanalo anagiyamidadawa:!' Wiyasiya me tetelo Godote Moseseko walo akapalibiya ibi ulamedawama: ega:walo ibino igilo mula:lamedawama: ka:pada:ma: Nanitabola, elate kewalo dowaiti, ebe tetelo

^g 7:29 Maimi 2:21-22; 18:3-4   ^h 7:30-35 Maimi 3:1-4

Godokono nopodawate ebetamo pawokalate elawo ebetamo ebo ikamiya ibi kowalubilinama. ³⁶Ebema: 40 ulama magumulo Mosesete kawokawo anoano tanalo Isipiti opolo ega:walo Kalimakalima Kewa: Kolomolo ega:walo bulu opolo osiyodilolenaki, iyo, ebete Isalaela epo me gabodo wagailiya Isipiti opone.ⁱ ³⁷Ebene me Mosesete Isalaela epatamo negiya, ‘Walone Godote ebene Iyanomo Woki Awokalimidawa idi, na dopo, la:godolo kadipatemene,’ ³⁸ega:walo Isalaela epate bulu opolo danaladabutiya me dubu Mosesete iba:go nokolinami, ega:walo ebete aimano ewoniago eba okolinalo Godokono nopodawate Sainai Ununomo Damelalo ebetamo da:kiyawaiya ebe Totomu Tabo ebete Godogodone uwatete atamo ebo ikaemiya uwomua: tetelo a kowalubinama:!^j

³⁹“Wiyasiya ebe tetelo aimano ewoniate Godotamo tudila:oma: ubia:noma: eda:iya, ebene iba:te ebe waloma:ta tanalo iyabaiamo eba watiamidalo ibino tepo magumulo Isipiti opamo olowamioma: ubi walo nakalomonamiya. ⁴⁰Ebema: Mosesete epago luta: tetelo iba:te ebene naniwi A:lonitamo negeliya, ‘Aimano ida:da:li nosiyodiloleama:, iba:te a dopaeamete kemagataema:, mabu me Moseseko Isipiti opone a demagaeyi kebamo dalatidile!’^k ⁴¹Ebe tetelo iba:te oli ape kau-goeono ololamo ida:da:li osiyodilote ebetamo kalimagono inamabu eba ikameolo, iba:te a:ka:tuwa: ibino kotamo dosiyodiliya ebe inamabutamo kawo kalakala soliyomu osiyodiliya.^l ⁴²Ebe kuba mabuma: Godote ibi ginima:mo eba ilatelelo gito miyapiya ibi aka:tuwa: ibino ubilo tobolo ununo maweke kamamalatenama: Nanitabola, me tanalo Godokono woki awokalimpiate ebene Bukalo iyalo ma kunu awokalimiya,

‘La: Isalaela epala:,

la:le 40 ulamamo bulu opolo dowapata:lama:wenaima,

la:le na amamanatenema: dalukola:wenakima,

ebe sipi-goeogoeono kalima tepo magumuno nanitabo tanalago

ka:pikanamona:wenakia:.”^m

⁴³Wiyasiya la:le la:imano ida:da:li Molekakono sipi-goeono tama talena moto unamo awokowiamidiyamata,

ebene ida:da:li idi Lapanako mawelene ololamo a:kosiyodiloliyamata,

me ebe ida:da:lila la:le damamalatelya:wenaima.

Me mabuma: nale la:tamo kuba wiya kikalametama:

naimano wade Ka:inane opone kuba Ba:baloni apuamo

kanalibolemamota.’ ”

Stibinite Yu Epono Ka:nisolo Dubatamo

Ebenu Uwomu Tabo Da:kiyawaiya

⁴⁴Ebene Stibinite tabo moga:melo walo na:ka:kiyawaiya, “Me tanalo nanitabola, Godokono sipi-goeo tama awokowiamida Talena Moto

ⁱ 7:36 Maimi 7:3; 14:21; Nabas 14:33   ^j 7:38 Maimi 19:3   ^k 7:40 Maimi 32:1

^l 7:41 Maimi 32:2-6   ^m 7:42 A:im 5:25-27

aimano ewoniagodolo eba itanalo Godote iba:go ebolo nokolinami. Numa:la:, Godokono iyatumi magumulo Mosesete keba kunu kolowiyale ega:walo ebena balida:mo keba kunu kumiyale, ebete ebe moto eba kunu wadenomamo osiyodiliya. ⁴⁵Ebene aimano ewonino guda:te ebe Talena Moto ibino nabiagodone lawete, iba:te agute Yosuwago Ka:inane oli opamo gito tolamiya. Ebe tetelo ebe opono iyaiya epo Godote ebena elawamo na:na:ma:lalete Isalaela epatamo ebo nikalamiya, ebena ebena Talena Motote ebolo eba nitanalo iba:te ebe tetene pelamete Da:ibidikono teta:mo pemaimiya.ⁿ ⁴⁶Ebene Godote Da:ibidikono osiyodilole tanalo ulamelemete ebe kawonomamo malagidilonami, ebema: tete idilo Godokono okoli baima: Da:ibidite ebe ebo aniya ebete ebe amamateno iya moto ketema:, nanitabola, me Godo ebe Da:ibidikono ewono Ya:ikobote dopamo damamatenami ebe Godola.^o ⁴⁷Wiyasiya Da:ibidikono gudu Solomonote Godoko Amamateno Moto etiya, Da:ibiditea:^p

⁴⁸“Wiyasiya la: wadenomamo nolowiala:, epate Ununomo Godoko mabuma: detemoteona, ebete ebe iyaiya motolo nanitabolo kokolina: Iyo, dopamo ebena woki awokalimidawa idite me tanalo ma kunu awokalimiya,

⁴⁹‘Kawodawa Godote negena,

‘Unu Duliyomolo ebe naimano okoli baila,

ega:walo me opo naimano agowa puti baila.

Ebema: la: me opo epate natamo kebako moto na:keta:ema?

Naimano ela ami bai la:le kebolo na:kosiyodilaema?

⁵⁰Mabu me tanalo nanitabola,

me opono inamabu bilibilinomo na a:ka:tuwa: naimano

kotonomamo osiyodiloliyamo,

me inamabu bilibilinomate naimanoma: ebema: eda:ona.’ ’ ”

⁵¹Ebene Stibinite Yu epono Ka:nisolo dubatamo uwomu tabo eba kiyawaolo negiya, “Eiye, la: wato kodakoda epolata! La: Godokono Totomu Tabamo tudila:olo tama itamida pukala unu gabodo lawiyamata, wiyasiya tepo magumuno kodakoda tanalo kiyaila:wiya:! Iyo, la: tete bilibilinomolo la:imano galo eba mopiolele Godokono Wade-talena Uliyana ebe odiyobonamata, la:imano ewoniate dowagelenamiya eba kunu!^q ⁵²Numa:la:, Godokono woki awokalimipi bilibilinomo magumulo la:imano ewoniate kapiya dawatamo nilakapo kiyatinakia: wiyasiya ibi bilibilinomatamo temeteme ikalamenakia. Eba kunu piyate Godokono Tuputupu Wokodawano pe tanaloma: dopamo tabo da:kiyawaiya la:imano ewoniate ibi anakapulamenakia, ega:walo me tetelo Tuputupudawa Ya:sute ebena tanalo la:tamo dapawokalimi, la:le ebe a:da: elemasigi gabodo lawa:wete ebe anakapuimata.^r ⁵³Ebema: nanitabola, Godokono

ⁿ 7:45 Yos 3:14-17   ^o 7:46 2Sa:m 7:1-16   ^p 7:47 1Ela 6:1-38   ^q 7:51 Ais 63:10

^r 7:52 Mat 23:31

Totomu Tabo ebenu nopopiagodone duwata:wiyama, la: ebe epolata, la:le wiyasiya ebe Totomu Tabamo nanitabolo ka:tudila:wena:!”

Yu Epono Ka:nisolo Dubate Stibiniko Nokolamo Mapemete Danakapumiya

⁵⁴Ebene Yu epono Ka:nisolo dubate me tabo dolowiya iba:te ibino dowa tanalo kawonomo Stibinitamo kawokalima: pituku ebo waliwalioliya.

⁵⁵Ebe tetelo wiyasiya Stibiniko Godokono Uliyanate detabokaimiya, ebete Unu Duliyoumolamo da:nemeliya Godokono kawo alonomo eba umitalo, Ya:sute atumu ebenu tumudi apulo na:kutiti.^s ⁵⁶Ebema: ebete negiya, “La: numa:la:! Godote Unu Duliyoumolono gigiyu da:iyamidita nale bumitamo, Epono Naniwite ebenu tumudi apulo butita!”^t

⁵⁷Ebe tetelo Yu epono Ka:nisolo dubate kapimiya gelatepago galo mopiolete ebetamo na:na:pula:iya ebe ka:na:kubaima. ⁵⁸Ebene iba:te ebe elawamo nelawete duliyoumolo magumune magatate nokolamo mapeme ebo nowagilimiya. Ebe tetelo kebe dubate Stibinikono tanaloma: a:da: tabo Ka:nisolo dubatamo da:pegeliya, ebe dubate ebe dopamo anakapumia:no ibino watubino kaliku oli ape dubu idi Solokono agowa mabuamo gito nalomiya. ⁵⁹Ebene iba:te Stibiniko nokolamo eba mapemelo ebete ebenu Kawodawa ka:milo negiya, “Kawodawa Ya:su, naimano uliyana a:ma:le na:pelawa:!” ⁶⁰Ebe tetelo ebete pupamo gate kawonomamo negiya, “Naimano Kawodawa, me kuba iba:te dosiyodiluta, a:ma:le iba:tamo kuba wiya akoikalama:la.” Ebene ebete me tabo gete a:enomo ebo a:iya.”^u

Solote Nanitabokobi Midipiatamo Temeteme Ikalame Dowagilimiya

8 ¹Ebe tetelo ebe oli ape dubu Solote Stibinikono a:e tanalo umite nekalakaliya. Ega:walo ebe atu egelalo sosi epate Yelusalema kawo duliyoumololo dilukulinamiya, Yu watowatopiate iba:tamo kawokawo temeteme ikalame ebo wagilimiya. Ebe mabuma: Ya:sukono alibolepi dubate a:ka:tuwa: kawo duliyoumololo na:pola:niya, wiyasiya Ya:suko nanitabokobi midipi epetapi bilibilinomate alautiya, ma kunu epetapi Yudiya opamo ega:walo epetapi Samaliya opamo iyaiya tolamoliya. ²Ebema: Yelusalema epo epetapi Godokono nilakapago dilukulinamiya, iba:te Stibinikono ape pelawete bobamo eba niyatilo ebe mabuma: kawonomamo nimitiya. ³Ebe tetelo Solote me kuba tanalo idi wagilimiya, ebete sosi epono iyaiya motamo nodolonaki dubu ega:walo kamiyale da:nulamenaki, ebete ibi uwatete danamiyatalenaki idoko motamo gito niyalekenaki.’

Pilipite Samaliya Kawo Duliyoumololo Ya:sukono Wade Tabo Da:kiyawaiya

⁴Ebema: nanitabokobi midipiate kebe iyaiya opamo kalautiye, iba:te ebolo iyaiya eba nowapata:lamelo Ya:sukono Wade Tabo epatamo ebo

^s 7:55 Oale 110:1   ^t 7:56 Kol 3:1   ^u 7:60 Luk 23:34   ^v 8:3 Ali 9:1,13; 22:4; 26:9-11

na:kiyawaonakiya. ⁵Ibino taneba magumulo Pilipiko ebe idila, ebete Samaliya kawo duliyomolamo tote Ya:su Kelisokono tanaloma: tabo da:na:kiyawauti, ⁶epo bilibilinomate ebena tabo wadenomamo olowiutiya, ega:walo ebete Godokono elawamo kebe anoano tanalo kosiyodilolitiyale iba:te atumu nulamitiya. ⁷Ebe tetelo Pilipite epagodone kubakuba uliyana daliboliya iba:te gelatepago ebo nemaimiya, ega:walo ebete ape kodakoda temetema:gopi ega:walo agowa tataipi wadekobi a:ka:midoliya, ⁸ebema: ebe Samaliya duliyomolo kawonomolo kawo kalakalanomote itani.

**Giwali Osiyodilole dawa Saimonote Godokono
Elawo Maniamo Laema: Dowageliya**

⁹Nanitabola, Pilipite Samaliya kawo duliyomolamo dopamo pea:no, dubu idite ebolo nokolinami ebena mailo Saimonotela, ebete ebena giwali osiyodilole tanalamo epo anoanoilamenami. Ega:walo ebe a:ka:tuwa: ebe kawoma: eba midinalo, ¹⁰Samaliya opono dologala epo ega:walo kawokawo mailago epo ibi bilibilinomate ebena iyatulame tanalo wadenomamo olowionakiya. Ebene iba:te negelanakiya, “Ebena elawo Unu Duliyomolone pena, ebema: ale ebetamo Elawodawanomo mailo kikamiye!” ¹¹Iyo, Saimonote tete geyageyalo ebena giwali iyatawa tanalamo ebe epo danoanoilamenami, ebema: iba:te ebena osiyodilole tanalodo ebe nowaloma:tanamiya.

¹²Wiyasiya Pilipite da:piya ebete Wade Tabo eba pa:kiyawaolo, Godote Kawo Elawodawama: deda:na ebete ebe tanalo ega:walo Ya:su Kelisokono elawo tanalo ebo pawokalilamiya. Ebe tetelo Samaliya epate nanitabokobi midite, ebena Pilipite ebe kamiyale ega:walo dubu bilibilinomo obama ebo waduba:midaoliya. ¹³Ega:walo Saimonote atumu nanitabokobi midite Pilipite ebe obama ebo kaduba:midia, ebena Pilipite Godokono elawamo kebe kawokawo anoano tanalo kosiyodilolenakile, Saimonote ebe niyakabonomolo eba okolitalo ebe iyaiya tanalo dulamenaki kawonomamo anoanonaki.

¹⁴Ebe atu tetelo Yelusalema kawo duliyomololo alibolepi dubate Samaliya opo epono tanalo ma kunu olowiya, iba:te Godokono tabo elawiya, ebema: iba:te Pitako ega:walo Yoneko ebe tanalo uima: ibi gito naliboliya. ¹⁵Ebena ibi netewapiate ebama tote olioli nanitabokobi midipi Godotamo ebo nowadipalateleya iba:te ebena Uliyanana kelaema:, ¹⁶mabu dopamo Pilipite ebe nanitabokobi midipi obama dowaduba:midaoliya Kawodawa Ya:sukono mailo kapiyamo osiyodiliya, wiyasiya ebe tetelo Godokono Uliyanate ibi unamo ka:pokoliya:. ¹⁷Ebema: Pitako Yoneko iba:te ebe tanalo iyatawaote ibino koto Samaliya nanitabokobi midipiatamo dowatielelamiya, iba:te Godokono Uliyanana ebo lawiya.”

^w 8:17 Ali 19:6

¹⁸Ebe tetelo Godote alibolepi dubagodone ebenu Wade-talena Uliyana epatamo keba kunu kikalamiyale, giwali osiyodiledawa Saimonote ebe tanalo dumiya, ebete mani iba:tamo eba ikalamelo negiya, ¹⁹“La:godolo ditana ebe elawo nale la:godone maniamo kelawa:mo, ebene nale kebe epono watamo naimano koto dowatiolaelamenakomo, iba:te atumu Godokono Uliyana nagodone belawenakoma:na.”

²⁰Ebene Pitate ebenu tabo eba wiyalo negiya, “A:imano ape ega:walo a:imano mani Saitanakono Ela Opamo kapimiya ka:toma:na; mabu a:imano woki ma kunu itana, lumagite Godokono Uliyanano elawo maniamo kelaemene! Ao, eba kunua:!” ²¹A:imano kuba wokino tanaloma: a:ma: Godokono woko osiyodilo magumulo ago akapaladabua:emene, mabu Godokono umi magumulo a:imano tepo magumuno woki ka:tuputupua. ²²Ebema: modobola a:ma: woki iyakobi mida:wete a:ma:le demalagidilawita ebe kuba osiyodilo tanalone nolobigiye, ega:walo a:ma: Godoko na:toweomiye ebete a:imano kuba woki egebolemetate ka:dodomatimitama. ²³Nanitabola, na iyatawala a:imano tepo magumuno dowa tanalote detaboki, ebe mabuma: a:ma: Saitanakono idoko motolo bokolinata!”

²⁴Ebene Saimonote tabo eba wiyalo negiya, “La: niyaniyata, modobola:ka: la: na Kawodawa Godotamo nadipanateniyala; mabu la:le kebe tanaloma: kegelaema ebe kuba wiyate natamo nanitabolo demaigamene nale a:ka:modobomo.”

²⁵Ebema: me tanalo dolopoligiya, ebe tetelo Pitako Yoneko iba:te Samaliya kawo duliyoumololo Kawodawa Ya:sukono iyaiya tabono tanaloma: awokala gelate Yelusalemano walo ebo kolowamiya, ebene iba:te eba tolo gabo tetelo Samaliya opono iyaiya duliyoumolo depesodo Wade Tabo kiyawaoago ebo tiya.

Pilipite Itiyopiya Opo Kawo Dubutamo Ya:sukono Wade Tabo Da:kiyawaiya

²⁶Ebe tetelo Kawodawa Godokono nopodawate Pilipitamo negiya, “A:ma: maigawete siyele apuamo na:toa, Yelusalemane Gasa duliyoumolamo bulu opodo da:tolamenaka ebe gabamo.” ²⁷Ebene ebete maigate ebamo na:tiya. Ebe atu tetelo kawo dubu idi, ebete Itiyopiya opono Kawo Elawo Kamiyale Ka:ndesikono wokodawama: eda:nami, ebete ebenu kawokawo inamabu ega:walo mani ulamelemenami, ebe dubute me atu gabodo piti. Ebete Yelusalema kawo duliyoumolamo Godoko amamatema: iyalo tote ²⁸walo eba ka:pitalo, ebenu sa:liyota-pe unulo okolite Godokono woki awokalimidawa Aisayakono Buka ka:la:miola:go eba pitalo, Pilipite ebe ebo numiya.

²⁹Ebe tetelo Godokono Uliyanate Pilipiko naniya, “A:ma: sa:liyota-pe niyakabamo nemaigawete eba:go kapimiya na:tonatiye.” ³⁰Ebema:

Pilipite sa:liyota-peago eba puliganatolo, kawo dubute Aisayakono Buka tabo deka:la:mioliti ebena tabo nolowite ebetamo negiya, “A:ma:le deka:la:miola:wita ebe tabono magumu na:kemalagidilawita?”

³¹Ebete tabo eba wiyalo negiya, “Ao, na keba kunu na:kiyatawamo? Na iyatunamedawa puliyala.” Ebe tetelo ebete Pilipiko naniya ebete sa:liyota-peamo olote ebe niyakabamo ka:pokolima. ³²Ebena kawo dubute Aisayakono Bukalo Godokono tabo ma kunu ka:la:mioliti,

“Iba:te ebe dubu lawete emagatiya sipi-goeomu kananakapuima,
ebene lumagite sipi-goeo da:pesono ipo dotolemita,
ebe sipite gelebadilo eba lutalo
tabo gea:noma: keba kunu keda:nakole,
ebete eba kunu tabo abumite tabo idi kegiya:.”^x

³³Ebe tetelo iba:te ebe eba malogolo
ebena tanalo wadenomamo anagiyamidamea:no
a:eamo gito nalibiya.

Numa:la, iba:te ebena igilo me opolo itamidamiya,
ebema: ebena walonepino tanaloma:
potele na:ka:kiyawaomene?”

³⁴Godokono Buka ka:la:miole tanalo dolopoligiya kawo dubute wiyasiya Pilipitamo negiya, “A:ma: na nanana:, Aisayate pokono tanaloma: ka:kiyawaiyale, ebe a:ka:tuwa: ebena tanaloma:la:ka: o lumagi idino tanaloma: ka:kiyawaiyale.” ³⁵Ebema: iba:te kapimiya eba tutalo kawo dubute deka:la:moliya, Pilipite ebe tabono magumu dopamo awokalimite, ebena Godokono Buka apuapuno tabo epetapino magumu atumu kawokalilamete Ya:sukono Wade Tabo ebetamo ebo kiyawaonatiya. ³⁶Ebena ibi netewapiate ebe gabodo eba tonatolo obo paka: da:pesamo da:nemaimiya, kawo dubute negiya, “A:ma: me obo numa: A:ma: modobola:ka: na obamo aduba:midanema:? Kodakoda idi ba:kitanale?”^y

³⁷Ebena Pilipite ebetamo negiya, “A:ma: a:imano tepo magumulo Godokono tabo nanitabokobi da:mida:wa:, nale a:ma: obamo kaduba:midamota.”

Ebete tabo eba wiyalo negiya, “Na ka:lo Ya:suko nanitabokobi a:midimo, ebe Kelisote, Godokono Gudula.”^z

³⁸Ebe tetelo kawo dubute sa:liyota-pe atadawa naniya ebete pe ebamo kodioboma:, ebena ebete Pilipa:go iwitite Pilipite ebe obamo ebo aduba:midiya. ³⁹Ebena ibi netewapiate obo magumune eba pidiwitalo Kawodawa Godokono Uliyanate Pilipiko opo ida:mo demagatiya, kawo

^x 8:32-33 Ais 53:7-8   ^y 8:36 Ali 10:47   ^z Ali 8:37 buka apuno tabo Lukute bukamo kakuloliya:, wiyasiya ebena buka osiyodilo walogabo apune nanitabokobi mididawa idite akuloliya.

dubute ebe walo kumiya;, ebete wiyasiya kawo kalakalago ebe gabodo walo gito ka:tiya. ⁴⁰Ebe tetelo Pilipite Godokono elawamo Asotase duliyoumolamo nemaigate, ebete ebe duliyoumolone tote ebe opono duliyoumolo bilibilinomodo Godokono Wade Tabo kiyawaoago Sisaliya kawo duliyoumolamo ebo nemaigiya.^a

Solote Ebene Kuba Osiyodilole Tanalone Ya:sutamo Dolobigiya
Ali 22:6-16; 26:12-18

9 ¹Ebe atu tetelo Solote Kawodawa Ya:suko waloma:tapi anakapulaema: tabo elawonomamo kiyawaonaki, ebene ebete Godotamo kalimagono ikameopino Unu Watodawanomotamo tote^b ²leta uwatema: ebe ebo naniya. Ebe ubila ebe letago Dama:sakase kawo duliyoumolamo tote, Yu epono iyaiya balidi ibilamole motamo nopegate, kebe epate Ya:suko Nanitabokobi Midi Gabodo dowapata:lamenamiya ebe dubu ega:walo kamiyale ka:nolema;, ebene ebete ibi da:nulaemene ibi elawamo nuwatete Yelusalema kawo duliyoumolamo magaelete idoko motamo ebo ka:piyalekema:

³Ebene ebete Dama:sakase kawo duliyoumolo niyakabamo da:nemaiganatiya ebe tetenomolo Godokono Unu Duliyoumolone alote eba piwisigalo molete da:la:uwa:mida keba kunula:ka;, ebe alote eba kunu ebe ebo pa:wiyamidadigiya. ⁴Ebene ebete opamo gate tabo ma kunu olowiya, “Solo, Solo! Keleka: mabu a:ma:le natamo kawokawo temeteme dikanama:wena?”

⁵Solote nowamiya, “Kawodawa, a:ma: poteleka:?”

Wiya tabote na:piya ebetamo, “Na Ya:sutela, a:ma:le temeteme dikanama:wena, na ebe lumagila. ⁶A:ma: maigawete duliyoumolamo na:nopega. Ebolo lumagi idite a:ma: kanama:ta a:ma:le beda: tanalo na:kosiyodilaemene.”

⁷Ebe tetelo Solago da:tolamiya ebe dubate ebe tabo madodo eba olowilo wiyasiya lumagi kumiya;, ebema: iba:te eba anoanolo tanalo idi osiyodilola:no gito lamota:oniya. ⁸Ebene Solote opone maigate balidi paeamidalete da:meliya ebe tetelo inamabu kulamiya;, ebema: ebene namutupiate ebe kotamo lawete Dama:sakase kawo duliyoumolamo gito magatiya. ⁹Ebene ebete netewa-kapiya egelalo inamabu ulamolea:no ebolo gito nokoliya, ebete bae kenanakia: ega:walo obo ka:ninakia:.

¹⁰Ebe tetelo ebe Dama:sakase kawo duliyoumololo Ya:suko waloma:tadawa idi nokolinami, ebene mailo A:nanayasitela. Ebete u wata:no ebene balidite iyama: eba eda:omelo Kawodawate ebe neka:miya, “A:nanayasi!”

Ebete nowamiya, “Kawodawa, na mela. Beda:la:ka:?”

^a 8:40 Ali 21:8   ^b 9:1 Ali 8:3

¹¹Ebene Kawodawate ebetamo negiya, “A:ma: maigawete, gabo mailo Tuputupula ebamo toawete Yudasikono motolo Tasase duliyoumolo dubu Soloko na:nowadia. Me tetelo ebete ebolo towetowe tabo natamo degita, nale nolowitamo. ¹²Ebema: ebete u wata:no ebenu balidite iyama: eba eda:omelo A:nanayasi mailago dubu umi, ebe dubute ebenu balidi wadekobi ka:midilima: ebete ebenu koto ebetamo eba powatilimitalo ebo umi.”

¹³A:nanayasite ebenu tabo eba wiyalo negiya, “Kawodawa, na epo bilibilidopagodone olowimo, me dubute Yelusalemalo a:imano tuputupu epatamo kawokawo kuba osiyodilolenaki. ¹⁴Ega:walo na iyatawala, me tetelo ebete a Yu epono kawokawo watowatopiagodone elawo elawi, ebete me Dama:sakase duliyoumololo piyate a:imano mailo deka:mina ibi uwatete idoko motamo ka:niyalekema:”

¹⁵Kawodawate wiyasiya ebetamo negiya, “Modobola a:ma: na:toa, mabu nale ebe iyalo elawiyamo ebete naimano wade wokodawama: keda:ma:, iyo, ebete naimano mailamo tote, Isalaela epo ega:walo Yua: epo ega:walo ibino kawokawo elawodubu ibi bilibilinomatamo naimano tanalo kanawokalimene.^c ¹⁶Ebema: na a:ka:tuwa: ebe kiyatuimamo, naimano mailo mabuma: ebete kebako kawokawo temeteme na:kuwatanakomene.”^d

¹⁷Ebene A:nanayasite tote ebe moto guamo nodolote ebenu koto Solotamo eba nowatililo naniya, “Naimano ekawi Solo, a:ma:le gabodo eba pitalo a:ma:tamo dapawokali ebe Kawodawa Ya:sute na apalibone, a:imano balidi wadekobi pimidilimitate, ebenu Godokono Uliyanate a:imano tepo magumu ketabokaimene.” ¹⁸Ebe tetenomolo ebenu balidi da:mula:lemiya ebe balidino gibute opamo eba gudimilo ebenu balidite wadekobi ebo olowiomiya, ebenu ebete demaigiya A:nanayasite ebe obamo aduba:midate, ¹⁹ebe tetelo ebete bae da:keniya elawo walo ebo kelawiya.

Solote Ya:sukono Wade Tabo Dama:sakase Kawo Duliyoumololo Da:kiyawaiya.

Ebenu egela epetapilo Solote Dama:sakase kawo duliyoumololo Ya:suko waloma:tapiago eba okolilo, ²⁰ebete Yu epono iyaiya balidi ibilamole motolo Ya:sute Godokono Guduma: deda:na ebe tanalo awokalimi ebo nowagilimiya. ²¹Ebenu piyate ebenu tabo dolowiya ibi bilibilinomate anoanolo negeliya, “Me dubu Yelusalemalo Ya:sukono mailo deka:mina ebe epo da:kubailamenaki, me ebe lumagila! Ebete mamu ebema: pi, iyo, ebe ubila Ya:suko nanitabokobi midipi elawamo puwatete Godotamo kalimagono ikameopino ununomo watowatopiatamo kemagatalema!”^e

^c 9:15 Ali 25:13; 27:24; Lom 1:5   ^d 9:16 2Kol 11:23-28   ^e 9:21 Ali 8:3

²²Ebe tetelo Solote Godokono tabo kiyawao magumulo elawonomoma: eda:te, Ya:sute Godokono Alibodawa Kelisoma: deda:na ebete ebe tanalo awokaliminomo awokalimiya, ebema: nanitabola, Dama:sakase kawo duliyomololo dilukulinamiya ebe Yu epate woki bilibilima: eba eda:olo, iba:te apamineutei tanalago ebena tabo odiyoboma: ka:modobiya:^f

Yu Epate Soloko Anakapuima: Nopo Diyatiya

²³Ebene egela epetapi da:petolamiya Yu epate aladabutite Soloko anakapuima: nopo ebo iyatiya. ²⁴Ebe tetene wagilimite iba:te egela ega:walo idoko bilibilinomolo Dama:sakase kawo duliyomolo kalano iyaiya gigiyulo atila:pi ebo alomiya Solote ebamo nemaigalo ebo kanakapuima: Wiyasiya iba:te gananalo da:kiyawautiya lumagi idite Soloko iyalo a:piyatumiya, ²⁵ebene idoko idilo Soloko waloma:tapiate ebe lawenate da:ea magumamo adipinate kala unudo opamo nowolukonate, ebete ebe duliyomolone gito alaula:ni.^g

Solote Yelusalema Kawo Duliyomolamo Walo Da:kolowamiya

²⁶Solote Yelusalemamo walo da:ka:piya Ya:suko nanitabokobi midipi epetapiago kapiyakobi olowima: powageliya, wiyasiya ibi bilibilinomate ebe eba tolemelo iyaiya alautiya mabu iba:te ebe Ya:sukono nani waloma:tadawama: kegeliya:^h ²⁷Ebe mabuma: Banabasite ebe lawete alibolepi dubatamo eba magatalo me iyaiya tanalo ibi ebo nikiyawaolamiya, Solote gabo tetelo Kawodawa Ya:suko dumi, ega:walo Kawodawate ebetamo tabo da:kiyawai, ega:walo ebete Dama:sakase duliyomololo Ya:sukono mailamo tabo elawamo da:kiyawaonati.ⁱ ²⁸Ebema: ebe tetene wagilimite Solote nanitabokobi midipiago eba okolilo Yelusalema duliyomololo kawonomolo Kawodawa Ya:sukono mailamo tabo elawonomamo kiyawao ebo nowagilimiya. ²⁹Ebene tete epetapilo ebete Guliki tabamo degelanakiya ebe Yu epago Ya:sukono tanaloma: apamineuteuinakiya, ebema: iba:te gabo waditiya ebe anakapuima: ³⁰Ebe tetelo nanitabokobi midipi ekakiate ebe tanalo diyatawaiya, iba:te Soloko Sisaliya kawo duliyomolamo magatate ebena Tasase duliyomolamo gito nalibiya.

³¹Ebema: Yudiya ega:walo Ga:lili ega:walo Samaliya opo kawokawonomolo dilukulionamiya, ebe sosi epate gelebadi tanalago eba pola:nalo iba:te nanitabokobi midi magumulo elawonomoma: eba eda:olo ebo apepeiya. Nanitabola, nanitabokobi midipiate Kawodawa Ya:sutamo tudila:olo ebena Uliyanano walubi tanalodo ibino uwomute kawonomoma: ebo ediya.

Pitate Ape Kodakoda Temetema:go Dubu Wadekobi Da:midiya

³²Ebene Pitate Yudiya ega:walo Samaliya opodo eba petolo, ebete egela idilo Lida duliyomolamo ebo nemaigiya Godokono tuputupu epono

^f 9:22 Ali 18:28   ^g 9:25 2Kol 11:32-33   ^h 9:26 Gal 1:17-19   ⁱ 9:27 1Kol 9:1

ilukuli tanalo ka:nuima:.³³ Ebete ebolo dubu idi numiya, ebenu mailo Iniyasitela, ebe a:iti ulama magumulo ape kodakoda temetemete eba uminalo ebenu wata bailo gito watitanaki.³⁴ Pitate ebe naniya, “Iniyasi, Ya:su Kelisote a:ma: wadekobi a:mida:ta. A:ma: maigawete a:imano bogo na:mokopiamida.” Ebe tetenomolo temetemete ebe dubugodone dolopoligiya ebete ebo maigiya,³⁵ ebema: Lida ega:walo Salono duliyoumololo dilukulionamiya ebe epo bilibilinomate ebenu wade tanalo umite Kawodawa Ya:sutamo ebo olobiliya.

Pitate Dokasiko A:ene Dadipatiya

³⁶ Ebene Yopa duliyoumololo Ya:suko waloma:tadawa kamiyale idi nokolinami, ebenu mailo Tabitatela, epate ebe mailo Guliki tabamo Dokasima: ka:mina, me mailono magumu nitana, ‘diyagoela.’ Me kamiyaleno tanalo ma kunula, ebete wadewade tanalo eba osiyodilolelo nigologolopiatamo nilakapo kawodawanomoma: eda:nami.³⁷ Egela idilo ebe gabugabute delawiya gito a:iya, ebenu moto epate ebenu ape ukulate unu motono tete kawo ditanami ebe teta:mo gito nadilatiya epo epetapiate ebe ebolo ka:pa:liyaema:.³⁸ Yopa duliyoumolone Lida duliyoumolamo tolaema: mulua:, ebema: Pitate Lida duliyoumololo dokolinami, Ya:suko waloma:tapi epetapiate ebe tanalo olowite netewa dubu ebo naliboliya, iba:te ebe eba na:toweomelo ebete samamo ka:pema:.

³⁹ Ebene Pitate maigate iba:go ebo piya. Ebete Dokasikono motamo da:podoliya, a:e kamiyaleno ape ka:nuima: epate ebe ebo magatiya unu motolo tete kawo ditanami ebe teta:mo. Ebolo amoleamole epetapiate ebe niyakabolo putitatate eba imitalo ibino pupuliono inamabu ebo iyatumiya, Dokasite eba okolinalo dopamo nilakapolo dikalamolenaki ebe kaliku.⁴⁰ Ebe tetelo Pitate ibi bilibilinomo Dokasikono wata baine palibolete, ebe a:ka:tuwa: pupamo okolite Godoko ebo toweomiya, ebenu ebete a:e kamiyaletamo oobligate ebe naniya, “Tabita, a:ma: nemaiga!” Ebe tetenomolo ebete ebenu balidi paeamidalete Pitako dumiya ebenu wata baine maigate gito okoliya,⁴¹ ebenu Pitate koto uwamidate ebete kemaigama: eba walubilo, ebete amoleamole ega:walo nanitabokobi midipi epetapi ka:la:mite Dokasiko iba:tamo ebo ikalamiya.⁴² Nanitabola, me tabote Yopa duliyoumolo kawonomamo da:tiya epo bilibilinomate Kawodawa Ya:suko nanitabokobi ebo midiya,⁴³ ebema: Pitate egela epetapi bilibilidopo ebe duliyoumololo okoliya Saimonokono motolo, ebe dubu kau-goeogoeono tamamo inamabu osiyodiloleadawala.

Koniliyasite Pitako Ka:pema: Tabo Danaliboni

10 ¹ Ebe tetelo dubu idite Sisaliya kawo duliyoumololo nokolinami, ebenu mailo Koniliyasitela, ebe Loma epono gowelaopino elawodubu

idila, ega:walo ebena gowelaopino taneba mailo ebe Itali Epono Tanebapila.
²Ebete ebena osiyodilole magumulo Godotamo na:tuduwatanami, ma kunu ebete ebena moto epago Godoko amamatenamiya, ega:walo tete epetapilo ebete Yu epo nigologololo dilukulionamiya ebe epo nilakapolo walubilinaki, ega:walo egela bilibilinomolo ebete Godotamo towetowe tabo kiyawaonaki.
³Ebena egela idilo egelate kela:mo da:niwisigatepani, ebe tete 3 koloko tetela, ebena balidite iyama: eba eda:omenalo Godokono nopodawa wadenomamo ebo umini. Nopodawate ebetamo popeganate na:peka:mini, “Koniliyasi!”

⁴Ebe tetelo Koniliyasite nopodawa tola:go eba umionalo ebetamo negeni, “Kawodawa, beda:la:ka:?”

Nopodawate ebe nowaimini, “A:ma:le towetowe tabo Godotamo degeawenaka ega:walo nigologolopiatamo nilakapo tanalo dosiyodilola:wenaka, ebe mabuma: Godote a:ma:tamo nekalakalana, ebe ubila wade tanalo idi a:ma:tamo osiyodiloma:.”
⁵Ebema: a:ma:le ka:lo dubu epetapi nalibola: Yopa duliyomolamo, iba:te dubu idi Saimono Pitako kemagaema:.
⁶Me dubu Pitako ebe Saimono idi kau-goeogoeono tamamo inamabu osiyodiledawano motolo okolina, ebena moto kewa: kolomo balalo a:emena, ebena a:ma:le kebe dubu kanalibola:emene, iba:te ebamo nemaimiote Pitako ebo ka:nuima:na:.”

⁷Ebe tetelo Koniliyasitamo da:kiyawaoni ebe nopodawate ebegodone da:toni, ebete ebena moto guno wokopi netewa ega:walo gowelaodawa dubu kapiya ebo ka:la:mini, ebe gowelaodawa dubute Godotamo na:tuduwatanami ega:walo ebe Koniliyasikono wade opodawa idila.

⁸Ebena Koniliyasitamo kebe tanalote ka:pemaiganile, ebete ebe tanalo ibi analenate Yopa duliyomolamo ebo aliboleni.

⁹Egela idilo iba:te Yopa duliyomolo niyakabamo nemaima: eba tolamenatolo, Pitate egela tuli tetelo Godago tabo gelama: moto unamo a:ka:tuwa: gito nodoliya.
¹⁰Ebe tetelo ebena tepo magumulo bae kape tanalo eba iyatawitalo bae nama: ubi niatiti, wiyasiya moto epate bae ka:ma: eba osiyodilutalo ebena balidite iyama: ebo eda:omiya.
¹¹Ebena Godote Unu Duliyomolo a:iyamiditalo Pitate ebo umiya, ebegodone inamabu idite piwisigiya, kaliku kawonomo ubuwomu netewa-netewa uwatelemete opamo ebo puwamidiya.
¹²Nanitabola, ebe kaliku magumulo digilona ebe iyaiya inamabu bilibilinomate pola:niya, ma kunu agowamo wapata:lamole inamabu, tepamo wapata:lamole inamabu, ega:walo olaola bilibilinomo, Pitate ebakobako inamabu ulamiya.
¹³Ebena tabote ebetamo ma kunu piwisigiya, “Pita, a:ma: maigawete inamabu idi anakapuma:wete nena!”

¹⁴Wiyasiya Pitate negiya, “Ao, Kawodawa, na modoboa: A:ma:le a Yu epatamo dopamo dalomoama:wiyala, nale ebe talena kadikamidalenakia: Nale makomako kuba goeogoeo, kalu, ega:walo olaola kenaonakoa:!”^j

^j 10:14 Kalima 11:1-47; Isi 4:14

¹⁵Ebene walo ebetamo tabo idite ka:piya, “Me tetelo Godote kebe inamabu wadewadenoma: degena, a:ma:le ebe inamabu kubakubanoma: akogeala:.”^k ¹⁶Ebene Godote Pitatamo ebe tanalo netewa-kapiya teta:mo osiyodilote, ebe inamabuagono kaliku Unu Duliyomolamo walo gito kelawa:digiya.

¹⁷Ebe tetelo Pitate me tanalono magumuma: woki bilibilima: eba editalo, Koniliasite adimo idilo daliboleni ebe dubate Saimonokono moto niyatawaote ebe motono kala ga:dimi gigiyulo ebo nelamota:oniya. ¹⁸Ebene iba:te moto epo nalateda:liya, “Saimono Pitako me motolo ba:ka:lutale?”

¹⁹Ebe atu tetenomolo Pitate kebe tanalo kumiyale ebe tanalono magumu eba waditalo, Godokono Uliyanate ebe naniya, “Gigiyu niyakabolo dubu netewa-kapiyate a:ma: ba:powaditata. ²⁰A:ma: maigawete iba:tamo na:niwisiga. A:ma: ibino tabo dolowiaemene iba:go toma: woki bilibilima: akoeda:la, mabu ibi nale palibolimo.”

²¹Ebe tetelo Pitate ebe dubatamo piwisigate na:pegiya, “Na la:le dowadina:witama, ebe dubula. La: beda:ma: ka:pelama:ema?”

²²Iba:te ebetamo nowamiya, “Gowelaopino Elawodubu Koniliasite dutu adimolo a a:ma:tamo paliboeni. Ebe tuputupudawala, ebete nani Godo ebe amamatena ega:walo Yu epo bilibilinomate ebe wadedawanomoma: gelana. Godokono nopodawa idite ebe anani a:ma:le ebenu motamo ka:pa:ema:, ebenu ebete a:imano tabo kolowimene.”

²³Ebema: Pitate ibino tabo olowite moto guamo magatalete ebe idokolo ibi wadenomamo walubilini.

Pitate Koniliasiko Ka:nowalubima: Da:tiya

Ebene egela idilo Pitate maigate ebe dubago na:tiya, ega:walo Yopa duliyomolone nanitabokobi midipi dubu epetapiate iba:go a:ka:tolamiya. ²⁴Iba:te gabo tetelo nelaonate, egela idilo Sisaliya kawo duliyomolamo ebo nemaimiya, wiyasiya iba:te Koniliasitamoma nemaimia:no, ebete dopamo ebenu eponomo ega:walo ebenu namutupi epetapi ka:la:mite, iba:te ebenu motamo paladabutite Pitako ebo pemakopelitiya.

²⁵Ebene Pitate ebamo pemaigate motamo opegama: eba nowagelitalo, Koniliasite eba:go palugote ebenu agowa mabuamo pa:tuduwatatalo ebe ebo pamamatiya. ²⁶Pitate wiyasiya ebe adipatelo negiya, “A:ma:le na akoamamanatena:la! A:ma: nemaiga, mabu na me opo lumagila, a:ma: keba kunula:ka: eba kunula.”^l

²⁷Ebene Pitate eba:go tabo kiyawaoago moto guamo eba nopila:olo, epo bilibilinomate iyalo aladabutite eba pola:nalo ebo nulamiya.

²⁸Pitate iba:tamo negiya, “La: iyatawalata a Yu epagodolo talena bitana

^k 10:15 Mak 7:15,19 ^l 10:26 Ali 14:13-15; Awo 19:10

Yua: lumagi idino motamo odoloma:, ega:walo ale Yua: lumagiago akaladabutima:, wiyasiya Godote tanalo idi na iyatunami, nale lumagi iditamo ubia:noma: eba eda:lo daleyagonoma: a:kegemo. ²⁹Ebema: la:le natamo tabo dupalibawenima, na ebe tabo olowite woki bilibila:go ka:pea:, kalakalago pemo, wiyasiya niyaniyata, la:le natamo tabo beda:ma: kanalibawenima?”

³⁰Ebene Koniliyasite ebena tabo eba wiyalo negiya, “Netewa-kapiya egele da:ponolopoligi kawo tanalo idite natamo a:pemaigani. Ebe tetelo egelele kela:mo da:niwisigatepani nale naimano motolo Godotamo towetowe tabo negenimo, ebena dubute a:la:uwa:da:le kalikago pawokalanate naimano dopo apulo utinalo uminimo. ³¹Ebete natamo negeni, ‘Koniliyasi! Godote a:imano towetowe tabo olowi ega:walo a:imano nilakapo osiyodilo tanaloma: nekalakalana. ³²Ebema: ama: tabo nanalibiye Yopa duliyomolamo Saimono Pitate ka:pema:, ebete Saimono idi kau-goeogoeo tamamo inamabu osiyodiledawano motolo okolina, ebena moto kewa: kolomo balalo a:emena.’ ³³Ebema: nale tabo samonomamo palibonimo a:ma:le ka:pa:ema:, ka:lo a:ma: a:pa:ta. Kalakala kawonomola, a bilibilinomate malo Godokono ololo apulo ba:pola:nama:, Kawodawa Godote a:ma:tamo dikametia ebe tabo ale wadenomamo kolowiomalema:.”

Pitate Koniliyasikono Motolo Ya:sukono Wade Tabo Da:kiyawaiya

³⁴Ebene Pitate tabo kiyawao eba wagilimilo negiya, “Nanitabola, na iyatawamo Godote epono unu tama kulamelelamena:,”^m ³⁵ebema: me opo kawonomolo iyaiya epono taneba magumulo kebe lumagite Godotamo tuduwatalo tuputupu tanalo dosiyodilolenamene, ebete ebe lumagitamo bekalakalanamene.

³⁶“Godote dopamo a Isalaela epatamo dupalibi, la: ebe tabo iyatawalata, iyo, ebete ebe Wade Gelebadi Tabo atamo Ya:su Kelisodo apawokalimi, Ya:suko ebe me opo epo bilibilinomono Kawodawala. ³⁷⁻³⁸Ega:walo la: me kawo tanalo idi iyatawalata, Yoneko epo obamo waduba:midaoledawate Godokono tabo da:pa:kiyawai, Nasalete duliyomolodawa Ya:sute ebena woko ebe tetelo wagilimi, iyo, ebena tanalote Ga:lili opolo dopamo pawokalate Yudiya opo kawonomamo ebo nemaigi. Ebema: la: iyatawalata, Godote ebe lawete ebena Talena Uliyanano elawo ebe unamo dadipani, ebe mabuma: ebete wadewade tanalo osiyodilola:go eba pata:lo, Saitanate ala:mo dematuolamolenami ebete ebe epo bilibilinomo wadekobi a:midiolenaki mabu Godote eba:go nokolinami.ⁿ ³⁹Ebema: numa:la:, Ya:sute a Yu epono opolo ega:walo Yelusalema kawo duliyomololo dosiyodilolenaki, ebe tanalo

^m 10:34 Totomu 10:17; Lom 2:11   ⁿ 10:37-38 Ma:t 3:16; 4:12-17; Luk 4:17-20

ale aimano balida:mo dulamenakima:, a ebema: gelanama:. Nanitabola, epate ebe kewa olotolowamo tupuguimite ikoko anagilamolemete ebo anakapumiya, ⁴⁰wiyasiya netewa-kapiya egelalo Godote ebe a:ene igilamo adipatelo epatamo ebo awokalimi.

⁴¹“Wiyasiya Ya:sute a:e magumune demaigi epo bilibilinomatamo kapawokala:, ao, Godote ebenu ubilo kebe epo Ya:sukono tanalo awokalima: iyalo deka:la:mioliya, ebete a kapiyakapiyatamo pawokali. Ebema: nanitabola, tete epetapilo ebete ago bae enanaki,^o ⁴²ebene tete idilo ebete a anai ale epatamo Godokono Wade Tabo kawokaliminakoma:. Ale me tanalo ebema: awokaliminama:, piyate igilolo dilukuliona ega:walo piyate dopamo da:elaiya, Ya:sute ebe epo bilibilinomono tanalo kanagilamelelaemene, mabu iyalo tetenomolo Godote ebetamo ebe woko ikamiya.^p ⁴³Iyo, nanitabola, Godokono woki awokalimipi dopamo dilukulinamiya ibi bilibilinomate Ya:sukono tanalo ma kunu awokaliminakiya, piyate ebe nanitabokobi da:midima:na: Godote ibino kuba Ya:sukono mailono elawamo egebolelamete ka:dodolomatililaemene.”^q

Godokono Uliyanate Yua: Epatamo Da:piya

⁴⁴Pitate me tabo eba kiyawautalo, Godokono Uliyanate tabo olowiopi bilibilinomo unamo ebo piwisigiya.^r ⁴⁵Ebene Yu epo nanitabokobi midipi epetapiate Yopa duliynomolone Pitago da:pelamiya, iba:te ebe tanalo umite kawonomamo anoanoutiya, mabu Godote ebenu Uliyana Yua:pi unamo nilakapolo gito adipaniya, dopamo ebete Yu epatamo keba kunu kikalamiyale eba kunu. ⁴⁶Iyo, Yua:piate Godokono Uliyanano elawamo Unu Duliynomolono nopopino iyaiya tabamo ebe eba walogutalo, Yu epate ebo olowiutiya, ebema: Pitate ebenu namutupiatamo negiya,^s ⁴⁷“Numa:la:, me epate Godokono Uliyanano elawa:, ale dopamo delaima: eba kunu. Ebema: ale ibi obamo waduba:midaolema: modobola, me wade tanalo osiyodiloma: lumagi idite a a:kodiyoboemene.” ⁴⁸Ebene Pitate ibi epetapi nanaliya iba:te Ya:su Kelisokono mailamo Yua:pi obamo kowaduba:midaolema:. Iba:te ebe tanalo osiyodilo dolopoligiya, Koniliyasiate Pitako ebo toweomiya egela epetapi iba:go kokoliatepama:.^t

Pitate Yelusalema Sosi Watowatopiatamo Ebenu Osiyodilo Tanalo Dapawokalimiya

11 ¹Ebe tetelo Yudiya opo kawonomolo dilukulinamiya ebe alibolepi dubu ega:walo nanitabokobi midipi ekaki epetapi, iba:te me tanalo olowiya Yua:piate Godokono tabo delawiya. ²Ebema: Pitate

^o 10:41 Ali 1:8; Luk 24:42-43   ^p 10:42 Ali 17:31; 1Pit 4:5   ^q 10:43 Ais 53:5-6; Yel 31:34

^r 10:44 Ali 11:15; 15:8   ^s 10:46 Ali 2:4; 19:6   ^t 10:48 Ali 2:38

Yelusalema kawo duliyoumolamo da:piya ibi epetapiate ebe kawiya aniya, mabu iba:te negelanakiya Yua:pi dubate Yu epono tama itamida pukala uwatea:no iba:te nanitabokobi midipiago kapiyakobi ako-olowiala:

³Ebema: iba:te Pitatamo negeliya, “A:ma: beda: mabuma: tama itamida pukala uwatea:pino motamo gito nodolawete iba:go bae beda:ma: ka:nenawia? A:ma: aimano kawo pukala nadikamidaliata!”^u

⁴Ebema: Pitatamo kebe tanalate ka:pemaimiyale, ebete ebe tanalono wagilame mabune wagilimite wadenomamo ma kunu awokalilamiya, ⁵“Na Yopa duliyoumololo eba nokolinatelo egela idilo Godago tabo degelitima: naimano balidite iyama: ebo eda:onami. Ebe tetelo Godokono Unu Duliyoumolone inamabu idite piwisigitalo uimo, ebete kaliku kawonomo ubuwomu netewa-netewa uwatelemete natamo ebo puwamidi.”^v ⁶Ebe tetelo nale tatalinomolo utite kaliku magumulo da:pola:ni ebe inamabu wadenomamo ulaimo, agowamo wapata:lame dabiola inamabu, ega:walo iyaiya dabiola: goeogoeo epetapi, ega:walo tepamo wapata:lame inamabu, ega:walo olaola bilibilinomo. ⁷Ebene tabote natamo ma kunu pi, ‘Pita, a:ma: maigawete, inamabu idi anakapuma:wete nena!’

⁸“Wiyasiya nale negimo, ‘Ao, Kawodawa, na modoboa: A:ma:le dopamo a Yu epate naoma: talena dalomoama:wiyala, nale makomako kubakuba inamabu kenaonakoa:!’

⁹“Ebene tabote walo Unu Duliyoumolone na:ka:pi natamo, ‘Me tetelo Godote kebe inamabu wadewadenoma: degena, a:ma:le ebe inamabu kubakubanoma: akogeala:.’ ¹⁰Ebene Godote natamo netewa-kapiya teta:mo ebe tanalo osiyodilote, ebe inamabuagono kaliku Unu Duliyoumolamo walo gito kelawa:digi.

¹¹“Ebene ebe tetenomolo Sisaliya duliyoumolone natamo dapaliboli, ebe dubu netewa-kapiyate nale dokolinatimo ebe motamo ebo pemaimiya. ¹²Ebe tetelo Godokono Uliyanate na niyatunami nale woki bilibilia:no iba:go ka:toma:, ebema: me nanitabokobi midipi sikisi ekaki Yopa duliyoumolone nago Sisaliya duliyoumolamo tolamete Koniliasikono motamo ebo nodoloima:. ¹³Ebene adimo idilo Godokono nopodawate Koniliasitamoo dapawokalani, ebete ebe tanalo a ebo anai. Ebe nopodawate ebene motolo dutini ebetamo negeni, ‘A:ma: Yopa duliyoumolamo tabo nanaliba Saimono Pitate ka:pema:. ¹⁴Ebete pete Godokono tabo da:pa:kiyawaomene, ebe gabodo a:ma: ega:walo a:imano moto epo la: bilibilinomate igilo mula: tanalo Godogodone kelaemamota.’^w

¹⁵“Ebene nale Koniliasikono tabo olowite tabo kiyawao eba wagilimilo, Godokono Uliyanate ibi unamo ebo iwisigi, dopo tetelo

^u 11:3 Ali 10:28; Gal 2:12   ^v 11:5 Ali 10:9-48   ^w 11:14 Ali 16:31

atamo diwisigi eba kunu.^x ¹⁶Ebe tetelo Kawodawa Ya:sute dopamo da:kiyawai, nale ebena tabo walo na:kemalagidilimo. Ebena tabo ma kunula, ‘Yonete la: obonomamo dowaduba:midaoletia, wiyasiya Godote la: ebena Uliyanamo kowaduba:midaolema:ta.’^y ¹⁷Nanitabola, Godote ebena Uliyana Yua:piatamo ma kunu ikalami, dopamo ebete atamo dikaeami eba kunu, ale Kawodawa Ya:su Kelisoko nanitabokobi da:midima: ebe tetelo. Ebema: na potelela:ka, nale Godoko odiyoboma: dowagelenamo? Nale Godokono elawo iba:godolo duimo Yua:pi obamo ebema: waduba:midaolimo.”

¹⁸Ebe tetelo sosi watowatopiate Pitakono tabo olowite ebena osiyodilo tanaloma: odiyobo tabo idi kegelija:, wiyasiya iba:te Godoko eba moiolo negelija, “Nanitabola, Godote atumu Yua:piatamo wade tete ikalami, iba:te kuba woki magumune olobila:te Godokono nanitabo igilo kelaema:”^z

Ya:sukono Wade Tabote A:ntiyoka Kawo Duliyomolamo Da:piya

¹⁹Me tanalo idila. Yu watowatopiate Stibiniko danakapumiya ebe tetelo ibino dowanalanote elawonomoma: ediya Ya:suko nanitabokobi midipiatamo, ebema: iba:te Yelusalemane iyaiya alautiya, epetapiate Ponisiya opamo, epetapiate Saipalase opamo, ega:walo epetapiate A:ntiyoka kawo duliyomolamo, iba:te eba kunu alautiya. Ebene iba:te ebe iyaiya opolo eba nilukulionalo, iba:te dopamo Yu epo kapiyatamo Ya:sukono Wade Tabo kiyawao ebo nowagilimiya.^a ²⁰Wiyasiya Saipalase opo epo ega:walo Sailiniya opo epo, ibino nanitabokobi midipi epetapiate A:ntiyoka kawo duliyomolamo da:pelamiya, iba:te Kawodawa Ya:sukono tanaloma: Wade Tabo Yua:piatamo atumu ebo pa:kiyawaiya. ²¹Ebe tetelo epo bilibilinomate ibino tabo nanitabokobi midite Kawodawa Ya:sutamo ebo olobiliya, mabu Kawodawano elawote iba:godolo nitanami.

²²Ebena Yelusalema kawo duliyomolono sosi watowatopiate ebe tanalo olowite Banabasiko ebo palibiya A:ntiyoka kawo duliyomolamo.^b ²³Ebete ebama da:pemaigiya Godokono nilakapo tanalote ibino taneba magumulo woko dosiyodilonami ebe tanalo pumite kawonomamo pekalakaliya, ebema: ebete ibi nanaliya iba:te ibino tepo magumu kodakodailamete Kawodawa Ya:suko magumulo nanitabonomolo kilukulinama: ²⁴Nanitabola, me Banabasiko ebe wade dubunomola, Godokono Uliyanate ebe etabokaimiya ega:walo ebena nanitabokobi midi tanalote kawonomoma: eda:nami, ebema: Godote ebena wade woko eba osiyodilolo epo bilibilinomate Kawodawa Ya:sutamo ebo olobiliya.

^x 11:15 Ali 2:4   ^y 11:16 Ali 1:5   ^z 11:18 Ali 13:48; 14:27   ^a 11:19 Ali 8:1-4

^b 11:22 Ali 4:36

²⁵ Ebene Banabasite Tasase kawo duliyoumolamo gito tiya Soloko ka:nuima.^c ²⁶ Ebete ebe numite A:ntiyoka kawo duliyoumolamo gito magaiya, ebene ibi netewapiate kapiya ulama magumulo sosi epago daladabutinakiya, iba:te epo epetapi bilibilinomo ebo iyatulamenakiya. Ebe tetelo A:ntiyoka duliyoumolo epo epetapiate Ya:suko waloma:tapi ebene mailamo ka:la:milo Kelisoko modobo epoma: ka:la:mi ebo wagilimiya.

²⁷ Ebene Godokono woki awokalimipi dubu epetapiate Yelusalema kawo duliyoumolone A:ntiyokamo gito tolamiya. ²⁸ Ibino taneba magumulo dubu idi A:gabasite maigate Godokono Uliyanano elawamo tabo ma kunu kiyawaiya, “Me opo kawonomolo tete geyageyadopolo nao inamabuate kolopoligoma:na!” Ebema: ebe tanalote walone nanitabonomolo a:pemaigiya, Loma epono Kawo Elawodubunomo Kolodiyasiko tetelo.^d ²⁹ Ebene Ya:suko waloma:tapiate ebe tanalo olowite tabo ma kunu iyatiya, ibi bilibilinomagodolo kebako manite modobolo ka:pola:niyale, ebe mani alomote iba:te Yudiya opolo dilukulinamiya ebe nanitabokobi midipi ekaki nilakapolo ka:nowalubilima. ³⁰ Ebema: iba:te eba kunu osiyodiliya, ebe mani iba:te Banabasiko ega:walo Soloko ibino kotamo alomote ebo aliboliya Yelusalema sosi watowatopiatamo.^e

Kawo Elawodubu Elodite Sosi Epatamo Kawokawo Temeteme Dikalamiya

12 ¹ Ebe atu tetelo Yelusalema kawo duliyoumololo Kawo Elawodubu Elodite kawokawo temeteme sosi epatamo ikalame ebo wagilimiya, ² ma kunu ebete gowelaopi nalibolete, iba:te Yonekono naniwi Ya:imesiko nelawete idoko motolo gowelaono gila:mo ebe ebo anakapumiya. ³ Ebema: nanitabokobi midia: Yu epo epetapiate ebene osiyodilo tanaloma: dekalakalautiya, Elodite ebe tanalo iyatawate Pitako atumu anakapuima: ubi na:kiyatiti, ebene Yu epate ibino Unamo Maiga: Palowa Bae Soliyomu^f eba osiyodilutalo ebete Pitako ebo lawiya. ⁴ Ebene Pitako idoko motamo eba nalibolo Elodite ebene gowelaopi epetapi gito nalomiya iba:te ebe wadenomamo ka:numinatema: Ebe gowelaopiate Pitako eba uminatelo ibino netewa-netewa tanebalo pola:niya, taneba idilo powa, taneba idilo powa, iba:te eba kunu pola:niya, mabu Elodite ubi niyatiya, Aduga:la Soliyomu^g dolopoligomene ebete Pitako powolukote epono ololo apulo ebene tanalo anagiyamidamete ebe ebo

---

^c 11:25 Ali 9:30   ^d 11:28 Ali 21:10   ^e 11:30 Ali 12:25   ^f Buka ka:la:mioledawa, a:ma: me Soliyomuno magumu iyatawama: ubi diyata:emene, modobola a:ma: Ma:t 26:17 buka apuno walubi tabo numiye.   ^g Buka ka:la:mioledawa, a:ma: me Yu epono Soliyomu idino magumu iyatawama: ubi diyata:emene, modobola a:ma: Ma:t 26:2 buka apuno walubi tabo numiye.

kanakapuima: ⁵Ebema: Pitate ebe tete eba makopelelo idoko motolo ebo okoliya, wiyasiya sosi epate ebe mabuma: Godotamo kawonomamo towetoweonamiya.

Idoko Idilo Godote Pitako Idoko Motone Da:powlukoni

⁶Elodite Pitako epono ololo apulo anakapuima: degiya, ebe egele pea:no idoko idilo Pitate gowelaopi dubu netewapino tetelo watani, auli ale ma:midaolemela, ega:walo ebe idokolo gowelaopi epetapi dubu netewate idoko moto gigiyulo nelamota:niya. ⁷Ebene ebe tetelo Kawodawa Godokono nopodawate pawokaladiganate eba utinalo alote idoko moto gu ebo pukuimini. Ebete Pitako bala apune ologilo eba amutiyanalalo nanani, “Pita, samamo nemaiga!” ebene ebete ebe tabo eba genalo Pitakono kotono auli alete a:ka:tuwa: ebo palamila:olemeni. ⁸Ebene Godokono nopodawate ebetamo negeni, “A:imano apeno inamabu pupuliawete agowa inamabu na:ka:pupuliya.” Pitate ebe tanalo osiyodilonate nopodawate ebe walo nakanani, “A:ma: a:imano lubudino kaliku pula:wete na nowaloma:ena.”

⁹Ebene Pitate ebe eba waloma:tanalo Godokono nopodawate ebetamo dosiyodiloni ebe tanalo ebete iyolo numinamu geni. ¹⁰Iba:te eba kunu eba tonalo atila:dawa idi nodolinate, idi ka:nodolinate, eba kunu iba:te idoko motono auli gigiyamo ebo nemaiminiya. Ebe tetelo kawokawo gigiyate a:ka:tuwa: alagilionate iba:te duliyoumolo teta:mo gito nemaiminiya, ebene iba:te duliyoumolo magumuno gabo idido kela:mo tonate Godokono nopodawate Pitagodone gito natalidini.^h

¹¹Ebe tetelo Pitate wade woki lawenate negeni, “Nanitabola, na ka:lo iyatawamo Kawodawa Godote ebene nopodawa apalibo, iyo, ebete na Elodikono elawo magumune a:powlukone, ega:walo nanitabokobi midia: Yu epo epetapino kuba ubi tanalo magumune ebete naimano igilo a:mula:name.”

¹²Ebema: ebete me tanalo diyatawani ebete Yone Makakono menoko Ma:likono motamo gito toni, mabu nanitabokobi midipi bilibilinomate ebamo iyalo aladabutiniya iba:te Godotamo towetowe tabo Pitako mabuma: kegelanama: ¹³Ebene Pitate gigiyu eba nanakaminalo, woko buwele idi ebene mailo Laudate gigiyu a:iyamidama: eba penalo, ¹⁴ebete Pitakono tabo madodo polowinate gigiyu a:iyamida:no kalakalago puliganate, Pitate gigiyu niyakabolo da:putini ebe tanalo ebete epo ebo nanaleni.

¹⁵Iba:te ebetamo nowaminiya, “Ao, a:ma: nedaedalenata!” Wiyasiya ebete ebene tabo nanitabonomoma: walo da:kegeni, iba:te woki iyakobi midilinate negelaniya, “Diyala, Pitate iyalo a:ete Godokono nopodawate ebene ololamo da:pele.”

^h 12:10 Ali 5:19

¹⁶Iba:te ebe tabo eba gelanalo wiyasiya Pitate gigiyu anakami katepania:, ebema: iba:te pelamenate gigiyu da:pa:iyamidaniya Pitako uminate kawonomamo anoanoniya. ¹⁷Ebe tetelo Pitate ebenu kotamo epono kalakala diyamo eba odiyobolenalo, Kawodawa Godote ebe idoko motone keba kunu ka:powolukonile ebe tanalo ebete ibi ebo analeni. Ebene ebete iba:tamo negeni, “Me tanalo Ya:imesiko ega:walo aimano nanitabokobi midipi epetapi nananaliyala.” Ebe tetelo Pitate ibi miyapanate diya gabodo moto ida:mo gito toni gabamaniate ebe walo lawekapoma.

¹⁸Duiya idilo egelate da:powaloiya ebe tetelo idoko moto atila:pi dubate Pitako idoko motone keba kunu ka:nemaiganile, iba:te ebe mabuma: kawonomamo eba anoanoutalo woki bilibilinomoma: eda:utiya.ⁱ ¹⁹Ebene Kawo Elawodubu Elodite ebe tanalo dolowiya tabo ebo iyatiya Pitako kowadima:, wiyasiya iba:te ebe nipo wadiya. Ebe tetelo Elodite ibi Pitakono tanaloma: kawonomamo dalateda:liya, wiyasiya iba:te nanitabo tanalo awokalima: ka:modobutiya:, ebema: ebete ebenu gowelaopi epetapi analiya iba:te ebe idoko moto atila:pi gito kanakapulaema.

Godote Kawo Elawodubu Eloditamo Kuba Wiya Dikamiya

Ebe tanalo dolopoligiya walogabo apune Kawo Elawodubu Elodite Yudiya opone Sisaliya kawo duliyoumolamo gito tiya tete geyageyadopolu ebolo ka:nokolinama:. ²⁰Ebene tete idilo ebete Taya ega:walo Saidono kawokawo duliyoumolo netewatamo kawonomamo da:dowiya, ebe mabuma: ebe epate woki bilibilinomoma: eda:iya mabu ibi bilibilinomate Elodikono opolo bae uwatenakiya. Ebe tetelo iba:te Sisaliya kawo duliyoumolamo pelamete Kawo Elawodubuno moto umidawa Balastasiko dopamo napaniya ebete ibi mabuma: Elodiko gelebadikobi ka:midima:.

²¹Ebema: Elodite iba:go tabo ka:kiyawaoma: kebe tete kiyatiyale, ebe tete da:piya ebete ebenu kawo elawodubuno inamabu pupulite tabo anagiyamida bailo eba okolitalo iba:tamo tabo ebo kiyawaiya. ²²Ebema: iba:te Elodikono tabo dolowiya, ebe eba moiolo kawonomamo gelalo nowaimiya, “Atamo da:kiyawauta ebe opo lumagia:, ebe aimano Godotela!” ²³Ebene Elodite ebe tabo kalakalago lawete wiyasiya nani Godo kadipatiya:. Ebe mabuma: Kawodawa Godokono nopodawate ebe tetenomolo ebe anagalimite, ebenu ukate ebenu apa:mo opila:ote ebenu tepo magumuno inamabu naome eba wagilimilo gito a:iya.^j

²⁴Ebe tetelo Godokono tabote ebe opo kawonomamo eba petolo kawonomoma: ebo ediya.^k ²⁵Ega:walo ebe atu tetelo Banabasiko ega:walo Soloko iba:te Yelusalemalo woko osiyodiloma: da:tiya, ebe

ⁱ 12:18 Ali 5:22-24   ^j 12:23 Da:n 5:20   ^k 12:24 Ais 55:11

woko nopoliyate iba:te A:ntiyoka kawo duliynomolamo walo eba kolowamilo Yone Makako ebo magaiya.¹

**A:ntiyoka Sosi Watowatopiate Banabasiko
Soloko Oli Wokamo Daliboliya**

13 ¹Ebe tetelo A:ntiyoka kawo duliynomolono sosi magumulo Godokono woki awokalimipi dubu epetapi ega:walo iyatulamepi dubu epetapi bilibilidopo iba:te ebolo nilukulinamiya. Ebe dubuno mailo Banabasiko, ega:walo Simiyonoko ebenu mailo idi Kilikilidawa, ega:walo Lusiyasiko ebe Sailiniya duliynomolodawala, ega:walo Manayaneko gudu da:peso tetelo Kawo Elawodubu Elodikono menokote dabinami, ega:walo Soloko. ²Ebene egela idilo iba:te Kawodawa Godoko eba amamatitalo ebete ibino tolame gabo wadenomamo kiyatulaema: bae naoa:no pola:niya. Ebe tetelo Godokono Uliyanate ibi nanaliya, “La: Banabasiko Soloko ibi netewapi naimano tanaloma: iyabaiamo nalomala. Ibi nale iyalo eka:la:miyamo iba:te naimano woko idi kosiyodilonama:.”^m

³Ebene iba:te bae naoa:no eba pola:nalo, ibi netewapi mabuma: Godotamo towetowe tabo gelate, koto iba:tamo watiolamete oli wokamo ebo aliboliya.ⁿ

**Banabasiko Soloko Iba:te Saipalase Opolo
Ya:sukono Wade Tabo Da:kiyawaiya**

⁴Ebe tetelo Godokono Uliyanate Banabasiko Soloko danaliboliya, iba:te Selusiya duliynomolamo nemaimite ebolo kawo palai pe lawete kewa: kolomo apuamo gito na:iwiya Saipalase opamo. ⁵Ebene ebe opono Salamasi duliynomolamo nemaimite iba:te Yu epono iyaiya balidi ibilamole motolo Godokono tabo kiyawaoago ebo nowapatiya. Ebe tetelo Yone Makate woko magumulo ibi nowalubilinatiya.^o

⁶⁻⁸Ebene iba:te Saipalase opodo eba petonatolo ebe opono duliynomolo ida:mo ebo nemaimiya, ebe duliynomolono mailo Peposala. Ebolo iba:te giwali dubu idi numiya, ebenu mailo Ba-Ya:sutela ega:walo ebenu mailo idi Guliki tabamo Elimasitela. Me dubu ebe Yu dubula, wiyasiya ebete epo eba iyatulamenalo a:da: tabo Godokono mailamo kiyawaonaki. Ebe tetelo Saipalase opono Kapela Kawo Elawodubu ebenu mailo Segiyasi Polasitela, ebete wade mulo wokiagodawama: eda:nami, ebenu ebete Banabasiko ega:walo Soloko ebetamo neka:la:miya iba:godone Godokono tabo kolowima:. Wiyasiya ebenu namutudawa Ba-Ya:suko ubia:nola, ebema: ebete Soloko ega:walo Banabasiko eba odiyobolelo Kapela Kawo Elawodubu naniya ibino tabo nanitabokobi akomida:la:. ⁹Buka ka:la:mioledawa, modobola a:ma: niyatawa Solokono mailo idi Polotela,

¹ 12:25 Ali 11:29-30; 15:37   ^m 13:2 Ali 9:15   ⁿ 13:3 Ali 6:6   ^o 13:5 Ali 12:12; 15:39

ebema: Godokono Uliyanano elawote ebe eba tabokaimilo, ebete ebe giwali dubu balidi kodakodamo eba umilo kawiya ma kunu aniya, ¹⁰“A:ma: Saitanakono gudulata, ega:walo a:ma: Godokono tuptupu tanalo odiyobodawama: eda:nata! Iyo, a:ma:godolo iyaiya elemasigi tanalo tabokanomola! Keleka: mabu a:ma:le Kawodawa Godokono tuptupu gabo dekalawikalawima:wenaka? ¹¹Ebema: ka:lo Godokono kotote a:ma: danagalimitamene a:imano balidite idokoma: keda:oema:ta, iyo, tete geyageyadopolo a:ma: egelano alo a:kuma:wenakomene.”

Ebe tetenomolo idoko tanalote ebeno ape da:pa:muliya Elimasite ebeno kotamo eba ologiatepalelo walubidawa wadiya ebe gabo kiyatuima:^p ¹²Ebema: kebe tanalote kemaigiyale, Kapela Kawo Elawodubu Segiyasi Polasite ebe tanalo umite Godoko nanitabokobi ebo midiya, ega:walo ebete Kawodawa Godokono iyatumi tanaloma: kawonomamo anoanuti.

Polote Pisidiya Opono A:ntiyoka Duliyomololo
Ya:sukono Wade Tabo Da:kiyawaiya

¹³Ebene Polote ebeno namutupiago ebe Peposa duliyomololo kawo palai pe lawete kewa: kolomo na:iwalete Pa:mapiliya opono Pega duliyomolamo gito tolamiya. Ebolo Yone Makate ibi miyapate Yelusalema kawo duliyomolamo walo gito ka:tiya.^q ¹⁴Wiyasiya Poloiate Pega duliyomolone tolamete Pisidiya opono A:ntiyoka duliyomolamo gito nemaimiya, ebene iba:te Yu epono wokoa: talena egelalo ibino balidi ibilamole motamo nodolote epo epetapiago gito nilukuliya. ¹⁵Ebene Mosesete Godokono Totomu Tabo ebeno Bukamo dakuloliya ega:walo Godokono Woki Awokalimpiate dakuloliya, ebe netewa tanalo moto umpiate epatamo ebo ka:la:mioliya. Ebe tetelo iba:te Poloko ega:walo Banabasiko iba:tamo tabo ma kunu nalibiya, “Naniala:, la:godolo a kodakodaiaema: tabo ditanamene, modobola atamo negeliyala:.”

¹⁶Ebema: Polote maigate ebeno koto unamo adipatelo negiya, “Isalaela epala:, ega:walo la: Yua:pi epetapi piyate nani Godo damamata:wenama, la: naimano tabo nolowiala:.” ¹⁷A Isalaela epono ewoniate Isipiti opolo kapela epoma: eba eda:onalo, aimano Godote ibi uwatelo taneba kawonomoma: ebo midiliya, ebene ebete ebeno kawo elawamo Isipiti opone ibi ebo wagailiya.^r ¹⁸Ebene iba:te 40 ulamamo bulu opolo eba wapata:lamenalo Godotamo temeteme nikamenamiya, wiyasiya ebe tete geyageyanomolo ebete ibi wadenomamo buiyalatenami,^s ¹⁹ega:walo ebete Ka:inane opolo iyaiya epono sebeni taneba alukoete ibino opo Isalaela epatamo gito ikalamiya.^t ²⁰Nanitabola, Godote ebe Isalaela epono ewoni Isipiti opone dowagailiya ebe tetene wagilimite, iba:te

---

^p 13:11 Ali 9:8   ^q 13:13 Ali 15:38   ^r 13:17 Maimi 1:7; 6:6; 12:51   ^s 13:18 Nabas 14:34; Totomu 1:31   ^t 13:19 Totomu 7:1; Yos 14:1

Ka:inane opo da:pelawiya ebe teta:mo pemaiga, ebe tetelo 450 ulama a:petoiya.

“Ebene Godote ibi kowalubilima: tabo anagilamepi dubu epetapi iba:tamo ikalamiya, me tanalote ebe tetene wagilimite Godokono woki awokalimidawa Sa:miyoloko teta:mo pemaigiya.”²¹ Ebe tetelo iba:te Sa:miyoloko naniya ibi magumulo kawo elawodubu kadipatema:, ebema: Godote Beniyaminakono gu magumulo Kisikono gudu Soloko iba:tamo ikalamiya, ebete 40 ulamalo ibino watodawama: keda:nama:.”²² Wiyasiya Godote Soloko iyabaiamo eba iyatilo Da:ibidiko ebo adipatiya ebete ibino Kawo Elawodubu idima: keda:ma:. Ebe tetelo Godote Da:ibidikono tanaloma: tabo ma kunu kiyawaiya, ‘Nale Yesikono gudu Da:ibidiko uimo, ebene tepo magumu wadenonomola, na keba kunula:ka: eba kunula, iyo, ebete naimano ubi tanalo bilibilinomamo a:tuduwatanako.’”

²³ “Ebene Godote kebe tabo dopamo nanitabonomolo kegiyale, ebe tabono tanalote a tetelo ma kunu pemaigiya, ebete Da:ibidikono walone gudu idi Ya:suko adipatiya, ebete Isalaela epono Igilo Mula:lelamedawama: keda:ma:.”²⁴ Ebene Ya:sute ebene woko wagilimia:no, dopamo Yonete Isalaela epo bilibilinomatamo Godokono tabo ma kunu pa:kiyawaiya, iba:te ibino kubane olobila:ote ebene ebete ibi obamo kowaduba:midaolema:.”²⁵ Ega:walo Yonekono woko opoliya tete detataliya, ebete ibi nanaliya, ‘La:le na poma: kegelawenakoma? Na Kelisotea:, ebete naimano walogabo apune ba:pena, iyo, na wadenoa: nale ebene agowa ukulaolema:.”^z

²⁶ “Ebema: naimano ekakiala:, la: piyate A:ibalayamakono walone gudima: deda:wenama ega:walo la: Yua:pi epetapi piyate nani Godo damamata:wenama, Godote ebene igilo mula: tabo a bilibilinomatamo apalibiya. ²⁷Wiyasiya Yelusalema duliomolo epo ega:walo ibino watowatopi iba:te Godokono woki awokalimipiate ebene Bukamo dopamo dakuloliya, ebe tabono iyaiya tanalo iba:te woko: talena egele bilibilinomolo eka:la:miolenaka, wiyasiya numa:la:, iba:te ebe iyaiya tabono nanitabo magumu wadenomamo kelawenakoa:. Ebe mabuma: iba:te Ya:suko ubia:noma: eba eda:olo ebe anakapuima: tabo ebo iyatiya, wiyasiya iba:te kiyatawaiya: ebe osiyodilo tanalodo Godokono tabote nanitaboma: keda:mene. ²⁸Ebe tetelo iba:te Ya:suko a:eamo kaliboma: ubi diyatiya ebene kuba nipo wadimiya, wiyasiya iba:te olodiyoboa:no Paeleteko walo nakapaniya ebete ebe kanakapuima:.”^a ²⁹Ebene Godote Ya:sukono tanaloma: kebe tabo apuapu ebene Bukamo dopamo dakuloliya, iba:te ebe tanalo epetapi bilibilinomo ebetamo osiyodiloliya,

^u 13:20 Tabo Anagi 2:16; 1Sa:m 3:20   ^v 13:21 1Sa:m 8:5,19; 10:20-24   ^w 13:22 1Sa:m 13:14; 16:12; Oale 89:20   ^x 13:23 2Sa:m 7:12-16   ^y 13:24 Ma:t 3:1-2   ^z 13:25 Yon 1:20,27

^a 13:28 Ma:t 27:22-23

ebene ebete dai:ya iba:te ebe kewa olotolowane owolukote nokola bobo magumamo gito iyatiya.^b ³⁰Wiyasiya Godote a:ene ebe walo akadipatiya, ³¹ebema: piyate Ya:suago Ga:lili opone Yelusalemamo da:tolamiya, ebete egela bilibilinomo epetapilo iyaiya tetelo iba:tamo pawokalanaki, iyo, iba:te ibino balida:mo Ya:sute a:ene igilamo maiga tanalo duminakiya, ka:lo iba:te Yu epatamo ebena tanalo ebema: awokalimina.^c

³²“Ale la:tamo degelitama:, me tabo ebe Godokono Wade Tabola. Numa:la:, ebete aimano ewoniatamo kebe tabo nanitabonomolo kegiyale, ³³ebe tabono tanalote a tetelo ma kunu pemaigiya, ebete Ya:suko a:ene adipatiya. Iyo, ebete Sam Oale Buka sapta 2 tetelo Ya:sukono tanaloma: ma kunu giya,

‘A:ma: naimano Gudunomolata,
ka:lo na a:imano Nabiwima: eda:mo.’^d

³⁴Ebene Polote ebena tabo moga:melo walo na:kegiya, “Iyo, nanitabola, Godote Ya:suko a:ene adipatiya, ebema: ebena apete kabalema: bobo magumamo walo a:ka:toamene. Ebema: Godote ebena Bukalo tabo idi ma kunu kegiya,

‘Naimano gudu, nale Da:ibiditamona ikameoma: nanitabonomolo degiyamo,
ebe talena ega:walo nanitabo tanalo bilibilinoma a:ma:tamo
kikameomamota,
uwomua: tetelo a:ma: kowalubitanama:.’^e

³⁵Ega:walo Godokono Bukate tete idilo na:kegena,

‘Godona, a:ima:na elawo awokalimi magumudo
abale tanalote bobo magumamo a:ka:pemene
a:imano Wade-talena Wokodawa ka:kubaima:.’^f

³⁶Ebene Polote me tabono magumu awokalimilo walo na:kegiya, “Numa:la:, me tabote Da:ibidikona tanaloma: kegena:. Da:ibidite me opolo eba okolinalo ebete Godokono wokodawama: eda:nami, wiyasiya ebete dai:ya iba:te ebena ape ebena ewonino bobo niyakabamo niyatite ebo abaliya. ³⁷Wiyasiya numa:la:, Godote kebe dawa a:ene dadipatiya, me lumagi Ya:sute bobo magumulo kabaliya:.

³⁸⁻³⁹“Ebema: naimano ekakiala:, ale kebe tabo la:tamo ka:kiyawautama: la: wadenomamo niyatawala:, Ya:suko modobola la:imano kuba egebolelametate la: ebena tuputupupima: ka:midilitama:. Iyo, Godote Mosesedo atamo dikaeamiya ebe Totomu Tabote epono kuba osiyodilole tanalona ale palamililaema: modoboa:, wiyasiya piyate Ya:suko nanitabokobi da:midima:na: Godote kuba tanalona elawo magumuna ibi kowagailimene.^g ⁴⁰Ebema: la: nanisiwale! La:le

^b 13:29 Mat 27:59-60   ^c 13:31 Ali 1:3,8   ^d 13:33 Oale 2:7   ^e 13:34 Ais 55:3

^f 13:35 Oale 16:10   ^g 13:38-39 Lom 10:4

ebe nanitabokobi midia:no, Godokono woki awokalimipiate dopamo da:kiyawaiya ebe kuba wiyate la:tamo ka:pemaigamene! Iyo, Godokono tabote ibido ma kunu awokaliya,

⁴¹ ‘Naimano iyaiya taboma: na demalogona:wenama,

la: wadenomamo nolowiala!

Numa:la, la:imano ilukulina tetelo

nale kawo tanalo idi kosiyodilomamo,

wiyasiya epetapiate me tanalono magumu la:tamo dawokalima:na,

la: nanitabokobi a:ka:mida:ema,

ebe mabuma: la: naimano osiyodilo tanalo uma:wete eba anoanolo

la: gito ka:elaomamota!’ ^{”h}

⁴² Ebene tabo kiyawao dolopoligiya, Poloko Banabasiko iba:te Yu epono balidi ibilamole motone eba piwitilo, epate ibi nanaliya woko: talena egela idilo ebe atu iyaiya tanalo ibi walo ka:ka:piyatulaema. ⁴³ Ebene ibi bilibilinomate ebe aladabuti baine da:tolamiya, Yu epo ega:walo Yua:pi epetapi piyate nani Godo damamatenamiya iba:te Poloko Banabasiko eba waloma:talenatolo, ibi netewapiate wadewade tabo epetapiamo ibi ebo walubilinatiya iba:te Godokono nilakapo magumulo kodakodalo kilukulinama.

Iba:te Woko: Talena Egela Idilo Godokono Tabo Walo Da:ka:kiyawaiya

⁴⁴ Ebene woko: talena egela idilo duliomolo epo bilibilinomate pelamoliya Godokono tabo olowioma. ⁴⁵ Ebe tetelo Yu epo epetapiate tabo olowiopino iyawa tanalo dumiya, ebema: iba:te kawonomamo eba dowao Polote da:kiyawaiya ebe tabo kubama: gelalo ebe ebo malogiya. ⁴⁶ Ebene Poloko Banabasiko iba:te tolea:no ibino tabo eba wiyalo negeliya, “Godoko ubila ebene tabote la: Yu epatamo dopamo awokalama:, wiyasiya la: ubia:noma: eda:omata. Ebema: la: wadewadenoa: la:le Godogodone uwomua: igilo laema:, mabu la: a:ka:tuwa: la:tamo gigiyu emopimata! Ebe mabuma: ale la: eba miyapalo a wiyasiya Yua:piatamo ka:tomalema:.’ ⁱ ⁴⁷ Mabu Kawodawa Godote a eba paliboelo ebene Buka apuno tabo ida:mo a ma kunu totomuatiya,

‘Nale a:ma: eka:miyamata,

a:ma:le iyaiya opo epo bilibilinomatamo aloma: ka:neda:wenama:,

ebema: a:ma:le me opo kawonomamo toawete,

epono igilo mula:lame tanalo iba:tamo katama:ta.’ ^{”j}

⁴⁸ Ebene tabo olowiopi magumulo Yua: epate eba kalakalautalo Godokono tabo wadenoma: gelate ebe ebo moiutiya, ega:walo ibi magumulo Godote dopamo uwomua: igilamo deka:la:miya, ibi bilibilinomate ebene tabo nanitabokobi ebo midiya.

^h 13:41 A:ba 1:5 ⁱ 13:46 Ali 3:26; 18:6 ^j 13:47 Ais 49:6

Yu Watowatopiate Ibi Pisidiya Opone Elawamo Danaliboliya

⁴⁹Ebe tetelo Kawodawa Godokono tabote Pisidiya opo kawonomamo ebo tiya, ⁵⁰wiyasiya A:ntiyoka duliynomololo Yua:piate Godoko damamatenamiya, ibi magumulo kawokawo kamiyale epetapi ega:walo duliynomolo watowatopi dubu, Yu epate ibino woki kubailamelelamete elawo ebo ikalamiya iba:te Poloko Banabasiko iba:tamo ka:dowaoma. Ebema: ebe watowatopiate ibi netewapiatamo temeteme eba ikalamelo ibino opone elawamo ebo naliboliya. ⁵¹Ebene duliynomolo watowatopiate ibi eba ulamitalo, Poloko Banabasiko iba:te ibino agowano tuwae moda:midatepaotele ibi gito miyapiya, iba:te kiyatawaoma: Godokono tete na:pe ebete ibino kuba wiya iba:tamo ka:pikalaema. Ebene Poloko Banabasiko iba:te Aikoniya duliynomolamo gito tiya,^k ⁵²wiyasiya iba:te A:ntiyoka duliynomololo da:miyapiya, ebe Ya:suko waloma:tapi Godokono Uliyanate ibino tepo magumu kawo kalakala tanalamo ebo tabokailamelelamiya.

Poloko Banabasiko Iba:te Aikoniya Duliynomololo Ya:sukono Tanalo Dawokalimiya

14 ¹Ebene Aikoniya duliynomololo Poloko Banabasiko iba:tamo atu tanalote ka:pemaigiya. Iba:te Yu epono balidi ibilamole motolo Godokono tabo wadenomamo eba kiyawautalo, Yu epo ega:walo Yua:pi bilibilinomo atumu iba:te Ya:suko nanitabokobi ebo midiya. ²Wiyasiya Yu epo epetapiate nanitabokobi ka:miyapiya, ebema: iba:te Yua:pino woki eba kubailamelelamelo elawo ebo ikalamiya iba:te nanitabokobi midipi ekakiatamo ka:dowaoma. ³Wiyasiya Poloko Banabasiko iba:te ebe Aikoniya duliynomololo tete geyageyadopolo eba okoliolo Kawodawa Ya:sukono nilakapo kimalagidilo tanaloma: tolea:no gelanakiya, ebene Kawodawate ibino tabo elawokobi eba midilo iba:tamo elawo ebo ikalamenaki iba:te iyaiya anoano tanalo kosiyodilolema:!⁴ Ebema: ebe duliynomolo epo magumulo anagiyamida tanalote maigiya, epetapiate Yu epatamo utitatiya ega:walo epetapiate Ya:sukono alibolepi dubatamo utitatiya.

⁵Ebe tetelo Yu epo ega:walo Yua:pi epetapiate ebe duliynomolono watowatopiago tabo iyatiya alibolepi dubatamo kawokawo temeteme eba ikalamelo nokolamo mapelamete ebo kanakapulaema:^m ⁶Ebema: Poloko Banabasiko iba:te me tanalo iyatawate Laikoniya opono Lista duliynomolo ega:walo Debi duliynomolamo dalautiya, ⁷iba:te ebe duliynomolono opodo eba tolo Ya:sukono Wade Tabo ebo kiyawaonatiya.

Polote Lista Duliynomololo Agowa Tatai Dubu Wadekobi Da:miyapiya

⁸Lista duliynomololo agowa tatai dubu idi okolinami, ebete menokono tepone ma kunu awokaliya, ebe pata: iyatawa: ⁹Tete idilo Polote

^k 13:51 Ma:t 10:14; Ali 18:6   ^l 14:3 Mak 16:20; Yu Epo 2:4   ^m 14:5 Ali 14:19

Godokono tabo da:kiyawauti ebe dubute nolowiti, ebene Polote ebe balidi kodakodamo eba umilo ebo iyatawiya ebene nanitabokobi mididi tanalono elawo modobola Godote ebene agowa wadekobi ka:midilima. ¹⁰Ebema: Polote ebetamo kawonomamo negiya, “A:ma: maigawete, nuta:!” Ebe tetenomolo ebe dubute unamo pategate pata: ebo wagilimiya.

¹¹Ebe tetelo Polote kebe tanalo kosiyodiliyale epo bilibilinomate ebe tanalo umite ibino Laikoniya opono tabamo gelatepaolo negeliya, “Aimano ida:da:li netewano uliyanate dubuno ololamo aimano opamo nanitabonomolo a:pemaima:!”ⁿ ¹²Ebene iba:te Banabasitamolo ibino ida:da:lino Susa mailo ikamete ega:walo Polotamo ida:da:li idino Emisi mailo akoikamiya, mabu ibi netewapi magumulo Poloko ebe tabo kiyawao elawodawanomola. ¹³Ebe Lista duliyoimolo niyakabolo ibino ida:da:li Susako Amamateno Motote na:enami, ebene Susatamo kalimagono ikameodawate ebe motone pete kau-goeogoeo ega:walo kaiyakaiya inamabu duliyoimolono kala ga:dimi gigiyamo ebo wadaiya Poloko Banabasiko iba:tamo ka:pikalaema. Ebe ubila kau-goeogoeo anakapulamete kalima ibi netewapiatamo eba ikalamelo ibi ebo kamamalatelema.

¹⁴Wiyasiya Banabasiko Poloko iba:te ebe tanalo dumiya tepo mibomibo kawonomo iyatawaote, ebene iba:te epono taneba magumamo puila:ote ibino tepo mibomibo kawokalima: ibi a:ka:tuwa: ibino pupuliono inamabu anagilamote gelatepaolo negeliya, ¹⁵“Namutupiala:, la: me tanalo beda:ma: kosiyodilawitama? A opo epola, a la: keba kunula:ka: eba kunula, ebema: a akoamamatea:la:! Ale Igilo Godokono Wade Tabo adaima: la:tamo, ma kunu la:le makomako ida:da:li amamalatele magumune ebetamo kolobila:ema. Numa:la:, ebe Unu Duliyoimolo ega:walo me opo ega:walo iyaiya kewa: kolomo ega:walo inamabu bilibilinomo Osiyodiloleawala.”^o ¹⁶Dopamo tetelo epate ibino kateneno ubi gabodo dowapata:lamenamiya Godote ibi kodiyoimolona:ka:.^p ¹⁷Wiyasiya numa:la:, tete bilibilinomo epetapilo ebete ebene nanitabo tanalo me opo epatamo ma kunu awokaliminako, ebete tobolo unune ulama eba palibolo la:imano pali inamabuate ibino wadewade tetelo apepeonaka, ega:walo ebete la:tamo modobo bae eba ikalamelo la:imano tepo magumuno kalakalate etabokaonako. Ebema: namutupiala:, modobola la: me nani Godo kapiya namamata:la:, aa:!”^q ¹⁸Ebe tetelo Poloko Banabasiko iba:te me elawo tabamo epo odiyoboliya, wiyasiya iba:godolo ibi netewapi amamalatele ubi kolopoligolamiya.

Lista Duliyoimolo Epate Poloko Nokolamo Demapemiya

¹⁹Ebene Yu epo epetapiate Pisidiya opono A:ntiyoka duliyoimolo ega:walo Aikoniyama duliyoimolone da:pelamiya, iba:te Lista duliyoimolo

ⁿ 14:11 Ali 28:6   ^o 14:15 Ali 10:26; Oale 146:6   ^p 14:16 Ali 17:30   ^q 14:17 Yel 5:24

epono woki kubailamelelamete elawo iba:tamo ebo ikalamiya Polotamo ka:dowaoma. Ebema: iba:te Poloko nokolamo mapemete ebena ape duliomolone anamiyatate a:emu gelate gito natepapiya.^r ²⁰Wiyasiya nanitabokobi midipiate walone pelamete ebe niyakabolo ibino pupamo eba pilukulilo, Polote maigate atu duliomolo magumamo ka:nopagate, ebene egela idilo ebete Banabasiago Debi duliomolamo gito tiya.

**Poloko Banabasiko Iba:te Siliya Opono A:ntiyoka
Kawo Duliomolamo Da:kolowamiya**

²¹Poloko Banabasiko iba:te Debi duliomololo eba nokoliolo, Ya:sukono Wade Tabo da:kiyawaonakiya epo bilibilinomate ebe tabo nanitabolo lawete Ya:suko waloma:tapima: ebo eda:iya. Ebene ibi netewapiate Debi duliomolamo kebe gabodo ka:pemaimiye ebe atu gabodo kolowamiya. Iba:te ma kunu Lista duliomolo ega:walo Aikoniya duliomolo ega:walo Pisidiya opono A:ntiyoka duliomolamo da:ka:nemaimiya, ²²iba:te ebe iyaiya duliomololo nanitabokobi midipi eba nowalubililo na:totomulatelenatiya iba:te nanitabokobi midi magumulo kodakodalo kelamota:onama. Ebe tetelo iba:te nanitabokobi midipiatamo tabo ma kunu kiyawaonatiya, “Godote Kawo Elawodawama: deda:na, ale ebe Duliomolamo ka:nopila:oma: a dopamo kawokawo temeteme magumudo ka:tolaemalema:.”^s ²³Ega:walo iba:te ebe iyaiya duliomololo nanitabokobi midipi magumulo dubu epetapi uwatiya iba:te sosino watowatopima: keda:onama. Ebene ibi netewapiate ibino towetowe tabo gela magumulo elawo kelaema:, iba:te bae naoa:no eba okoliutalo Kawodawa Ya:suko ebo toweomiya, ebete ebe sosi epo bilibilinomo wadenomamo ka:buiyalatelenama:, mabu nanitabola, ebe epate ibino nanitabokobi midi tanalo ebetamo iyatinomo iyatiya.

²⁴Ebene Poloko Banabasiko iba:te Pisidiya opodo tote Pa:mapiliya opamo gito nemaimiya, ebe opo ununu damelalo ditana ebe opola. ²⁵Ebene iba:te ebe opono Pega duliomololo Godokono tabo na:kiyawaote, ebe duliomolo atepate kewa: kolomono Ataliya duliomolamo gito nodoliya.

²⁶Ebolo iba:te kawo palai pe lawete kewa: kolomo na:iwate Siliya opono A:ntiyoka kawo duliomolamo walo gito ka:nemaimiya. Me ebe duliomolola, nanitabokobi midipiate ibi dopamo Godokono wokamo eba alibolelo ebe da:toweomiya, ebete ibi ebena nilakapo tanalamo wadenomamo kowalubilinatema:. Ebema: Poloko ega:walo Banabasiko iba:te ebe woko uwomuamo da:nemaimiya A:ntiyokamo walo gito kolowamiya,^t ²⁷ebene iba:te sosi epo bilibilinomo kapiya baiamo ka:la:mite ibi nanaliya, Godote ibi magumudo kebe tanalo

---

^r 14:19 Ali 17:13; 2Kol 11:25   ^s 14:22 Ali 15:32; 1Tes 3:3   ^t 14:26 Ali 13:1-2

kosiyodilolenakile ega:walo ebete gabo keba kunu ka:iyamidiyale Yua:piate ebene tabo nanitabokobi ka:midima.”²⁸ Nanitabola, Poloko Banabasiko iba:te tete geyageyalo A:ntiyoka duliyoumolono nanitabokobi midipiago ebo okoliya.

Yelusalema Sosi Watowatopiate Yua:pino Tanaloma: Degeliya

15 ¹Ebene dubu epetapiate Yudiya opone A:ntiyoka kawo duliyoumolamo pelamete nanitabokobi midipi ekaki eba piyatulamelo na:pegeliya, “Mosesete a Yu epate kosiyodiloma: diyatuamenaki, la: Yua:pi dubate ebe tama itamida pukala lawea:no Godote la:imano igilo aka:mula:lelametamene.”² Poloko Banabasiko iba:te ebe tabo dolowiya ebe dubago tabo eba gelalo kawonomamo ebo apaminatueiia. Ebema: A:ntiyoka sosi epate Poloko Banabasiko ega:walo dubu epetapi uwatiya, iba:te Yelusalema kawo duliyoumolamo tolamete Ya:sukono alibolepi dubu epetapi ega:walo sosi watowatopi epetapiago me tanalo wadenomamo ka:negelama.”^w

³Ebene A:ntiyoka sosi epate ibi danaliboliya, gabo tetelo iba:te Ponisiya ega:walo Samaliya opodo eba tolamelo, Yua:piate kuba osiyodilole magumune Godotamo dolobiliya ebe tanalo iba:te nanitabokobi midipi ekaki ebo kiyawaolamenatiya. Nanitabola, piyate ebe tabo dolowiya iba:te kawonomamo ebema: kalakalaiya. ⁴Ebene Poloiate Yelusalema duliyoumolamo da:nemaimiya, ebe tetelo Ya:sukono alibolepi dubu ega:walo sosi watowatopi epetapi ega:walo nanitabokobi midipi epetapi, ibi bilibilinomate ibi kalakalago uwatiya, ebene Godote ibido Yua:pi magumulo dosiyodilolenaki iba:te ebe tanalo bilibilinomo ebo na:kiyawaolamiya.^x ⁵Ebe tetelo wiyasiya nanitabokobi midipi epetapi, ibi Pa:lisi tanebapila, iba:te maimiote elawo tabo ma kunu geliya, “Modobola ebe Yua:pi dubate a Yu epono tama itamida pukala nelaema:na, ega:walo la: ibi nananaliala: iba:te Mosesekono Totomu Tabo epetapiamo atumu wadenomamo ka:tudila:onakoma.”

⁶Ebene ebe tabono tanaloma: kegelama: alibolepi dubu ega:walo sosi watowatopi epetapi iba:te a:ka:tuwa: ebo aladabutiya. ⁷Iba:te tabo tete geyageyalo degelitiya Pitate ibino taneba magumulo maigate negiya, “Naimano ekakiala: la: iyatawalata Godote la: magumune na elaweni, Yua:piate naimano tabone ebene Wade Tabo olowite nanitabokobi ka:midima:.”^y ⁸Nanitabola, Godote epo bilibilinomono iyaiya tepo magumu iyatawanomola. Ebema: Yua:piate ebene tabo nagodone delawiya, ebete ebe tanaloma: eba kalakalalo ebene kalakala kawokalima: Wade-talena Uliyana iba:tamo ebo ikalami, dopamo a Yu epatamo dikaeamiya eba kunu.^z ⁹Numa:la:, me osiyodilo tanalodo ebete me tanalo ebe awokalimi,

^u 14:27 Ali 15:4,12   ^v 15:1 Gal 5:2   ^w 15:2 Gal 2:1   ^x 15:4 Ali 14:27   ^y 15:7 Ali 10:1-43

^z 15:8 Ali 10:44; 11:15

ibi ega:walo a Yu epo, a iyaiyama: keda:ona, mabu nanitabola, ebete a bilibilinomo aimano nanitabokobi midi tanalodo aimano tepo magumuno kuba ukulaoleami. ¹⁰Ebema: la: Godotamo temeteme kikama:ema: ubi beda:ma: kiyata:wenama? A ega:walo aimano ewoni, ale Mosesekono Totomu magumulo dilukulinaima:, a ka:modobonamia: mabu ebe Totomu mibomibo inamabu waguata keba kunula:ka: atamo eba kunu eda:iya. Ebema: la:imano woki keba kunula:ka:, me tetelo ale Yua:piatamo atu mibomibo Totomu ba:kikalaema:? Ao, modoboa!^a ¹¹Olowiopiala:, kalakala kawonomola, a me kawo tanalo nanitabokobi na:midinama:, a ega:walo Yua:pi, a bilibilinomate Kawodawa Ya:su Kelisokono nilakapo kapiyado igilo mula: tanalo nelawenama:, tama itamida pukala lawe tanalodoa:”^b

¹²Ebe tetelo sosi watowatopi bilibilinomate tabo idi kegeliya:, wiyasiya Poloko Banabasiko iba:tamo tete ikalamiya ibino tanalo kawokalima:, ma kunu Godote ibido iyaiya kawokawo anoano tanalo Yua:pi magumulo dosiyodilolenaki. ¹³Ibi netewapino tabo kiyawao dolopoligolamiya, Ya:imesite wiyasiya watowatopi epetapiatamo negiya, “Ekakiala:, la: naimano tabo nolowiala:.”^c ¹⁴Saimono Pitate a wadenomamo anae, Godote dopamo Yua:piatamo ebena nilakapo keba kunu kawokalimile, ebete iyaiya opo epo magumune epetapi uwatete ebenoma: ka:midilima: ¹⁵Nanitabola, Godokono woki awokalimipiate iyalo dawokalimiya ega:walo Pitate ka:ma: da:kege, ebe iyaiya tabono magumu ebe kapiyala, mabu Godokono Bukalo tabote ma kunu itana,

¹⁶ ‘Me tanalo dolopoligomene,

na walo ka:pete Da:ibidikono moto ka:ka:petemamo,
iyo, ebe motote dopamo kagate ka:lo kubanomolo itana,
wiyasiya nale walo ka:ka:posiyodilomamo.”^d

¹⁷Ebema: iyaiya opo epo epetapiate

na ibino Kawodawa kowadinima:na:,
iyo, nale kebe epo keka:la:mioliyamo,
ebe Yua:piate ka:pelaema:na:
naimano gudima: ka:peda:oma:.

¹⁸ Na Kawodawa Godote me tanalo nanitabonomolo gemo,
nale kebe tanalo iyalo dawokalimiyamo
me ebe tanalola.’ ”

¹⁹Ebene Ya:imesite tabo moga:melo walo na:kegiya, “Yua:pino tanaloma: nale ma kunu malagidilomo, ibino taneba magumulo Godotamo dolobila:na ale iba:tamo temeteme a:kikalaema:.” ²⁰Modobola ale wiyasiya leta osiyodilote ibi ma kunu kanalemalema:. Epetapiate ida:da:liatamo dikalamenaka iba:te ebe inamabu bilibilinomo a:kenaonakoma:na:, mabu

^a 15:10 Ma:t 11:30; Gal 3:10   ^b 15:11 Gal 2:16; Epe 2:5-8   ^c 15:13 Gal 2:9

^d 15:16-18 A:im 9:11-12

ebe inamabuate Godokono ololo apulo daleyama: eda:ona. Ega:walo kamiyale pilo dubu pilo talenala, iba:te a:kosiyodilolenakoma:na. Ega:walo kuwokobe dewegedililamenaka ebe inamabu nao talenala, mabu kalimate ebe katene magumulo bitana. Ebema: modobola iba:te me kapiyakapiya totomuamo na:tudila:onakama:na; tanalo ida:moa:^e 21 Numa:la, me opo epo bilibilinomate a Yu epono tanalo iyatawanomola. Iyo, iyalo tetenomone wagilimite me tetamo pemaiga opo bilibilinomono duliynomololo ale aimano balidi ibilamole motolo Mosesekono Totomu Tabo bilibilinomo eka:la:milolenakima; ega:walo ka:lo me iyaiya Totomu Tabono tanalo ale woko: talena gela bilibilinomolo awokalilamenakoma:”

**Sosi Watowatopiate Leta Tabo Dakuloliya Yua:pi
Nanitabokobi Midipi Ekakiatamo**

22 Ebene Ya:sukono alibolepi dubu ega:walo sosi watowatopi epetapi, iba:te nanitabokobi midipi epetapi bilibilinomago Ya:imesikono tabo wadenoma: gelalo ibino taneba magumulo dubu epetapi uwatiya, Poloko Banabasiko ebana ka:tolaema: A:ntiyoka kawo duliynomolamo. Ebe tetelo iba:te Yudasiko ebena mailo idi Basabasitela, ebe ega:walo Sailasiko uwatiya, mabu ibi netewapiate ekakino taneba magumulo kawokawo dubuma: eda:onamiya. 23 Ebene ebe dubate A:ntiyokamo katama: Yelusalema sosi watowatopiate leta tabo ma kunu akuloliya,

A Ya:sukono alibolepi dubu ega:walo sosi watowatopi, a la:imano nanila nabila ibima: deda:onama; ale me leta ebema: paliboma: La: Yua:piate A:ntiyoka duliynomololo ega:walo Siliya opolo ega:walo Silisiya opolo dilukuliawenama, la: aimano ekakiate Godoko nanitabokobi da:mida:wenama, niyanyata.

24 Nanitabola, a olowima: epo epetapi a:ka:tuwa: ibino ubilo agodone pelamete ibino tabamo la:tamo tepo mibomibo eba pikalamelo la:imano woki a:pa:kubailamiya, wiyasiya ibi ale kapalibolea. 25 Ebema: a woki kapiyakobi midite tabo ebo iyatima: dubu epetapi Poloko Banabasiko ebana kapalibolema; iba:te la:imano woki ka:pa:tuputupuilaema: Nanitabola, Poloko ega:walo Banabasiko ibi aimano wadewade namutupila, 26 ega:walo ibi netewapiate Kawodawa Ya:su Kelisoko kapiyatamo tudila:olo ebena woko mabuma: ibino igilo balamo gito alomiya. 27 Ebema: ibi kowalubilinapema: ale Yudasiko ega:walo Sailasiko ibi atumu nakapalibolema; ale kebe tabo me leta magumamo dakulolema: iba:te ebe atu iyaiya tanalo la: ibino tabonomamo kapanalema:ta.

28 Nanitabola, Godokono Uliyanate a kapiyakobi da:midi, ebema: aimano woki ma kunu itana, a ubia:nola tepo mibomibo

^e 15:20 Maimi 34:15-17; Kalima 17:10-16

idi la:tamo ikalaema:, wiyasiya la:le me kapiyakapiya totomuamo na:tudila:onakiyala:.^f ²⁹Ma kunu epetapiate ida:da:liatamo dikalamenaka la: ebe inamabu a:kenawenakoma, ega:walo kuwokobe dewegedililamenaka ebe inamabu nao talenala mabu kalimate ebe katene magumulo bitana, ega:walo la: kamiyale pilo ega:walo dubu pilo a:kosiyodilola:wenakoma. Ebema: la:le me tanalo nanitabolo talenama: da:midila:wenakoma, ale la:godolo tanalo idi kubama: a:kegelama:.

Niyaniyata, me aimano leta tabo uwomula.

³⁰Ebene Yelusalema sosi watowatopiate duwatiya ebe dubu me letago danaliboliya, iba:te A:ntiyoka kawo duliynomolamo nemaimiote nanitabokobi midipi bilibilinomo aladabuti baiamo ebo ka:la:miya leta iba:tamo kikalaema:. ³¹Ebene A:ntiyoka sosi epate leta ka:la:miolete kawonomamo kalakalaiya mabu ebe tabote ibi nanitabolo walubiliya. ³²Ebe tetelo Yudasiko Sailasiko iba:te tete geyageyadopolo nanitabokobi midipi ekaki iyatulame tabamo eba walubitalo elawokobi ebo midiliya, mabu nanitabokobi midipino taneba magumulo ibi Godokono woki awokalimipinomola. ³³Ebene iba:te egela epetapi bilibilinomo ebolo okoliote, egela idilo nanitabokobi midipi ekakiate ibi mabuma: Godotamo eba towetoweolo ubi ebo iyatiya ibi kalakalago Yelusalema sosi watowatopiatamo walo kakapalibolema:, ³⁴wiyasiya ebe tetelo Sailasiko ubila ebolo kolowagilima:, ebema: ebete Yudasiago Yelusalemamo walo ka:piya:.^g

Poloko Banabasiko Iba:te Woko Magumulo Iyaiya Da:tiya

³⁵Ebe tetelo Poloko Banabasiko iba:te A:ntiyoka kawo duliynomololo tete geyageyadopolo eba okoliolo, wokopi epetapiago Kawodawa Ya:sukono tabo eba kiyawaalo epo ebo iyatulamenakiya. ³⁶Ebene egela epetapi da:patoiya Polote Banabasitamo negiya, “Ale dopamo Kawodawano tabo kebe iyaiya duliynomololo ka:na:kiyawaonakima:, modobola a ebe duliynomolamo walo ka:ka:tomalema: aimano ekakino nanitabokobi midi tanalo ka:nulamelelaema:.” ³⁷Ebe tetelo Banabasiko ubila Yone Makako iba:go tote, ebete woko magumulo ibi ka:nowalubilima:.^h ³⁸wiyasiya Poloko ubia:nola, mabu dopamo Makate Pa:mapiliya opolo ibi miyapate woko magumune gito palauliya, ma kunu ebete iba:go woko uwomuamo ka:nemaigiya:.ⁱ ³⁹Ebe mabuma: Poloko Banabasiko iba:te kawonomamo apaminateteuite iyaiya gabodo ebo tiya, ma kunu Banabasite Makako lawete kawo palai peago kewa: kolomo gito na:iwiya Saipalase

^f 15:28 Ma:t 23:4   ^g Ali 15:34 buka apuno tabo Lukute bukamo kakuloliya:, wiyasiya ebenu buka osiyodilo walogabo apune nanitabokobi mididawa idite akuloliya.

^h 15:37 Ali 12:12,25   ⁱ 15:38 Ali 13:13; Kol 4:10

opamo, ⁴⁰wiyasiya Polote Sailasiko lawete gabo idido gito ka:tiya. Ebe tetelo A:ntiyoka duliynomolono nanitabokobi midipi ekakiate Poloko Sailasiko mabuma: Kawodawa Godoko toweomiya, ebete ebenu nilakapo tanalamo ibi wadenomamo kowalubilinata, ⁴¹ebene ibi netewapiate Siliya ega:walo Silisiya opodo eba tolo, ebe opono iyaiya sosi epono nanitabokobi midi magumulo ibi ebo kodakodailamenatiya.

Timotite Poloko Sailasiko Kowalubilima: Woko Magumamo Dopegiya

16 ¹Ebene Polote Debi duliynomolo ega:walo Lista duliynomolamo nemaigate Ya:suko waloma:tadawa idi ebo numiya, ebenu mailo Timotitela. Timotikono menoko Yu kamiyalela ega:walo ebe nanitabokobi mididawala, wiyasiya ebenu nabiwi Yua: lumagila, ebe Guliki opodawama: eda:nami.^j ²Lista ega:walo Aikoniyama duliynomololo dilukulinamiya ebe nanitabokobi midipi bilibilinomate Timotikono okoli tanalo iyatawaote wadenoma: gelanakiya,^k ³ebema: Poloko ubila Timotite Godokono woko magumulo eba:go pata:ma:. Wiyasiya ebe opolo dilukulionamiya ebe Yu epo bilibilinomate me tanalo iyatawaiya, Timotikono nabiwi Guliki opodawala ebema: Timotite Yu epono tama itamida pukala kelawiya:. Ebe mabuma: Polote Timotiko woko ida:mo magata:no, Yu epono woki ka:modoboilaema: ebete Timotiko dopamo tama itamida iyatawa lumagitamo nalibiya ebe tanalo ka:nelaema:. ⁴Ebene Poloiate Timotiko lawete duliynomolo epetapiamo kapimiya da:tolamenakiya, iba:te Yelusalema sosi watowatopi ega:walo alibolepi dubagodone kebe totomu dopamo kuwatiye, ebe iyaiya tanalo nawokalilamenakiya nanitabokobi midipiate ebe totomuamo ka:tudila:onama:.^l ⁵Ebema: nanitabola, ebe opo kawonomolo Godote sosi epono nanitabokobi midi magumulo ibi elawokobi eba midililo, egele epetapi bilibilinomolo ibino uwomute unamo odolo kolodiyobonamia:.

Polote Ma:sadoniya Opamo Ka:toma: Iyo Dowatani

⁶Ebe tetelo Godokono Uliyanate Poloi nodiyoboliya iba:te A:isiya opolo ebenu tabo ka:na:kiyawaoma:. Ebema: iba:te Piligiya ega:walo Galesiya opodo eba tolamelo^m ⁷Misiya opo tataliamo da:nemaimiya, ibi ubila Bitiniya opamo ka:nopila:oma: wiyasiya Ya:sukono Uliyanate ibi walo na:kodiyoboliya. ⁸Ebe mabuma: iba:te Misiya opodo tolamete kewa: kolomono Talowase duliynomolamo gito niyodoliya. ⁹Ebe idokolo Polote iyolo Ma:sadoniya dubu ebe umini, ebete utinate Poloko ma kunu toweomeni, “A:ma: a walubima: Ma:sadoniya opamo na:pa:iwiye.”

¹⁰Ebene duiya idilo ale Polokono iyo tanalo iyatawaote tabo ma kunu geliyama:, “Godote ebenu ubi atamo awokalimi, ale Ma:sadoniya opo

^j 16:1 Ali 14:6; 2Tim 1:5   ^k 16:2 Pil 2:19-22   ^l 16:4 Ali 15:23-29   ^m 16:6 Ali 18:23

epatamo ebenu Wade Tabo ka:na:kiyawaoma.” Ebema: ebe tetenomolo ale inamabu gatela:mo wepote tolame ebo wagilimiyama:.

Lidiyate Ya:suko Nanitabokobi Da:midiya

¹¹ Ebene ale kawo palai peamo olote Talowase duliynomolo eba atepalo kewa: kolomono Sa:mota:si opamo ebo na:iwaliyama:, ebenu egela idilo ale tolame walo kowagilimite Niyapolisi duliynomolamo gito nemaimiyama:.
¹² Ebene a agowa gabodo walo ka:tolamete Pilipai kawo duliynomolamo ebo nemaimiyama:, ebe Pilipai duliynomolo ebe Ma:sadoniya opono kawo duliynomolonomola, ebema: Loma duliynomolo epo epetapi bilibinomate ibino oponomone pelamete ebe duliynomololo pilukulionamiya. Ebene ale egela epetapilo ebolo ilukula:tepate, ¹³ Yu epono woko: talena egelalo ale ebe duliynomolo atepate tuli balamo gito niyodoliyama: mabu a ma kunu malagidiliyama:, diyala, Yu epo kapiyakapiyate Godotamo towetowe tabo gelama: ebamo da:bapaladabutima:na:. Ebene kamiyale epetapiate kapimiya da:pola:niya, ale ibi nulamete iba:go nilukulite tabo ebo negeliyama:.
¹⁴ Ebe kamiyaleno taneba magumulo inamabu bilibila:godawa idite na:luti, ebenu mailo Lidiyatela, ebe Tayataila duliynomolodawala ega:walo ebete kalimakalima kaliku manima: midili magumulo kawokawo mani uwatenaki. Me kamiyaletе nani Godo amamatenaki, ebenu Polote Ya:sukono tanaloma: tabo da:kiyawaiya, Kawodawate ebenu tepo magumu ebo a:iyamidamiya ebete tabo nanitabonomolo kelaema:.
¹⁵ Ebema: Lidiyako ega:walo ebenu moto epo, ale ibi obamo waduba:midaote ebete a ma kunu anaiya, “La:le na Kawodawa Ya:sukono nanitabokobi mididawa idima: nanitabolo degelaema, modobola la: pelama:wete naimano motolo na:pilukuliyala:.” Ebene ebete a kawiya da:toweoamiya, ale ebenu tabamo tudila:ote eba:go gito pelamiyama:.

Pilipai Kawo Duliynomolono Watowatopiate Poloko Ega:walo Sailasiko Idoko Motamo Diyalekiya

¹⁶ Egela epetapi da:petoiya, tete idilo ale Godotamo towetowe tabo gela baiamo walo da:ka:tolamiyama:, gabo tetelo epetapino wiya: woko buwelete ago ebo alugiya. Ebe kuba uliyanagonola, ebe kuba uliyanate ebenu kiyawao magumudo epo analenaki kebe iyaiya tanalate iba:tamo da:pemaimioma:na:, ebema: ebe buwele umipiate ebenu pakani tanalo osiyodilo magumudo epagodone kawokawo mani uwatenakiya.
¹⁷ Ebene ebe buwelete aimano walogabo apune Poloko ega:walo a eba waloma:taelo geatepaolo ma kunu negiya, “Me dubu Ununomo Godokono wokopila! Iba:te la: kanalema:ta la: igilo mula: tanalo kebe gabodo na:kelawa:ema!”ⁿ
¹⁸ Egela epetapi bilibinomolo ebete atamo eba kunu

ⁿ 16:17 Mak 1:24

wagelenaki, ebene tete idilo Polote tepo miboma: eda:te buweletamo oobligate kuba uliyana kawiya ebo aniya, “Nale Ya:su Kelisokono mailamo a:ma: anamata, a:ma: ebegodone na:nemaiga!” Ebe tetenomolo kuba uliyante buwelegodone gito nemaigiya.

¹⁹Ebema: buwele umipiate me tanalo umite iyatawaiya, ebe buweledo ibino mani lawe gabo olopoligo. Me mabuma: iba:te Poloko ega:walo Sailasiko elawamo uwatete, ebe Pilipai kawo duliynomolono watowatopiate kebolo ka:pola:niyale ebe olowame baiamo ebo anamiyataliya. ²⁰Ebene iba:te ebe Loma gabamani dubuno ololo apuamo ibi magatalete na:negeliya, “Me Yu dubu netewa iba:te aimano duliynomolo kubaimina!^o ²¹Ibino totomu iyala, a Loma epono totomu keba kunula:ka: eba kunua:, ebema: ibino iyatumi tanalote a ebe anaena aimano wadewade pukala kowakalaima:!” ²²Ebene ebe tetelo duliynomolo epo epetapi bilibilinomate Poloino osiyodilole tanaloma: atu kuba tabo kegeliya.

Ebema: Loma gabamani dubate ibi netewapino kaliku elawamo pupukulamelelamete gowelaopi epetapi ebo analiya ibi pa:ka:pa:ka:mo ka:na:ma:ga:midaolema:.^p ²³Ebene ibi kubanomamo a:na:ma:ga:midaolete iba:te Poloko ega:walo Sailasiko idoko motamo niyalekete, ebene idoko moto umidawa naniya ebete ibi wadenomamo kulamenatema: iba:te alautikapoma:.²⁴Ebema: idoko moto umidawate ebe tabo dolowiya, ebete ibi idoko moto gunomamo magatalete ibino agowa kewa gugamo nugulamelelamete ibi gito nimiyapiya.

²⁵Ebe idoko sele tetenomolo Poloko Sailasiko iba:te Godotamo towetoweonaki amama oale akalapionakiya, ebene gabamianate dubu epetapi ibino kuba osiyodilole mabuma: idoko motamo iyalo dalomiya ebe dubate Poloko Sailasiko ibino tanalo eba olowionalo, ²⁶ebe tetenomolo kawo mumulute penate idoko moto kubanomamo eba padegetenal, gigiyute a:ka:tuwa: a:ilamenate idoko moto epono kotono auli alete a:ka:tuwa: ebo teteolameni. ²⁷Ebene idoko moto umidawate ebene motonomolo maiganate idoko motono gigiyu alagiliolo da:pulameni ebete nemalagidiloni, idoko moto epo bilibilinomate alautia. Ebema: ebete tole kawonomo lawenate ebene gowelaono gili magoba:nate ebe a:ka:tuwa: ebene ape awamidana: eba wagelenalo,^q ²⁸ebe tetenomolo Polote ebe tanalo uminate ebe negepatemeni, “Eiye! A:ma: a:ka:tuwa: a:ma: akoanakapuma:la! A bilibilinomo mela, kalautioa:!”

²⁹Ebe tetelo idoko moto umidawate ebene opopi nanaleni iba:te alo kowadaenama:, ebene ebete idoko moto guamo tola:go samonomamo nopeganate, Poloko Sailasiko ibino agowa mabuamo neganate ebo nanakamini. ³⁰Ebene ebete ibi netewapi idoko motone powagailinate ebo

^o 16:20 Mak 13:9   ^p 16:22 2Kol 11:25; 1Tes 2:2   ^q 16:27 Ali 12:18-19

panaleni, “Kawokawo dubala:, na beda: tanalo osiyodilote Godogodone igilo mula: tanalo ebo na:kelaemo?”^r

³¹Iba:te nowaminiya, “A:ma: Kawodawa Ya:suko nanitabokobi na:mida:, ebene ebete a:ma: ega:walo a:imano moto epono igilo ka:mula:lalaema:ta.” ³²Ebene iba:te idoko moto umidawa ega:walo ebene moto epatamo Kawodawa Ya:sukono tabo eba kiyawaonalo ebene tanalo ebo awokaliminiya. ³³Ebema: ebe tetenomolo idoko moto umidawate ibi netewapino bugomo ukulaolelamente, iba:te wiyasiya ebe ega:walo ebene moto epo bilibilinomo obamo gito waduba:midaoleniya. ³⁴Ebene idoko moto umidawate Poloko Sailasiko ibi ebene moto guamo magatalenate bae ebo nikalamenti. Nanitabola, ebe ega:walo ebene moto epate kawonomamo kalakalaoniya, mabu iba:te ebe idokolo ibino nanitabokobi midi tanalo Godotamo alomoniya.

³⁵Ebene egela da:powaloiya Loma gabamani kawokawo dubate polisi dubu epetapi idoko moto umidawatamo me tabago paliboliya, “A:ma:le ebe dubu netewa idoko motone gito nowagaila:.”

³⁶Ebene idoko moto umidawate Poloko atu tabo kananiya, “Gabamani kawokawo dubate tabo apaliba, nale a:ma: ega:walo Sailasiko la: me idoko motone kowagailitama:. Ebema: ka:lo la: maima:wete kalakalago na:toala:.”

³⁷Wiyasiya Polote ebe polisi dubu ulamelo iba:tamo negiya, “Ao, ale gito a:ka:nemaima:. La:imano kawokawo gabamani dubate a:ka:tuwa: na:pelaema:na: a ka:powauatema:, mabu a netewapiate me opolo Loma gabamanino pepago wapata:nama:,^s ega:walo ale kuba osiyodilola:no iba:te aimano tanalo wadenomamo kanagiyamidaeamea:, iba:te wiyasiya a pa:ka:pa:ka:mo a:na:ma:ga:midaoete idoko motamo gito iyalekeiya. Ebema: ka:lo ibi ubila a diya gabodo milolo gito kaliboema:. Ao, iba:te dopamo a na:puaema:na:!”

³⁸Ebene polisi dubate tolamete Polokono tabo kawokawo gabamani dubu dananaliya, ebe tetelo ebe dubate Poloko Sailasiko Loma gabamanino pepago wapata: tanalo olowite kawonomamo toletoleiya.

---

^r 16:30 Ali 2:37 ^s Poloko tetelo Loma gabamaniate ibino Itali opo epo kapiyatamo ebako pepa ikalamolenakiya, iba:te iyaiya opo epetapilo eba wapata:lamelo ebe opono gabamanino wokopiate temeteme iba:tamo ikalamekapoma:. Ebema: ebako pepago lumagite kuba osiyodilola: tetelo gabamani dubu idite ebene tanalo wadenomamo anagiyamidamea:no temeteme ebetamo gito dikaemene, ebe mabuma: Loma kawokawo gabamaniate pelamete ebe gabamani dubutamo kuba wiya kawonomo ka:pikaema:na: Poloko Itali opodawa:, ebe Yu lumagila. Wiyasiya ebete Tasase kawo duliynomololo dawokaliya, ebe tetelo ebete Loma gabamaniagodone pepa elawiya, mabu Loma gabamaniate Tasase duliynomolo epatamo kawonomamo eba kalakalaolo ibi bilibilinomatamo ebako pepa gito ikalamoliya, iba:te ibino Itali opo epatamo dikalamolenakiya eba kunu.

³⁹Ebema: iba:te pelamete Poloko Sailasiko iba:tamo nilakapo tabo pegelate ibi kawonomamo petoweolamiya, iba:te Pilipai kawo duliynomolone opo ida:mo milolo ka:toma. ⁴⁰Ebene ibi netewapiate idoko motone pemaimite, iba:te tote dopamo Lidiyakono motamo nodolote, ebolo iba:te nanitabokobi midipi ekaki da:nulamiya, walubi tabo epetapi na:kiyawaolamete Pilipai kawo duliynomolone gito tiya.

Tesalonaika Kawo Duliynomololo Kawo Dowa Tanalote Demaigiya

17 ¹Ebene Poloko Sailasiko iba:te A:mapipolisi duliynomolo ega:walo A:poloniya duliynomolodo tote Tesalonaika kawo duliynomolamo ebo nemaimiya, Yu epono balidi ibilamole moto idite ebolo na:enami. ²Ebene Polote duliynomolo epetapilo keba kunu ka:posiyodilonakile ebete Tesalonaika kawo duliynomololo atumu ka:posiyodiliya, ebete netewa-kapiya wokoa: talena egelalo Yu epono balidi ibilamole motamo nodolonaki Godokono Buka apuapuno tabo iba:tamo ebo na:kiyawaonaki. ³Ebene ebete iyaiya tabono magumu eba awokalilamelolo ibi nanitabonomolo ma kunu iyatulamoliya, Godote iyalo tetelo diyatiya ebe nopo magumudo Kelisote pemaigate, epagodone kawokawo temeteme puwatete, a:e magumune walo ka:kemaigamene. Ebema: Polote iba:tamo negiya, “Me Kelisoko nale ebene tanalo la:tamo da:kiyawaomo, ebe Ya:sutela! A:e magumune walo a:kemaigiya!”

⁴Ebe tetelo Yu epo epetapiate ebe tabono nanitabo tanalo lawete Poloko Sailasiko ebana kapiyama: ebo eda:iya, ega:walo ebe Guliki opolo dilukulonamiya, ebe Yua:pi epetapiate nani Godo dopamo damamatenamiya ega:walo Yua:pino kawokawo watowatopi kamiyale epetapi atumu, ibi bilibilinomate kapimiya nanitabokobi ebo midiya. ⁵Wiyasiya Yu epo epetapiate ebe Yua:pino nanitabokobi midi tanalo dulamelelamiya, ebe mabuma: iba:te dowaote inamabu olowame baiamo tolamete, iyaiya kuba osiyodilolepi dubu epetapi nuwatete iba:go kapimiya dowa tanalo kawonomo ebo nadipatiya. Ebema: iba:te duliynomolo kawonomolo elawo adipatelo dubu idi Ya:isonikono motamo gawagawalo tolamete gigiyu nowakalamite Poloko Sailasiko ebo noliya, iba:te ibi nuwatete epatamo ka:piwolokoma. ⁶Ebe tetelo iba:te ibi netewapi nipo nolete wiyasiya Ya:isoniko ega:walo Ya:suko waloma:tapi epetapi motone ebo anamiyataliya ebe duliynomolono gabamani dubatamo. Ebene iba:te gabamani dubatamo kawonomamo negeliya, “Me opo kawonomo da:kubaimina ebe dubate aimano duliynomolamo a:pemaimiya! ⁷Ega:walo me dubu idi Ya:isonite ebe kuba osiyodilolepi kalakalago uwatete ebene motolo lao bai iba:tamo ikalami. Ibi bilibilinomate Kawo Elawodubunomo Sisakono pukala wakalamina, mabu iba:te negelana Kawo Elawodubu idi ba:luta, ebene mailo Ya:sutela!”^t

^t 17:7 Luk 23:2; Yon 19:12

⁸Ebene duliyomolo epo bilibilinomo ega:walo gabamani dubate ebe tabo olowite woki bilibilinomoma: ebo eda:iya. Ebema: ibino taneba magumulo iyaiya tabo kawonomamo eba gelitalo, ⁹gabamaniate Ya:isoniko ebena namutupiago ibi nanaliya, “Modobola la:imano kuba mabuma: mani atamo ka:wiyamamota, wiya:no ale la: idoko motamo ka:niyalekema:ta.” Ebe tetelo gabamaniate iba:godone mani uwatelamete ibino motamo gito naliboliya.

Beliya Duliyomolo Epate Ya:sukono Tabo Wade Mulo Wokiago Delawiya

¹⁰Ebema: ebe idokolo nanitabokobi midipi ekakiate Poloko ega:walo Sailasiko ebe duliomolone gito aliboleniya Beliya duliomolamo, ebene iba:te ebamo nemaiminate, egela idilo iba:te Yu epono balidi ibilamole motamo gito nodoliya. ¹¹Ebe tetelo Beliya duliomolo epate ibino tepo magumuno gigiyu a:ilamiya Ya:sukono tabo wade mulo wokiago kelaema:, Tesalonaika epate dowageliya eba kunua:. Beliya epate wiyasiya egela bilibilinomolo Godokono Buka apuno iyaiya tanalo deka:la:miolenakiya, ibino taneba magumulo ebe tanalono magumu wadenomamo eba gelalo nanitabo tanalo ebo iyatawaonakiya, mabu ibi ubi kawonomola me tanalo uima:, Polote iba:tamo da:kiyawaiya ebe tabo da: nanitabola: o da: a:da:la:. ¹²Ebema: ibi magumulo Yu epo epetapi bilibilinomate Ya:sukono tabo nanitabokobi na:midiya, ega:walo ebe atu tetelo ebe Guliki opolo dilukulionamiya ebe Yua:pino kawokawo watowatopi kamiyale ega:walo dubu atumu, ibi bilibilinomo epetapiate Ya:sukono tabo kapimiya ebo lawiya.

¹³Wiyasiya ebe tetelo Tesalonaika kawo duliomololo dilukulionamiya ebe Yu epate Polote Godokono tabo Beliya duliomololo da:na:kiyawaiya, iba:te ebe tanalo olowite ebamo tolamete Beliya epatamo elawo eba nikalamelo ibi ebo nowadipalatelya iba:te Polotamo ka:dowaoma:. ¹⁴Ebe tetenomolo nanitabokobi midipi ekakiate Poloko kewa: kolomono duliomolo ida:mo dubu epetapiago gito nalibiya, wiyasiya Sailasiko Timotiko iba:te Beliya duliomololo ebo polowagiliya, iba:te Polago ka:tiya:. ¹⁵Ebene Poloko da:buiyatiya ebe Beliya duliomolo dubate pe lawete eba:go A:tenese kawo duliomolamo da:nemaimiya, ebe tetelo ibino duliomolamo walo ka:kolowamioma: eba wigelitalo, Polote ibi nanaliya Sailasiko Timotiko iba:tamo tabo katama:, iba:te A:tenesa:mo ebetamo samamo ka:pemaima:.

**Polote A:tenese Kawo Duliomololo Ida:da:li
Amamalatelepiatamo Godokono Tabo Da:kiyawaiya**

¹⁶Polote Sailasiko Timotiko ibino pe tanalo eba makopelelo, ebe A:tenese kawo duliomololo ida:da:li amamalatele tanalo bilibilinomo dulamoliya, ebete tepo magumulo mibomibonomoma: ediya. ¹⁷Ebema:

ebete Yu epono balidi ibilamole motolo ibi ega:walo Yua:pi epetapi nani Godo damamatenamiya, ebete ibi bilibilinomatamo Godokono Buka apuapuno magumu tanalo kawonomamo kiyawaonaki, ega:walo egela bilibilinomo epetapilo ebete olowame bailo gito dowapata:lamitanakiya ebe epatamo atu iyaiya tanalo ka:kiyawaonaki.”¹⁸ Ebene Polote A:tenese duliynomolo epatamo Ya:sute a:ene maiga tanalo dawokalimiya, iba:te ibino wokilo nemalagidiliya Ya:suko opo idi ida:da:lino uliyanala, ebema: epetapiate negeliya, “Ebe ubila ale mulu opono ida:da:li idino tanalo kowaloma:tama:.” Ebene ibino taneba magumulo Epikuliya tanebapi” ega:walo Stowika tanebapi” ibi epetapino iyatulamepiate Polago apaminatuei dowagilimiya, epetapiate ebe kalakalatelo negeliya, “Me wato kawo dubute daedale tabo da:kiyawaonako, ebena magumu beda:la:ka:?”

¹⁹Wiyasiya epetapi iba:te Polotamo wade tete eba ikamelo ebe ibino A:tenese duliynomolono mulopino ilukuli baiamo ebo magatiya, ebe ilukuli baino mailo Aleyopagasela. Ebe tetelo Polote ibino ololo apuamo da:nemaigiya iba:te ebe nalatediya, “A ubila a:ma:le a nanaa:, me oli iyatulame tabo da:kiyawawenaka keba kunula:ka:?”²⁰ Mabu a:ma:le da:kiyawawena ebe tabono iyaiya tanalo aimano olowio magumulo iyanomoma: eda:na, ebema: a ubila a:ma: me tabono magumu atamo wadenomamo nawokalima:.”²¹ Iba:te Poloko ma kunu aniya, mabu A:tenese duliynomolo epo magumulo piyate ebolo dawokalaiya ega:walo piyate mulu opone pelamete ebolo da:pilukulionamiya, ibi bilibilinomate ubi kawonomamo iyatinamiya ibino mulopino iyaiya taneba magumulo olioli tanalo olowiote kegelanama:.

²² Ebene Polote Aleyopagase mulopi dubuno dopo apulo maigate negiya, “A:tenese duliynomolo dubala:, na uimo la: ida:da:li amamalatele tanalo magumulo elawonomoma: eda:onamata.”²³ Iyo, nale la:imano wade duliynomololo eba pata:lo la:godolo iyaiya ida:da:li amamalatele bai da:pola:na ulamolimo, ega:walo ebe bilibilinomo magumulo nale amamate bai kapiya idi a:kuimo, lumagi idite ebe unamo tabo ma kunu akuloliya,

---

¹⁸ 17:17 Ali 18:19   ▽ Buka ka:la:mioledawa, modobola a:ma: me tanalo niyatawa. Poloko tetelo Epikuliya epo ebe Guliki opo epono taneba idila. Iba:te ibino waloma:tapi ma kunu iyatulamenakiya, iyaiya ida:da:lino uliyanano elawo kitana:, ebema: modobola epate ibino iyaiya tole tanalo iyabaiamo eba alomolo kateneno ubilo kalakalago gito nilukulionama:na.   * Stowika epo ebe Guliki opo epono taneba idila. Ibi Epikuliya tanebapi keba kunula:ka: eba kunua:, ebema: iba:te iyaiya ida:da:li epetapi bilibilinomo amamalatenamiya, ega:walo ebe ida:da:lino elawo eba tolelamenalo iba:te tuputupunomolo ilukulionamiya. Iba:te ibino waloma:tapi ma kunu iyatulamenakiya, a opo epo bilibilinomate a:ka:tuwa: aimano elawamo tepo magumuno mulo wokinomolo duwatema:, ebe tetelo a nanitabo kalakalago bilukulionama:.

‘Epate iyatawaoa:no damamatena,
me ebe Kawodawa Amamate Baila.’

“Ebema: la: A:tenese duliynomolo epate iyatawa:no damamata:wenama, nale ebe Kawodawano tanalo la:tamo kawokalimamo. ²⁴Ebe me opo kawonomo ega:walo inamabu bilibilinomo Osiyodilole dawala, iyo, ebete me opolo ega:walo Unu Duliynomololo Kawodawanomoma: eda:na, ebema: ebe ubia:nola epate kotamo detemoteona ebe amamate motolo okolinama:.^x ²⁵Ega:walo ebe ubia:nola a opo epate aimano kotamo inamabu idi osiyodilote ebetamo ikaema:, mabu ebe atamo wade igilo ega:walo elawo dikaeamena ebe Kawodawala, iyo, ebete a bilibilinomono iyaiya modoboa: tanalo eba malagidilolenalo ebenu nilakapo magumulo wade tanalo bilibilinomo atamo gito ikaeamena. Wiyasiya numa:la:, ale ebe walubima: ebetamo beda: inamabu na:kikameoma:? Puliuala, kitana:, mabu ebe a:ka:tuwa: modobonomolo okolina!’

²⁶“Ega:walo me tanalo idila. Me Kawodawate kapiya dubu osiyodilote, ebe magumune iyaiya epo tanebapi bilibilinomate pawokalaiya. Ebene ebete ibi me opo kawonomamo iyaiya alibolete ibino iyaiya ilukulio teteno uwomu ega:walo ibino opono uwomu iba:tamo alomolamiya, ebete dopo dubu osiyodilola:no nopo dopamo keba kunu kiyatiyale eba kunu. ²⁷Numa:la:, Godote ebe osiyodilo tanalodo ebenu ubi iyatiya, epo bilibilinomate ibino iyaiya opolo eba ilukulionalo, iba:te ibi Osiyodilole dawano tanalo malagidilolo ibino mulo wokiamo ebe dowadima:na: ebenu nanitabo tanalo ebo kuima:na:, balidi tamiodawate ebenu kotamo gabo keba kunu kowadinakole eba kunu. Wiyasiya kalakala kawonomola, ale ebe uima: kodakoda tanalo idite nanitabolo kitana:, iyo, ebete mululo kokolina:, a niyakabonomolo okolina.^z ²⁸Ebe mabuma: mulodawa idite tabo dopamo ma kunu giya,

‘Ale aimano Ununomo Talenadawano igilo magumulo ilukulinama:
iyo, ale ebenu elawamo wapata:lamenama:
mabu ebe aimano igilo mabuma: eda:na.’

Ega:walo A:tenese duliynomolo epala:, la: numa:la:, la:imano oale osiyodilolepi magumulo idite oale ma kunu akuloliya,

‘Me tanalo nanitabonomola,
ale Kawodawano gudima: eda:onama:.’ ”

²⁹Ebema: Polote tabo moga:melo walo na:kegiya, “La: wadenomamo nolowiala:. Nanitabola, me Kawodawa Godote a bilibilinomo ebenu gudima: osiyodiloia ebema: a ma kunu a:kemalagidiloma:, aimano kotamo o aimano mulo wokino tanalamo inamabu ida:mo aimano Nabiwino ololo kosiyodilomalema:. Ao! Epate golodo o siliba o wade nokolamo dosiyodilolenaka, nani Godoko ebe iyaiya ida:da:li inamabu

^x 17:24-25 1Ela 8:27; Ali 7:48   ^y 17:25 Oale 50:12   ^z 17:27 Oale 145:18; Yel 23:23

keba kunula:ka: eba kunua.^a ³⁰Nanitabola, dopamo epate ebena nanitabo tanalo iyatawa:no kuba tanalo dosiyodilolenakiya, Godote iba:tamo kuba wiya nanitabolo kikalamenakia; wiyasiya me tetelo ebete iyaiya opo epo bilibilinomo nanalena iba:te ibino kuba osiyodilole magumune ebetamo kolobila:ma; ³¹mabu ebete ibi bilibilinomono tanalo kanagilamelelaema: ebena Kawo Egela iyalo iyatiya. Iyo, ebete elawo kebe dawatamo kikamiyale, ebe Tuputupu Dubuno anagiyamida magumulo epo bilibilinomate ibino kuba wiya ega:walo wade wiya modobonomolo kuwatema:na. Ebema: mabu keleka: epate me tabono tanalo nanitabokobi da:midima:na? Mabu bitana Godote epono ololo apulo ebe Tuputupu Dubu Ya:suko a:e magumune adipatiya!^b

³²Ebene ebe A:tenese mulopi dubate Ya:sute a:ene maiga tanalo dolowiya iba:te Poloko ebo kalakalatiya, wiyasiya epetapiate ebetamo negeliya, “Modobola a:ma: walo ka:pa:wete atamo tabo na:ka:pa:kiyawaiye.” ³³Ebene Polote tabo gela baine eba tolo, ³⁴dubu epetapiate ebena tabo nanitabokobi midite eba:go gito naladabutiya, ibi magumulo Dayonisiyasiko ebe Aleyopagase mulopino taneba dubu idila, ega:walo ebe atu tetelo kamiyale idi Damalisiko ega:walo kamiyale epetapi iba:te atumu Ya:suko nanitabokobi ebo midiya.

Polote Kolini Kawo Duliyomololo Da:nokolinami

18 ¹Me tanalote dolopoligiya Polote A:tenese duliyomolo atepate Kolini kawo duliyomolamo gito tiya, ²ebene Yu dubu idi ebena mailo Akuilatela, Pontase opolo awokaliya, ebete Polago ebo alugiya. Ebe tetelo ebe dubute ebena kamiyale Pilisilago Itali opone piya, mabu Kawo Elawodubunomo Kolodiyasite Yu epatamo dowalo analiya ibi bilibilinomate ebena Itali opono Loma kawo duliyomolone ka:tolaema: Ebema: egela idilo Polote ibi netewapiatamo nemaigate,^c ³ibino mani woko magumulo ibi walubili eba nowagilimilo iba:go ebo nokoliya, mabu ebete ebe woko iyatawala, ebete dopamo sipi-goeogoeo tamamo awokowiamidaole moto osiyodilolenaki.^d ⁴Ebe tetelo Yu epono wokoa: talena egela bilibilinomolo Polote ibino balidi ibilamole motamo tonaki, ebena ebete ibi ega:walo Guliki opo epo iba:go eba aladabutulo iba:tamo Godokono tabono iyaiya tanalo ebo kiyawaonaki, mabu ebe ubi kawonomola iba:te Ya:sukono nanitabo tanalo kiyatawaoma:

⁵Ebene Sailasiko Timotiko iba:te Ma:sadoniya opone Kolini kawo duliyomolamo Polotamo da:pemaimiya, ebete sipi-goeogoeo tama moto osiyodilole mani woko ebo atepiya. Ebe tetelo ebete Godokono woko kapiya eba osiyodilonalo Yu epatamo ma kunu kiyawaonaki,

^a 17:29 Ais 40:18-20; 44:10-17; Ali 19:26   ^b 17:31 Oale 96:13   ^c 18:2 Lom 16:3

^d 18:3 Ali 20:34

Ya:suko ebe Kelisotela, Godokono Alibodawala.^e ⁶Wiyasiya egela idilo iba:te Poloko malogolo ebenu iyatulame tanalo dodiyoboliya, Polote ibino dopo apulo ebenu kalikuno tuwae eba moda:midadepaolelo negiya, “Me tanalone la: niyatawala:, la:le ebolo Godokono igilo mula: tanalo nelawea:no, ebe tanalo ebe la:imano kubala! Naimano kuba:, mabu nale Godokono nanitabo tanalo la: wadenomamo iyatulaimata, wiyasiya la: ubia:nola. Ebema: me tetelo na la:godone olobigate wiyasiya Yua:piatamo ka:tomamo.”^f ⁷Ebenu Polote ibi miyapate Yua: dubu idino motolo nokoliya, ebe dubuno mailo Taitasi Yasitasitela, ebe nani Godo amamatenami ega:walo ebenu motote Yu epono balidi ibilamole moto niyakabolo aenami. ⁸Ebe tetelo dubu idi, ebenu mailo Kilipasatela, ebete Yu epono balidi ibilamole moto umidawama: eda:nami, ebe ega:walo ebenu moto epo iba:te Kawodawa Ya:suko nanitabokobi a:miya. Ega:walo Kolini duliomolo epo epetapi bilibilinomate atumu Godokono tabo Pologodone olowiote nanitabokobi midite obamo waduba:midaole tanalo ebo lawiya.

⁹Ebenu idoko idilo Kawodawa Ya:sute Poloko iyolo nanani, “A:ma: naimano tabo kiyawaoma: akotoletola:la:, ega:walo tabo gea:noma: akoeda:la:, ¹⁰mabu nale a:ma:go bokolinamo, ebema: lumagi idite a:ma: aka:kubaimitamene. Ega:walo me duliomolo kawonomolo naimano epo epetapi bilibilinomate bilukuliona, a:ma: kapiya:.”^g ¹¹Ebema: Polote ebolo kapiya ulama ega:walo sikisi sagana eba okolinalo Godokono tabono iyaiya tanalo epo ebo iyatulamenaki.

Yu Epate Poloko Guliki Opono Kapela Kawo Elawodubutamo Ibino Elawamo Demagatiya

¹²Ebe ulamalo Loma gabamani kawokawo dubate Ga:liyoko palibiya ebete Guliki opo epono oli Kapela Kawo Elawodubuma: ka:peda:nama:, ebema: ebe opono Yu epate woki kapiyakobi midite Poloko ebetamo ebo magatiya ebenu tanalo kanagiyamidaema:. ¹³Ebe tetelo iba:te Kawo Elawodubutamo negeliya, “Me dubu Godoko amamateno iya gabo eba iyatulamelu, ebete epatamo elawo nikalamena gabamanino pukala kowakalaima:.”

¹⁴Ebema: Poloko ubila wiya tabo kegema:, wiyasiya Ga:liyote ebe odiyobote Yu epatamo negiya, “Lumagite kawo kuba idi nanitabolo nosiyodilotaloka:, nale la: Yu epono tabo apuapu wadenomamo bolowiona:, wiyasiya me tanalo kawo tanalola! ¹⁵La: la:imano Yu opono tanalo kapiyama: apaminatuitamata, ebe iyaiya tanalo la:imano Buka apuapuno magumu tanalola, ega:walo la:imano epono iyaiya mailono tanalo, ega:walo la:imano ewonino iyaiya pukala tanalola, ebema: modobola la:

---

^e 18:5 Ali 17:14-15   ^f 18:6 Ali 13:46,51; 20:26   ^g 18:10 Yos 1:9; Ais 41:10

a:ka:tuwa: la:imano ubia: tanalo na:na:tupugaima:la:. Na ubia:nola ebe tanalo anagilamedawama: eda:ma:!”¹⁶ Ebene Ga:liyote elawo lawete ibi bilibilinomo ebena tabo anagiyamida motone gito a:na:ma:lateliya. ¹⁷Ebe tetelo ebe Yu epate tepo mibomibonomoma: eda:ote ibino balidi ibilamole moto umidawa Sostenisiko lawete Ga:liyokono tabo anagiyamida moto dopo apulo kubanomamo ebo anagalimiya, wiyasiya Ga:liyote ebe tanalo umite kawo tanaloma: kegiya:, ebema: ebete iba:godone gito olobigiya ebena woko epetapi kosiyodilolema:.

**Polote Siliya Opono A:ntiyoka Kawo Duliyomolamo
Ka:kolowaima: Ubi Diyatiya**

¹⁸Ebe tanalote dolopoligiya Polote tete geyageyadopo nanitabokobi midipi ekakiago okolite, ebena Kolini duliyomolo eba atepalo ebete Pilisilako ega:walo Akuilako uwatete Siliya mulu opamo tolame ebo wagilimiya. Ebene iba:te Senekiliya duliyomolamo nemaimita kawo palai peamo noloa:no, dopamo Polote ebena tepo magumuno nanitabo tanalo kawokalima: ebena eke ebo na:gumiya, mabu ebete dopamo kebe tabo Godotamo nanitabolo kegiyale, ebete eba kunu woko osiyodilo magumulo uwomuamo a:nemaigiya.^h

¹⁹Ebena Poloiate walo ka:tolamete Epesese kawo duliyomolamo da:nemaimiya, ebete Pilisilako ega:walo Akuilako ebo nimirapiya iba:te ebolo kokolionama:. Ebe tetelo Polote a:ka:tuwa: tote Yu epono balidi ibilamole motamo nodolote Godokono Buka apuapuno tanalo iba:tamo ebo na:kiyawaiya. ²⁰Ebena iba:te ebe naniya tete geyageyadopo iba:go kokolima:, wiyasiya Polote negiya, “Ao, na ka:tomamo.” ²¹Ebe tetelo ebete ibi eba miyapalo tabo idi ma kunu analiya, “Godote ubi diyatimene na la:tamo walo ka:ka:pemamo,” ebena ebete tote kawo palai peamo da:noliya, ebe pete Epesese kawo duliyomolone gito tiya.

²²Ebena pete kewa: kolomo na:iwate Sisaliya kawo duliyomolamo da:na:iliya, ebe tetelo Polote agowa gabodo tote Yelusalema kawo duliyomolamo nemaigate sosi epatamo ebena nilakapo tabo na:kiyawaote, ebena ibi miyapate ebete A:ntiyoka kawo duliyomolamo gito ka:tiya. ²³Ebena ebete tete geyageyadopo A:ntiyokalo okolite, ebe kawo duliyomolo katapate Galesiya ega:walo Piligiya opodo eba petolo Ya:suko waloma:tapi walubila:go ebete ibi elawokobi ebo pa:midiolenatiya.

**Apolosite Godokono Woko Magumulo Tabo
Kiyawaodawa Idima: Dediya**

²⁴Ebe tetelo Yu dubu idi ebena mailo Apolosite, ebe A:lesandiya duliyomolodawala, ebe Godokono Buka apuapuno tabo magumu

^h 18:18 Nabas 6:18; Ali 21:24

iyatawanomola ega:walo ebena tabo kiyawao mulonomola, ebete Epesese kawo duliyoumolamo piya. ²⁵Me dubu lumagi idite Kawodawa Ya:suko waloma:ta gabo dopamo iyatumiya, ebema: ebete ebena tepo magumulo elanomoma: eba eda:nalo Ya:sukono tanaloma: epetapi wadenomamo iyatulamenaki. Wiyasiya ebete Yonekono obamo waduba:midaole tanalo kapiya iyatawiya, ebema: ebete kiyatawiya: Godote ebena Uliyanamo epo keba kunu dowaduba:midaolenako ebe tanalo. ²⁶Ebena egela idilo Apolosite Yu epono balidi ibilamole motolo Godokono tabo tolea:no da:kiyawaiya, Pilisilako ega:walo Akuilako iba:te ebena tabo olowite, Apolosiko ibino motamo magatate Godokono gabono tanaloma: wadewade iyatulame tabo epetapiamo ebe ebo nowalubiya.

²⁷Ebema: tete idilo Apolosite Guliki opamo toma: ubi diyatiya, Epesese nanitabokobi midipi ekakiate leta alibiya Guliki opo epo nanitabokobi midipiatamo iba:te ebe kalakalago kelaema: Ebena Apolosite ebamo da:nemaigiya, piyate Godokono nilakapodo nanitabokobi midipima: deda:onamiya, ebete ebe epo kawiya ebo nowalubiliya. ²⁸Ebe tetelo ebete Godokono tabo kiyawao elawonomoma: neda:te, Yu epo epetapiate ebena iyaiya tabono tanalo odiyobolema: dowagelenakiya, wiyasiya Apolosite epo bilibilinomono ololo apulo ibino tabo modobolo alukolelamenaki. Iyo, ebete Godokono Buka apuapuno magumu wadenomamo ma kunu awokaliminaki, Ya:suko ebe Kelisotela, Godokono Alibodawala.ⁱ

Polote Epesese Kawo Duliyoumololo Da:nokolinami

19 ¹Ebena Apolosite Kolini duliyoumololo eba nokolinalo, ebete kebe duliyoumolo katepiyale Polote A:isiya opono duliyoumolo epetapido petote ebe atu Epesese kawo duliyoumolamo gito nemaigiya. Ebe tetelo ebete Ya:suko waloma:tapi epetapi ebolo nulamete^j ²ibi nanaliya, “La:le la:imano nanitabokobi midi tanalo Ya:sutamo diyata:ima, ebe tetelo Godokono Uliyana a:kelawa:ima?”

Iba:te wiyasiya negeliya, “Ao, a Godokono Uliyanate epagodolo dokolina ebe tanalo dopamo kolowia:”^k

³Wiyasiya Polote ibi nalateda:liya, “Epetapiate la: obamo dowaduba:midaoletia, pokono mailamo kosiyodiliye?”

Iba:te nowamiya, “A obamo Yonekono mailamo iwitima:”

⁴Ebena Polote iba:tamo negiya, “Epate ibino kuba osiyodilole magumune Godotamo dolobiliya, Yonete ibi obamo ebema: waduba:midaoliya, ega:walo ebe atu tetelo ebete Isalaela epo nanaliya, iba:te ebena walogabo apune da:pena ebe lumagi nanitabokobi ka:midima:, ebe Ya:sutela.”^l

⁵Ebena Epesese nanitabokobi midipi ekakiate ebe tabo olowite Polote ibi Kawodawa Ya:sukono mailamo obamo walo ebo kowaduba:midaoliya.

ⁱ 18:28 Ali 9:22   ^j 19:1 1Kol 3:6   ^k 19:2 Ali 8:16   ^l 19:4 Ma:t 3:11

⁶Ega:walo Polote ebena koto iba:tamo dowatiolelamiya, Godokono Uliyanate ibi unamo eba iwisigalo, iba:te elawo lawete Unu Duliyomolono nopopino iyaiya tabamo kawo kalakala adipatelo Godokono tepo magumu wokino tabo ebo awokalilamiya.^m ⁷Nanitabola, ebe tetelo Godokono Uliyanano elawote 12 dubatamo ma kunu iwisigiya.

⁸Ebema: Polote netewa-kapiya sagana Yu epono balidi ibilamole motamo odolonaki Godokono tabo tolea:no ebo kiyawaonaki, ebene ebe tete geyageyadopolo Polote iba:go Godote Kawo Elawodawama: deda:na, ebe tanalono nanitabo tanaloma: kawonomamo kiyawaonakiya.

⁹Wiyasiya ibi epetapiate wato kodakodanomoma: eba eda:olamelo nanitabokobi ka:midiya: Iba:te epono ololo apulo Ya:suko Nanitabokobi Midi Gabo kubama: geliya, ebema: Polote Ya:sukono nani waloma:tapi kapiya uwatete iba:te nanitabokobi midia:pino taneba magumune kapimiya gito tolamiya. Ebe tetene wagilimite ibi a:ka:tuwa: Taila:nasikono Sukulu motolo daladabutinakiya, Polote egela bilibilinomo epetapilo Godokono Buka apuapuno tabo magumu iba:tamo ebo kiyawaonaki. ¹⁰Ebema: nanitabola, ebete netewa ulamamo Epesese kawo duliyomololo eba okolinalo, A:isiya opo kawonomolo dilukulionamiya ebe Yu epo ega:walo Yua:pi atumu, ibi bilibilinomate Kawodawa Ya:sukono tabo ebo olowiya.

Sikibakono Koino Kuba Osiyodilo Tanalo

¹¹Ebe tetelo Godote Polodo kawokawo anoano tanalo epetapi osiyodilolenaki.ⁿ ¹²Ma kunu epate Polokono wato matuomeono kaliku ega:walo lubudino kaliku ebena apene duwatemenakiya, ebene iba:te watate temetema:gopiatamo da:nowatiolelamenakiya ibino temeteme tanalate iba:godone gito olopoligolamenaki ega:walo kubakuba uliyanate iba:godone a:ka:nemaimionakiya.^o ¹³⁻¹⁴Ebe atu tetelo Yu dubu epetapiate ebe opolo eba wapata:lamenalo epagodone kuba uliyana alibolenakiya, ebene iba:te ebe woko eba osiyodilonalo tete epetapilo Polokono mailo ega:walo Kawodawa Ya:sukono mailo ka:la:milo kubakuba uliyana kawiya ebo analenakiya. Ebene ibino taneba magumulo Yu dubu idi Sikibakono sebeni koiate nilukulinamiya, ibino nabiwi ebe Godotamo kalimagono ikameopino watodawa idila. Tete idilo ebe sebeni koiate dubu idigodone kuba uliyana aliboma: eba wangelitalo, iba:te negeliya “Polote Ya:sukono tanaloma: da:kiyawaonako, ale ebe Elawodawano mailamo la: anala:ta ebegodone na:nemaima:la:”

¹⁵Wiyasiya kuba uliyanate iba:tamo negiya, “Ya:suko ega:walo Poloko na ibi iyatawala, wiyasiya la: piyatela:ka:?” ¹⁶Ebene kuba uliyanagono dubute kawo elawago iba:tamo pepategate ibi kubanomamo eba

^m 19:6 Ali 8:17; 10:44,46   ⁿ 19:11 Ali 14:3   ^o 19:12 Ali 5:15

palukolelo ibino kaliku pupukulamelelamete, iba:te motone kalima ka:ka:liyaolelama:go kikopiya gito alautiya.

¹⁷Ebema: Epesese kawo duliynomololo dilukulionamiya, ebe Yu epo ega:walo Guliki opo epo atumu, ibi bilibilinomate ebe tanalo dolowiya iba:te kawonomamo toletote Kawodawa Ya:sukono mailo unamo ebo adipatiya.^p ¹⁸Ebe tetelo epo bilibilinomate Ya:suko nanitabokobi midite, ebene iba:te epono ololo apuamo pelamete ibino kuba osiyodilole tanalo ebo pawokalilamoliya. ¹⁹Ega:walo ebe atu tetelo giwali osiyodilolepi epetapiate ibino giwali iyatawa buka wadaete epo bilibilinomate eba ulamitalo elamo gito pepadolamoliya. Nanitabola, iba:te da:kubailamiya ebe bukano wiya uwomu kawonomola, da:pesoa:, iyo, ebe buka bilibilinomono wiya uwomu 50 taoseni manima: ediya. ²⁰Ebema: me osiyodilo gabodo Godokono tabote elawonomoma: eba eda:lo ebe opo kawonomamo ebo tiya.

Epesese Kawo Duliynomololo Kawo Dowa Tanalote Polotamo Demaigiya

²¹Me iyaiya tanalate dolopoligoiya, ebe tetelo Polote nopo ebo iyatiya Ma:sadoniya ega:walo Guliki opodo petote Yelusalema kawo duliynomolamo walo ka:ka:nemaigama:. Ebete negiya, “Na ubila Yelusalemalo tete da:pesamo nokolite, ebene na Loma kawo duliynomolo uima: ka:tomamo.”^q ²²Ebene Ma:sadoniya opamo toa:no Polote ebene walubipi netewa Timotiko ega:walo Elastasiko ebe opamo dopamo naliboliya, wiyasiya ebete A:isiya opolo tete da:pesamo walo ka:kokolima: gelo iba:go ka:tiya:. ²³Ebene ebe tetelo Ya:suko Nanitabokobi Midi Gaboma: Epesese kawo duliynomololo kawo kubanomo idite ma kunu maigiya.^r

²⁴Ebolu dubu idite nokolinami, ebene mailo Dimitiyasitela, ebe siliba inamabuamo ida:da:li osiyodilole dawala. Ma kunu ebete ebene kawo bisnisi magumulo abali ida:da:li idi Atimisiko mabuma: ebe amamateno moto egege siliba inamabuamo dosiyodilolenaki, ebe ega:walo ebene wokopiate epatamo manima: midiolelo kawokawo mani uwatenakiya, iyo, epate ebe egege moto maniamo uwatete ibino moto gulo patapata unamo eba nalomolo Atimisiko malagidilolo ebe ebo amamatenakiya. ²⁵Ebene egela idilo Dimitiyasite ebene wokopi ega:walo ida:da:li osiyodilolepi epetapi, ibi bilibilinomago tabo kegelama: ka:la:mite iba:tamo negiya, “Dubala:, la: iyatawalata aimano bisnisi magumulo a kawokawo maninomo osiyodilolenakoma:, iyo, me aimano igilo mabula. ²⁶Wiyasiya me dubu Polote beda: tanalo kosiyodilonale, la:le la:imano balida:mo uminakomata ega:walo galamo olowinakomata. Ebete negenako epate kotamo dosiyodilolenaka ebe ida:da:lino elawo kitana:, nani Godo keba

^p 19:17 Ali 5:11   ^q 19:21 Ali 23:11; Lom 1:13   ^r 19:23 2Kol 1:8

kunula:ka: eba kunua. Ebema: aimano Epesese duliyoumololo ega:walo me A:isiya opo kawonomolo epate ebena tabo olowite nanitaboma: gelate ibino ida:da:li amamalatele magumune olobila:iya. ²⁷Diyala, ale tanalo idi osiyodilola:no tatalila epate aimano bisnisi osiyodilo tanalo kubama: da:bejelama:na:, ega:walo atu tetelo iba:te Atimisiko Amamateno Iya Motamo odolo tanaloma: da:bekalakatema:na:. Ebe mabuma: me tetelo epo bilibilinomate aimano A:isiya opolo ega:walo me opo kawonomolo damamatenaka, aimano ida:da:li Atimisiko ebena elawo kawonomo kolopoligoemene!”

²⁸Ebema: olowiopi bilibilinomate ebe taboma: kawonomamo dowate gelatepao atepa:no iba:te negeliya, “Epesese epono Atimisiko, ebe aimano Kawodawanomola!” ²⁹Ebene ibino elawo tanalote duliyoumolo kawonomamo da:tiya, duliyoumolo epo bilibilinomate kawonomamo dowaiya. Ebe tetelo piyate dowago da:tolamitiya iba:te Ma:sadoniya opo dubu netewa Ga:iyasiko ega:walo A:listakasiko elawamo nuwatete duliyoumolo epono tabo gela baiamo gawagawalo gito anamiyataliya, mabu ibi netewapi Polago wapata:namiya.^s ³⁰Ebema: Poloko ubila epo magumamo tote ibi wadewade tabamo ka:negelebadilaema:, wiyasiya Ya:suko waloma:tapi magumulo ebena namutupiate ebe nodiyobiya, ³¹ega:walo ebe A:isiya opono gabamani dubu magumulo Polokono namutupi epetapiate atumu ebe toweomelo tabo ebetamo napalibiya, “A:ma: duliyoumolo epono tabo gela baiamo akopa:la:!”

³²Ebene ebe tetelo duliyoumolo epono taneba magumulo kawo dowa tanalote nanitabonomolo maigiya, epetapiate gelatepaolo tabo idi gelanaki, tabo idi gelanaki, eba kunu wigelitiya, ega:walo atu tetelo epetapiate woki bilibilima: eda:utiya, mabu iba:te kiyatawaiya: epate aladabuti baiamo beda:ma: ka:pelamiye. ³³Ebene Yu dubu epetapiate ibino lumagi idi A:lesandatamo elawo eba ikamelo, ebete epono dopo apulo maigate koto ebo a:midaiya epate tabo gela katepama:, mabu ebe ubila iba:tamo walubi tabo ka:kiyawaoma:. ³⁴Wiyasiya iba:te ebe umiote, ebete Yu lumagima: deda:na ebe tanalo iyatawaote kawonomamo kapimiya gelatepao walo na:kowagilimiya, “Epesese epono Atimisiko, ebe aimano Kawodawanomola!”

Ebene iba:te tete geyageyanomo eba kunu eba wigelitalo, ³⁵gabamani dubu idi, ebe Epesese duliyoumolono pukala iyatulamedawala, ebete ibi milokobi midilite iba:tamo negiya, “Epesese dubala:, epo bilibilinomo iyatawala, aimano Epesese kawo duliyoumolo ebe Kawodawa Atimisiko Amamate Motono opola. Ega:walo ibi iyatawala, ebe abali ida:da:lino talena nokola kawonomo Unu Duliyoumolone atamo iyalo pegiya, ka:lo aimano duliyoumololo bitana ale wadenomamo kuminama:. ³⁶Ebema: numala:, mulo iyatawa lumagigodolo

^s 19:29 Ali 20:4; 27:2; Kol 4:10; Pai 24

elawo kitana: Atimisikono tanaloma: a:da: tabo gema:. Ebe mabuma: la: woki bilibilia:no milolo na:pola:nala:, daedale wokilo kuba tanalo idi ako-osiyodilala!

³⁷“Ebema: la: me dubu netewa mamu beda:ma: kemagaela:ema? Iba:te Atimisiko Amamateno Motolo pilo tanalo kosiyodilola:, ega:walo iba:te aimano ida:da:lino tanaloma: kuba tabo idi kegele:. ³⁸Ebema: Dimitiyasiko ega:walo ebenu wokopi, iba:godolo dowo tanalo lumagi iditamono nanitabolo ditana, modobola iba:te aimano gabamani dubatamo na:tolaema:na: tabo anagiyamidapino ololo apulo kanapaminatemuima:. ³⁹Ega:walo la: tanalo idi uima: ubi diyata:witama, modobola duliwomolo epo epetapiate la:go paladabutite milolo ka:pegelamamota, Loma gabamanite atamo elawo dikaeamena eba kunu. ⁴⁰Ebema: nale la: analemata, la: nanisiwale! Ale ka:lo kebe tanalo kosiyodiloma:, Loma gabamaniate dolowima:na:, diyala, iba:te ebe tanalo duliwomolo kubaimi tanaloma: da:begelema:na:, ebenu iba:te atamo kuba wiya nanitabonomolo kikaeama:na: mabu aimano dowo tanalo magumulo nanitabo tanalo kitana:” ⁴¹Ebenu ebenu tabo kiyawao dolopoligiya, Epesese duliwomolono pukala iyatulamedawate epo bilibilinomo ibino motamo gito aliboliya.

Polote Ma:sadoniya Ega:walo Guliki Opamo Walo Da:ka:tiya

20 ¹Ebema: Epesese duliwomolo epono kawo dowo tanalote dolopoligiya, Polote Ya:suko waloma:tapi ebetamo ka:la:mite ibi tabo epetapiamo eba walubililo yawo tabo gete Ma:sadoniya opamo ebo tiya. ²Ebenu ebenu ebe epo kawonomolo eba nepata:lo, ebenu sosi epatamo walubi tabo bilibilinomo kiyawaonatote Guliki opamo gito nemaigiya.

³Ebenu ebenu netewa-kapiya sagana eba nokolilo, ebenu ebenu Siliya opamo palai peago toma: giya. Ebe tetelo Yu dubu epetapiate wiyasiya ebe anakapuima: nopo diyatiya, Polote ebe tanalo olowite ebenu woki iyakobi midite Ma:sadoniya agowa gabodo walo na:ka:piya. ⁴Ebe tetelo me dubate Polago tolamiya, Beliya duliwomolodawa Pilasikono gudu Sosipatako, ega:walo Tesalonaika duliwomolo dubu netewa A:listakasiko ega:walo Sekandasiko, ega:walo Debi duliwomolodawa Ga:iyasiko, ega:walo Timotiko, ega:walo A:isiya opo dubu netewa Tikikasiko ega:walo Topimasiko, iyo, me dubate Poloko ebana tolamiya. ⁵Ebenu iba:te dopamo tolamete Talowase duliwomolamo nemaimiote a ebo nemakopeitiya, ⁶wiyasiya Pilipai kawo duliwomololo paibu egela da:ponopoligiya, ebe tetelo a epetapiate Unamo Maiga: Palowa Bae Soliyomu osiyodilote, ebenu kawo palai peago Talowasa:mo tolamete Poloiatamo ebo nemaimiyama:. Ebe tetelo ale iba:go kapimiya sebeni egela ebenu nilukuliyama:.

Polote Idoko Idilo Talowase Duliwomololo Godokono Tabo Da:kiyawaoni

⁷⁻⁸Ebenu Satade idokolo ale Ya:suko malagidilo bae naoma: unu moto idilo ditanami ebe kawo teta:mo daladabutiniyama:, ebe aladabuti bailo

wuiki alo bilibilinomate wamoteoniya. Ebene Polote egela idilo toma: eba wagenalalo, ebete Godokono tabo kiyawao geyageyaima: tepanate sele tetenomamo ebo nemaigani. ⁹Ebe tetelo a magumulo oli ape dubu idite okolini, ebene mailo Yutikasitela, ebete awano gigiyu tetelo eba okolinalo kawo unomote ebo laweni. Ebema: Polote tabo geyageyanomo eba kiyawaonalo Yutikasiko ute delaweni, ebete eba dedeganalo ebe idili moto unune opamo ebo pegani, ebene epo epetapiate piwitionate ebe dapadipateniya a: enomo puminiya. ¹⁰Wiyasiya Polote da: piwisigani ebete Yutikasikono bodolo unamo polokowiganate ebe eba a: wiyamidanalalo negeni, “La: akotoletoleonalala; ebene igilo bitamena!” ¹¹Ebe tetelo Polote walo ka: nodolonate Ya: suko malagidilo bae wakamionate ale kapimiya ebo naoniyama; ebene tete geyageyanomolo ebete ago tabo eba kiyawaonalo egela ebo waloiya. Ebene Polote a miyapaete gito tiya, ¹²wiyasiya Yutikasite walo igilo da: kelaweni, ebene epate ebema: kawo kalakalago ebe ebene motamo ebo magatiya.

Poloiate Talowase Duliyaomolone Mailitase Duliyaomolamo Da:tolamiya

¹³Ebe tetelo Polote A: soso duliyaomolamo dopamo tiya agowa gabodo, wiyasiya a epetapi ebamo kawo palai peago tolamiyama; mabu Polote a ma kunu anaiya ale ebe ebolo ka: nowiyama. ¹⁴Ebema: ale eba: go A: soso duliyaomololo danalugiyama; ebete ale da: tolamiyama: ebe peamo olote a bilibilinomate kapimiya Mitilina duliyaomolamo ebo na: iwaliyama. ¹⁵Ebene Mitilina duliyaomolone ka: tolamete egela idilo Kiyosi mubamo nemaimite, ebe mubano balado tolamete egela idilo Samoso duliyaomolamo na: iwaletete, egela idilo Mailitase duliyaomolamo gito nemaimiyama. ¹⁶Ebe tetelo Polote ebene nopo ma kunu iyatiya, ebete kawo palai peago eba tolo Epesese kawo duliyaomolamo gito ka: nodolima; mabu ebe ubia: nola ebe A: isiya opolo tete geyageyalo nokolima; wiyasiya ebe ubila Yelusalema kawo duliyaomolamo samamo tote Pentekose Soliyomu^t ebe lupida: kosiyo diloma:

Polote Epesese Sosi Watowatopiatamo Ebene Uwomu Tabonomo Da:kiyawaiya

¹⁷Ebene Polote Mailitase duliyaomolone tabo nalibiya Epesese sosi watowatopiatamo iba: te ebetamo ka: pelaema:.^u ¹⁸Ebe watowatopiate ebetamo da: pemaimiya, ebe tetelo ebete iba: tamo negiya, “Na dopo tetenomolo A: isiya opamo da: pimo, ebe egelane wagilimite egela epetapi bilibilinomo magumulo la: godolo kebako okolilo ka: pokolinaimo, la:

^t Buka ka: la: mioledawa, a: ma: ubi diyata: emene me Yu epono Soliyomu idino magumu kiyatawama; modobola a: ma: me atu Alibolepi Buka 2:1 buka apuno walubi tabo numiye.

^u 20:17 Ali 18:21

ebe tanalo iyatawalata.^y ¹⁹Ma kunu na a:ka:tuwa: na opamo iyatilo Kawodawa Ya:sukono woko eba posiyodilonalo ipupago pepata:naimo, mabu Yu epate natamo temeteme eba ikanamenalo na anakapunaema: wagenamiya. ²⁰Wiyasiya ebe tete geyageyanomolo la: kowalubilitama: Godokono tabo kiyawaoma: na ka:toletolenamia:, ebema: tete bilibilinomo epetapilo nale awokala bailo ega:walo la:imano iyaiya moto gulo la: eba iyatulamelo nale kapiya tanalo idi kanaetoamidanakia:. ²¹Iyo, ebe tetelo na Yu epo ega:walo Yua:pi atumu, ibi bilibilinomo analenakimo, iba:te ibino kuba osiyodilole magumune Godotamo olobila:ote Kawodawa Ya:suko nanitabokobi ka:midima:.

²²“Ebema: ka:lo la: numa:la:, na Godokono Uliyanate danani ebe tanalamo tuduwatate Yelusalemamo toma: wagelemo, wiyasiya ebolo natamo beda: tanalate demaimioma:na: na iyatawa:. ²³Wiyasiya Godokono Uliyanate na diyatunami ebe kapiya tanalo iyatawanamo, duliomolo bilibilinomolo idoko motono temeteme ega:walo kodakoda tanalo epetapiate na makopelenena.” ²⁴Wiyasiya naimano igilo nitanana, nale kawonomamo a:kemalagidilomo. Kawodawa Ya:sute natamo iyalo dikanamiya, ebe woko Godokono Wade Tabo kiyawao wokola, ebema: ebe tabo kiyawao magumulo nale Godokono nilakapo tanalo awokalima: woko uwomuamo nanitabonomolo ka:nemaigamamo.^x

²⁵“Me tanalo nanitabola, Godote Kawo Elawodawama: deda:na, nale ebe tanalo la:godolo kiyawaoago pata:naimo. Wiyasiya naimano namutupiala:, ka:lo na niyatawitamo la: bilibilinomate naimano ololo walo a:kuma:ema, ²⁶ebema: ka:lo egelalo nale la: analemata, la:imano taneba magumulo lumagi idino igilote danalatidimene, ebe tanalote naimano kubama: a:keda:mene. ²⁷Nanitabola, Godote epo bilibilinomatamo ebenu ubi keba kunu kiyatinala iba:te kosiyodilolenama:, nale ebe tanalo bilibilinomo la:tamo kiyawaoma: ka:toletolenamia:, ebema: nale la: eba iyatulamelo kapiya tanalo idi kanaetoamidanakia:.

²⁸“Ebema: watowatopiala:, la: a:ka:tuwa: la: ega:walo la:imano sipi-goeogeo bilibilinomo wadenomamo nulamenala:, mabu Godokono Uliyanate la: ibi ulamepima: a:midiliata. Iyo, modobola la: Godokono sosi epatamo wadewade bae nikalamenakiyala:, mabu ebete ebenu kalimamo ibi uwatiya iba:te ebenu gudima: keda:onama:.” ²⁹Na iyatawala, nale la:godone da:tomo, ebe tetelo elawoelawo tumu gaagaate la: magumamo popila:ote la:imano sipi-goeogeo kubanomamo kapalolema:na:.”^z
³⁰Ega:walo la:imano eponomo magumulo dubu epetapiate maimiote Godokono nani tabono magumu oba:midalete wiyasiya a:da:

^y 20:18 Ali 18:9-10   ^w 20:23 Ali 9:16; 21:11   ^x 20:24 Ali 21:13; 2Tim 4:7   ^y 20:28 1Tim 4:16; 1Pit 5:2-4   ^z 20:29 Ma:t 7:15; Yon 10:12

taboma: ka:midilima:na:, Ya:suko nanitabokobi midipi kuba gabamo kowabuga:talema:. ³¹Ebema: la: olowiolo nilukuliniyala: ega:walo naimano tanalo akododomatiala:! Nanitabola, nale netewa-kapiya ulama magumulo naimano ipupago idoko ega:walo egela bilibilinomolo la: bilibilinomo iyatulamenakimata.⁴

³²“Ebema: ka:lo nale la: Godokono kotamo alomomata, ebene nilakapodo la:tamo da:pi ebete ebe tabamo la: wadenomamo ka:buiyalateletanama:. Iyo, ebe modobola la: ka:kodakodailametama:, ebene ebete iyalo ebene talena epoma: da:midilitiyala, ebe epo ega:walo la:, ebete ebene wadewade tanalo la: bilibilinomatamo kapimiya kikalamolema:ta, ebete dopamo nanitabonomolo keba kunu kegiyale eba kunu. ³³Numa:la:, nale la:imano taneba magumulo lumagi idino mani ega:walo pupuliono inamabu nale kolomoiliminakia:.^b ³⁴La: iyatawalata, na a:ka:tuwa: me koto netewamo woko eba osiyodilonalo, na a:ka:tuwa: na ega:walo nago dowapata:lamenamiya aimano modoboab: tanalo modobokobi midililnakimo.^c ³⁵Ma kunu nale osiyodilole tanalo bilibilinomo magumulo la: iyatulamenakimata, la:le iyaiya woko kodakodalo eba osiyodilolelo mani uwata:wete nigologolopi ebo kowalubila:wenama:. Iyo, Kawodawa Ya:sute dopamo kebe tabo kegiyale, modobola la:le ebe tabo walo na:kemalagidilala:, mabu nanitabola, ebete ma kunu giya,

‘Inamabu uwate tetelo
me opono kalakala bitana,
wiyasiya lumagi iditamo ikame tetelo

Godokono kalakalate a:ma:godolo kawonomoma: keda:mene.’ ”

³⁶Ebene Polokono tabo kiyawao sosi watowatopiatamo dolopoligiya, ebe tetelo ibi bilibilinomate ebe ebana pupamo ilukulite towetowe tabo Godotamo ebo adipatiya. ³⁷⁻³⁸Ebene ibi bilibilinomate pe boboamo kapimiya da:niyodoliya, iba:te Poloko a:wiyamidaolo ega:walo eba aboeteolo kawo tepo temetema:go imitiya, mabu ebete iba:tamo ma kunu kiyawaiya, iba:te ebene ololo walo a:kuminakoma:na:.

Polote Yelusalemamo Eba Tolo Iyaiya Duliyomolamo Demaigaonatiya

21 ¹Ebe tetelo ale Epesese nanitabokobi midipiatamo yawo tabo gelate kewa: kolomo a:iwalenomo na:iwalete Kosa opamo ebo nemaimiyama:, ebene egela idilo a Lodesa opo nelawete, ebene Patala duliyomolamo gito tolamiyama:. ²Ebolo Ponisiya opamo a:iwama: ditani ebe kawo palai pe idi ale numite, ebe tetelo a ebe peamo nolote tolame ebo nowagilimiyama:. ³Ebene ale da:tolamiyama: Saipalase opo numite pele apuamo eba a:midalo ale Siliya opamo na:iwalete, pe namutudawate

^a 20:31 1Tes 2:11   ^b 20:33-34 1Kol 9:11-12   ^c 20:34 Ali 18:3; 1Tes 2:9

ebeno pe Taya kawo duliyoumolamo gito na:iliya ebene inamabu maniamo ka:na:midilima:. ⁴Ebe duliyoumololo ale Ya:suko waloma:tapi epetapi ola:go petolamete ibi nulamete sebeni egela iba:go ebo nilukuliyama:, ebene Polotamo kebe kuba tanalote da:pemaigamene, iba:te ebe tanalo Godokono Uliyanano elawamo iyatawaote ebe kawiya naniya ebete Yelusalemamo a:ka:toamene.^d ⁵Ebene pe namutudawate atamo kebe tete kikaeamiyale, ebe tete demaigiya ale ibi miyapama: gelate peamo ebo piwitiyama:. Ebe tetelo ibi bilibilinomate ibino kamiyalela gudila a miyapaema: duliyoumolone ago pelamiya pe boboamo, ebene a bilibilinomo kewa: kolomo balalo pupamo pilukulite Godotamo towetowe tabo ebo padipatiyama:. Ebe tanalo dolopoligiya, epetapiate epetapiatamo yawo tabo gelate ⁶ale peamo olote iba:te ibino motamo walo gito kolowamiya.

Polote Sisaliya Kawo Duliyoumololo Tete Da:pesolo Da:nokoliya

⁷Ebe tetelo Taya kawo duliyoumolo atepate ale kawo palai peago tolame walo na:kowagilimiyama:, ebene Tolameyasi duliyoumolamo da:nemaimiyama:, ebolo nanitabokobi midipi ekakiatamo kalakala tabo negelate kapiya idoko iba:godolo nelaoniyama:. ⁸Ebene egela idilo ale Sisaliya kawo duliyoumolamo nemaimiote Godokono Wade Tabo atedawa Pilipikono motamo nodolote ebo nilukuliyama:. Nanitabola, Yelusalema sosi epate dopamo sebeni dubu Godokono woko osiyodiloma: duwatiya, Pilipiko ebe tuputupu wokopino taneba magumulo ebe idila,^e ⁹ega:walo ebegodolo ebene netewa-netewa kawokawo buwelemela:te ilukulinamiya, Godokono Uliyanate ebene iyanomo elawo iba:tamo ikalamoliya ebene tepo magumuno woki kawokalilamenakoma:.

¹⁰Ebene ale egela epetapilo ebolo eba ilukulilo, Godokono woki awokalimidawa idi A:gabasite Yudiya opone atamo ebo pemaigiya.^f

¹¹Ebete a puamete Polokono bata pelawete ebe a:ka:tuwa: ebene agowala kotola eba matuolamolelo negiya, “Godokono Uliyanate ma kunu gita, ‘Yu epate Yelusalemalo dilukulina, kebe dubute me bata da:pulinako iba:te ebe dubu elawamo lawete Yua:piatamo ka:nikalaema:na: ebe ka:kubaima:.’”^g

¹²Ebe tetelo a ega:walo epetapi me tabo dolowiyama:, ale Poloko na:toweomiyama:, “A:ma: Yelusalemamo akotoala:!”

¹³Ebene Polote aimano tabo wiyalo negiya, “Natamo beda:ma: kima:witama? Mabu keleka: la:le tepo temeteme natamo ikanaema: dowagela:witama? Nanitabola, nale olosiyodilomo Yelusalemalo epetapiate naimano ape ala:mo matuomeoma:, ega:walo naimano kalakala bitana ebolo Kawodawa Ya:suko mabuma: a:ema:.”^h

^d 21:4 Ali 20:23   ^e 21:8 Ali 6:5; 8:40   ^f 21:10 Ali 11:28   ^g 21:11 Ali 20:23; 21:33

^h 21:13 Ali 20:24

¹⁴Ebe tetelo ale Polokono woki iyakobi midima: ka:modobiya:, ebema: ale ebe tanalo dumiyama: a negeliyama:, “Kuba:nola, Godokono ubi tanalote nemaigamene.” Ebene ale tabo idi kegeleya:.

¹⁵Ebene ebe tanalo dolopoligiya ale aimano inamabu gatela:mo wepote Yelusalema kawo duliyoumolamo agowa gabodo gito tolamiyama:. ¹⁶Ebe tetelo Ya:suko waloma:tapi epetapiate ibino Sisaliya duliyoumolone a da:buiyataenatiya, iba:te a Nesonikono motamo gito magataiya ale ebolo ka:nilukulima:. Nesoniko Saipalase opodawala, dopo epate Ya:suko nanitabokobi da:miדיya ibino taneba magumulo ebe idila.

Yelusalema Sosi Watowatopiate Poloko Da:totomutiya

¹⁷Ebe atu egelalo Yelusalema kawo duliyoumololo dilukulionamiya ebe nanitabokobi midipi ekakiate a kawo kalakalago uwateiya. ¹⁸Ebene egela idilo a bilibilinomate Polago Ya:imesiko uima: da:tolamiyama:, ebe tetelo ale ebe sosi watowatopi epetapi bilibilinomago eba lutalo numiyama:.

¹⁹Ebema: Polote iba:tamo kalakala tabo negete, Godote ebena woko magumudo kebe tanalo bilibilinomo Yua:pi magumulo dosiyodilolenaki, ebete ebe tanalo iba:tamo ebo awokalimiya.ⁱ

²⁰Iba:te me tabo dolowiya Godoko moiolo negeliya, “Aimano naniwi, kalakala kawonomola, wiyasiya me tanalo idi wadenomamo numa:, a Yu epo magumulo kebako taoseni epo bilibilinomate Ya:suko nanitabokobi a:miדיya. Wiyasiya nanitabola, Godote Mosesedo aimano ewoniatamo dikalamiya, ibi bilibilinomate ebe Totomu Tabo kowaloma:talema: kawonomamo malagidilolena.^j ²¹Ebema: nanitabokobi midia: Yu epo epetapiate aimano ekaki epetapino woki kubailamelelamelo dopamo ma kunu analiya, iyaiya mulu opolo dilukuliona a:ma:le ebe Yu epo a:niyatulamenakota iba:te Mosesekono Totomu magumune kolobila:ma:. Ebene iba:te a:imano tanaloma: a:da: tabo idi kegeleya ma kunu, a:ma:le epatamo talena iyatilamenata ibino dubu guda:tamo Godokono tama itamida pukala kalomolamenama: ega:walo aimano ewonino iyaiya tanalo epetapi kosiyodilolenama:.

²²“Ebema: a keba kunu na:kowagelema:? Nanitabola, iba:te a:imano pe tanalo kiyatawaoma:na:, ²³ebema: a ubila a:ma: me tanalo nosiyodiliye. Aimano taneba magumulo netewa-netewa dubate ba:pola:na, iba:te dopamo epono ololo apulo tabo a:kiyawaiya ibino ape Godotamo nanitabonomolo kikameoma:.^k ²⁴Ibino tete na:pe, ebema: modobola a:ma: ibi magatala:wete awokala na:nowalubiliye, kalimagono inamabu maniamo uwata:wete Godotamo eba nikameolo ibino tepo magumuno daleya kopoliyalelaema:. Ebene a:ma: iba:go toawete eke a:gumi iyatawaopiatamo mani nikalamiye iba:te eke a:gumi tanalo kuwatema:.

ⁱ 21:19 Ali 15:12   ^j 21:20 Ali 15:1,5   ^k 21:23-24 Nabas 6:1-20; Ali 18:18

Me gabodo epo bilibilinomate kiyatawaoma:na: epetapiate a:imano tanaloma: a:da: tabo degelana ebe tabo nanitaboa:, wiyasiya iba:te kuima:na: a:ma: atumu Mosesekono Totomu Tabo magumulo bokolinata. ²⁵Nanitabola, a sosi watowatopiate dopamo Yua:pi nanitabokobi midipiatamo leta alibima:, iba:te Mosesekono Totomu magumulo keba kunu na:kilukulinama:na:. Ebe leta tabono tanalo ma kunula, epetapiate ida:da:liatamo dikalamenaka iba:te ebe inamabu a:kenaonakoma:na:, ega:walo kuwokobe dewegedililamenaka ebe inamabu nao talenala mabu kalimate ebe katene magumulo bitana, ega:walo iba:te kamiyale pilo dubu pilo a:kosiyodilolenakoma:na:.”^l

²⁶Ebene egela idilo Polote ebe netewa-netewa dubu magatalete ebe ega:walo ibino tepo magumuno daley a tanaloma: Godotamo kalimagono inamabu ebo nikameiya. Ebene ebete Godoko Amamateno Iya Motono kala ga:dimi magumamo nopegate ibino mailo eba nalomolo wokodawa ebo naniya, “Sebeni egela dolopoligomene, nale me dubago walo ka:pete ibino iyaiya tanaloma: uwomu kalimagono inamabu Godotamo ka:pikameomamo.”^m

Godoko Amamateno Motolo Yu Epono Dowa Tanalote Polotamo Demaijiya

²⁷Ebene sebeni egela olopoligo eba tatalilo, Yu epo epetapiate A:isiya opone dopamo da:pelamiya, iba:te egela idilo Poloko Godoko Amamateno Motolo ebo numiya. Ebema: iba:te kuba woki lawete ubi iyatiya, ebolo da:pola:niya ebe epo bilibilinomatamo elawo ikalamete iba:te Polotamo ka:dowaoma:, ebene iba:te Poloko elawamo lawete ²⁸gelatepaolo negeliya, “Isalaela dubala:, la: a nowalubia:la! Opo kawonomolo epo bilibilinomo kubanu demagatalena, me ebe dubula! Ebene iyatulame magumudo ebete aimano epo ega:walo aimano iyaiya totomu ega:walo me talena moto kubailamenako! Ega:walo egela idilo ebete Yua:pi epetapi me Godoko Amamateno Motamo magaelete aimano talena baino pukala adikamidali!” ²⁹Iba:te me tabo egeliya mabu egela idilo iba:te Poloko ega:walo Epesese duliyaomolo dubu idi Topimasiko Yelusalemalo kapimiya wapaitalo dulamiya, ebema: iba:te ma kunu malagidiliya, Polote ibino talena adikamidalete ebe Yua: dubu Godoko Amamateno Motamo emagata, wiyasiya ebe tanalo nanitaboa:.”ⁿ

³⁰Ebe tetelo Yelusalema kawo duliyaomololo epo bilibilinomate ebe tabo dolowiya, iba:te apune apune ebo pipuila:iya. Ibi epetapiate Poloko elawamo pelawete Godoko Amamateno Motone anamiyatate, ebene moto umipiate kalano gigiyu gito mopioliya. ³¹Iba:te Poloko anakapuima: eba wigelitalo, Loma gabamanino gowelaopino watodawate ebo

---

^l 21:25 Ali 15:29   ^m 21:26 1Kol 9:20   ⁿ 21:29 Ali 20:4

iyatawiya Yelusalemalo gowela tanalo kawonomote maigita. ³²Ebema: ebe tetenomolo ebete ebenu opopi ega:walo gowelaopi dubu epetapi uwatete epono gowela tanalo odiyoboma: ebo pipuila:iya, ebene epate ibino pelame tanalo dumiya Poloko anagalimio gito atepiya. ³³Ebene gowelaopino watodawate Poloko niyakabamo pete ebenu opopi nanaliya, iba:te ebe lawete auli ale netewamo ebe kematuomeoma:, ega:walo ebete epo nalateda:iya, “Me dubu poteleka:? Ebete beda: kuba kosiyodilole?”

³⁴Ebe tetelo epo epetapi bilibilinomate gelatepaolo tabo idi gelanaki, tabo idi gelanaki, eba kunu wagelitiya. Ebema: iba:te diyamo kawonomo eba osiyodilutalo gowelaopino watodawate ebe tanalono magumu wadenomamo lawea:no ebenu opopi gito analiya iba:te Poloko gabamanino motamo kemagatama:, ebe kawo motonomo ebe Loma epono gowelaopino woko motola ega:walo lao motola. ³⁵Ebene iba:te Poloko ebamo magatate motono gabamo eba na:putiolelo ebenu igilo mula:ema: ibino kotamo ebe unamo ebo adipatiya, mabu duliynomolo epono dowa tanalote kawonomamo maigiti. ³⁶Ebe tetelo ibi bilibilinomate Poloko elawo kawonomago eba a:na:ma:elo gowelaopiatamo gelatepaolo negelanapiya, “Ebe nanakapuma:la:! Ebe nanakapuma:la:!”^o

Polote Yu Epatamo Tabo Kiyawaoma: Gowelaopino Watodawa Daniya

³⁷Ebene Loma gabamanino gowelaopiate Polago ibino kawo motonomono guamo nopila:oa:no, dopamo ebete ibino watodawatamo negiya, “Na tabo idi a:ma:tamo ba:kegemo?”

Gowelaopino watodawate la:wa:lo nowamiya, “O! A:ma: Guliki tabo iyatawalata! ³⁸Ebema: Isipiti opo dubu idite ebenu 4,000 dubu bulu opamo magatalete a Loma gabamaniatamo gowela nopo da:niyati, a:ma: ebetea:. Diyala, a:ma: da: iya opodawala:.”^p

³⁹Polote ebenu tabo eba wiyalo negiya, “Na Yu lumagila, na Silisiya opono Tasase kawo duliynomololo awokaliyamo, ebema: nanitabola, naimano duliynomolo da:peso duliynomoloa:. Na a:ma: toweoemata, nale naimano epatamo tabo ka:kiyawaoma:.”

⁴⁰Ebene gowelaopino watodawate modoboma: gete, Polote motono gabo unulo utite ebenu kotamo epo eba odiyobolelo, ebene ibino tabo gela tanalo gito olopoligolamiya. Ebe tetelo ebete Yu epono tabamo kiyawao ma kunu wagilimiya,

22 ¹“Naimano ekakila, nabila, naimano kuba osiyodilo tanalo la:tamo da:kiyawaomo, la: nolowiala:.” ²Ebete iba:tamo Yu tabamo da:kiyawauti, iba:te olowite tabo gela:no gelebadinomolo pola:niya.

Ebene Polote walo na:kegiya, ³“Na Yu lumagila, Silisiya opono Tasase kawo duliynomololo awokaliyamo, wiyasiya na me Yelusalema

duliyomololo apete, ebene ulama bilibilinomo epetapilo Gameliyelite na iyatunamenaki. Ebene ebenu iyatumi magumune Godote aimano ewoniatamo kebe Totomu Tabo kikalamiyale, nale ebe iyaiya tanalo kodakodalo eba uwatelo naimano ape kawonomo Godokono wokamo ebo iyatiyamo, ka:lo la: bilibilinomate keba kunu kilukula:wenama eba kunu.⁴ Ebema: ulama epetapilo nale me wokino tanalodo piyate Ya:suko Nanitabokobi Midi Gabodo dowapata:lamenamiya iba:tamo kawokawo temeteme ikalamenakimo. Iyo, nale ibi magumulo dubu ega:walo kamiyale elawamo uwatenakimo idoko motamo gito niyalekenakimo, ebene epetapiate ibi danakapulamenakiya na ebe tanaloma: ebo kalakalanakimo.⁵ Ka:lo nale kebe tabo ka:kiyawautamo ebe tabono nanitabo tanalo Godotamo kalimagono ikameopino Unu Watodawanomo ega:walo Ka:nisolo dubu ibi bilibilinomo iyatawala. Iba:te natamo leta epetapi ikanamonete Dama:sakase duliyomolamo na gito aliboniya nale aimano Yu epo ekakiatamo ebe leta ka:nikalamolema. Ebe tetelo na ubi iyatiyamo, nale ebe duliyomolamo eba nemaigalo Ya:suko waloma:tapi ebolo nuwatete ala:mo matuolamolete Yelusalemamo magaelete iba:tamo kuba wiya ka:pikalaema.”

Polote Ya:sutamo Keba Kunu Kolobigiyale Ebe Tanalo Dawokalimiya

⁶Ebene Polote ebenu tabo moga:melo walo na:kegiya, “Wiyasiya nale egela tulilo Dama:sakase duliyomolo niyakabamo da:nemaiganatiyamo, ebe tetenomolo Godokono Unu Duliyomolone alo kawonomote eba piwisigalo molete da:la:uwa:mida keba kunula:ka:, na ebe alote eba kunu pa:wiyamidaganiya. ⁷Nale opamo gate tabo ma kunu olowiyamo, ‘Solo, Solo! Keleka: mabu a:ma:le natamo kawokawo temeteme dikanama:wena?’

⁸“Nale nowamiyamo, ‘Kawodawa, a:ma: poteleka:?’

“Ebene ebenu wiya tabote ma kunu piya, ‘Na Ya:sute Nasalete duliyomolodawala, a:ma:le natamo temeteme dikanama:wena na ebe lumagila.’ ⁹Ebe tetelo kebe dubate nago da:tolamiya, iba:te natamo da:kiyawauti ebe lumagino tabo madodo wadenomamo kolowiya:, wiyasiya alo kapiya umitiya.

¹⁰“Ebene nale negiyamo, ‘Kawodawa, a:ma: beda: ubi kiyata:wita nale kosiyodiloma:?’

“Ebate nowamiya, ‘A:ma: maigawete Dama:sakase duliyomolamo na:nopega, ebene a:ma:le kosiyodilaema: Godote ebenu ubi tanalo iyalo tetelo diyatiya, ebe iyaiya tanalo lumagi idite ebolo ka:kiyawaoema:ta.’

¹¹Ebe tetelo naimano balidite idokonamiya mabu nale alo kawonomo umiyamo, ebema: naimano namutupiate na kotamo lawenete Dama:sakase duliyomolamo gito magataniya.

---

⁴ 22:3 Ali 5:34   ⁵ 22:4 Ali 8:3

¹²“Ebolo dubu idi ebenu mailo A:nanayasitela, ebete Godoko tolemelo Mosesekono Totomu Tabamo tuduwatanami, ega:walo Yu epate ebe duliyoumololo dilukulionamiya ibi bilibilinomate ebe tuputupudawama: gelanamiya. Ebete na unaema: da:piya ¹³na niyakabamo putite na:pegiya, ‘Naimano ekawi Solo, a:imano balidi wadenomamo walo na:ka:melena!’ Ebe tetenomolo naimano balidite wadekobi dolowiya nale ebe wadenomamo ebo umiyamo.

¹⁴“Ebene ebete natamo negiya, ‘Aimano ewoniate damamatenamiya, ebe Godote a:ma: iyalo eka:miyata a:ma:le ebenu ubi tanalo kiyatawaema; ega:walo ebenu Tuputupu Wokodawano ololo kuma:ema; ega:walo a:imano galamo me Tuputupudawano tabo madodo kolowiaema: ¹⁵Iyo, a:ma:le ebegodone kebe tanalo kolowiyawia ega:walo kebe tanalo kulama:wia, ebe ubila a:ma:le ebe iyaiya tanalo epo bilibilinomatamo ka:na:kiyawaema: ¹⁶Ebema: beda: kemakopela:wita? A:ma: maigawete obamo aduba:mida tanalo nelawa: A:ma:le ebenu mailo deka:miaemene, ebete a:imano kuba ukulaolemetate ka:dodolomatilima:ta.’”

**Ya:sute Ebe Yua:piatamo Keba Kunu Kalibiyale
Polote Ebe Tanalo Dawokalimiya**

¹⁷Ebene Polote tabo moga:melo walo na:kegiya, “Nale Yelusalemamo walo da:ka:piyamo, egela idilo Godoko Amamateno Motolo eba:go tabo eba gelitalo naimano balidite iyama: eda:onamete wade tanalo ebo umiyamo. ¹⁸Ebe tetelo Kawodawate natamo ma kunu giya, ‘A:ma: ka:lonomo Yelusalemane samonomamo na:tiye, mabu me epate a:ma:godone naimano nanitabo tanalo a:kelaema:na:’^s

¹⁹“Ebene nale nowamiyamo, ‘Kawodawa, me duliyoumolo epo iyatawala, nale ibino iyaiya balidi ibilamole motolo a:ma: nanitabokobi midipi dolenakimo, nale ibi eba uwatelo epetapi alukulinakimo, epetapi idoko motamo gito niyalekenakimo.’ ²⁰Ega:walo ibi iyatawala, epetapiate iyalo ulamalo a:imano nanitabo tanalo awokalimidawa Stibiniko danakapumiya, nale ebe tanalo kalakalago eba umitalo ebe anakapumpino watubino kaliku ulamelelamitimo.’^u

²¹“Wiyasiya Kawodawate natamo walo na:kegiya, ‘Me duliyoumolone a:ma: na:tiye, mabu nale a:ma: mululo dilukuliona ebe Yua:piatamo kanalibomamota.’”^v

²²Tabo olowiopi bilibilinomate Polokono tabo wadenomamo olowionapiya, wiyasiya ebete Yua:piatamo Godokono ubilo toma: tabo da:kiyawaiya ebe tetelo kawo dowanomote iba:tamo maigate gelatepao eba kowagilimilo Loma gabamaniatamo walo na:kegeliya, “Nanakapuma:la! Me dubute na:ena, ebe modoboa: igilonama:!”

^s 22:18 Ali 9:29-30   ^t 22:19 Ali 8:3; 26:9-11   ^u 22:20 Ali 8:1   ^v 22:21 Ali 9:15

²³Ebema: ibino dowa magumulo eba gelatepautalo iba:te ibino watubino kaliku pupukulamete elawamo opamo iyalekete, ebene damela tuwae uwatolete unamo ebo iyalekeiya.

Polote Loma Gabamanino Pepago Pata: Tanalo Dawokalimiya

²⁴Ebema: Loma gowelaopino watodawate epono dowa tanalo umite ebene gowelaopi dubu nanaliya, iba:te Poloko gabamanino moto guamo magatate ebe pa:ka:pa:ka:mo eba na:na:ma:ga:midaolo, Yu epate ebetamo beda:ma: kegelatepautiye ebe tanalo ebegodone nanitabolo kiyatawama:.

²⁵Ebene gowelaopi dubate tolamete Poloko ka:na:ma:ga:midaoma: ebene ape da:na:tupuguimiya, ebe tetelo Polote ebe niyakabolo dutiti ebe elawodubu idi naniya, “Talena ba:kitanale, Loma gabamanino pepago depata:na ebako lumagi gito a:na:ma:ga:midaoma:? O la: dopamo ebene tanalo wadenomamo bakanagiyamidama:ema?”^{w x}

²⁶Gowelaopino elawodubute me tabo dolowiya, ebete ebene watodawatamo walo ka:tote ebe ebo nalatediya, “A:ma: me dubutamo beda: tanalo osiyodiloma: kowagela:wita? A:ma: iyatawala:ka: ebete Loma gabamanino pepago depata:na?”

²⁷Ebene gowelaopino watodawate Polotamo nemaigate ebe ebo naniya, “A:ma: nanitabolo na nanana:, a:ma: Loma gabamanino pepago kepata:wena?”

Polote nowamiya, “Iyo, nanitabola.”

²⁸Ebene gowelaopino watodawate negiya, “Na atumu ebe pepago pata:namo, wiyasiya na ebe pepa kawo maninomamo uwatiyamo.”

Polote negiya, “Na wiyasiya ebe pepa maniamo kuwatiya:. Nale dawokaliyamo ebe tetelo gabamaniate naimano nabiwitamo gito ikamiya.”

²⁹Ebene Poloko a:na:ma:ga:midaoma: dolosiyodilutiya ebe gowelaopiate ebene tabo dolowiya, ebe tetenomolo iba:te tole tanalo lawete ebe atepate ebe balamo gito utitatiya. Ibino watodawate atumu na:ka:toletoliti mabu ebete iyatawa:no Loma gabamanino pepago lumagi auli ala:mo dematuomeiya, ebete eba kunu ibino kawo pukala idi adikamidaliya.^y

Yu Epono Ka:nisolo Dubate Polokono Tanalo Danagiyamidamiya

³⁰Ebe tetelo Polote Yu epono wokilo iba:tamo beda: kuba kosiyodiliyale, gowelaopino watodawa ubila ebete ebe tanalo nanitabonomolo kiyatawama:. Ebema: egela idilo ebete tabo naliboliya, Godotamo kalimagono ikameopino ununomo watowatopi ega:walo Yu

^w Buka ka:la:mioledawa, a:ma: me Polokono tabono magumu iyatawama: ubi diyata:emene, modobola a:ma: me atu Alibolepi Buka 16:37 buka apuno walubi tabo numiye.

^x 22:25 Ali 16:37   ^y 22:29 Ali 16:38

epono Ka:nisolo dubu epetapi ibi bilibilinomate kapaladabutima:, ebene iba:te da:pelamoliya ebete Poloko idoko motone powolukote ibino ololo apuamo gito magaiya.

23 ¹Ebe tetelo Polote tolea:no Yu epono Ka:nisolo dubu ulamolelo negiya, “Naimano naniala:, ulama bilibilino pete me teta:moma pemaiga, nale Godokono ololo apulo naimano tepo magumuno mulo wokido tuputupulo eba okolinalo ebetamo kuba idi kosiyodiliya:.”

²Ebema: Godotamo kalimagono ikameopino Unu Watodawanomo, ebene mailo A:nanayasitela, ebete Poloko niyakabolo delamota:oniya ebe dubu nanaliya idite ebe tabone kanagalima:.”^z

³Polote ebe tabo olowite ebetamo nowamiya, “Eiye! Godote wiyasiya a:ma: kanagalima:ta! A:ma: kuba kala ga:dimi epate wade keyakeya tita:gonoma: da:midiya eba kunula, unu tama modobola wiyasiya magumu abalenomola. A:ma: tabo anagiyamidawano gobebobolo eba lutalo, modobola a:ma: naimano tanalo Mosesekono Totomu tanalago modobolo nanagiyamidana:ma:. Ebema: mabu keleka: a:ma:le na anaginaema: degeawa:? Ebe osiyodilo magumulo a:ma: a:ka:tuwa: Mosesekono totomu idi adikamidala:ta!”^a

⁴Ebe tetelo Poloko niyakabolo delamota:oniya ebe dubate ebe elawamo naniya, “Mabu keleka: a:ma:le Godotamo kalimagono ikameopino Unu Watodawanomo demalogawa:? A:ma: kawo kubanomo osiyodilota!”

⁵Polote nowamiya, “Naimano naniala:, niyaniyata. Nanitabola, Godokono Buka tabote ma kunu itana, ‘A:imano epono watowatopi magumulo idawano tanaloma: kuba tabo akogeala:.’ Na iyatawa: ebete Godotamo kalimagono ikameopino Unu Watodawanomoma: deda:na.”^b

⁶Ebe tetelo daladabutiya ebe Yu epono Ka:nisolo dubu Polote ulamiya, apulo Sa:diyusi tanebapila, apulo Pa:lisi tanebapila. Ebema: ebete woki idi lawete ebene tabo madodo adipatelo iba:tamo negiya, “Naimano naniala:! Na Pa:lisi tanebadawala ega:walo naimano nabi atumu Pa:lisi tanebapila! Numa:la:, na nanitabokobi na:midinamo Godote a:elao epo igilamo kowadipalatelemene, ebema: la: epetapiate naimano tanalo wiyasiya kubanu anagiyamidana:mitamata!”^c

⁷Ebete me tabo da:kiyawaiya, ebe tetelo Ka:nisolo dubu magumulo anagiyamida tanalote maigate, ebene Pa:lisi tanebapi ega:walo Sa:diyusi tanebapi iba:te ebo apamineuteitiya. ⁸Ibino apamineutei tanalono mabu ma kunula, Sa:diyusi tanebapiate negelanaka Godote a:elao epo igilamo a:kowadipalatelemene, wiyasiya Pa:lisi tanebapiate nanitabokobi na:midina Godote ebe tanalo nanitabolo kosiyodilomene. Ega:walo Sa:diyusi tanebapiate negelanaka Godokono Unu Duliyaomolono nopopi puliyala ega:walo epono uliyana puliyala, wiyasiya Pa:lisi tanebapiate

^z 23:2 Yon 18:22-23   ^a 23:3 Ma:t 23:27   ^b 23:5 Maimi 22:28   ^c 23:6 Ali 26:5

negelanaka Godote ebenu Unu Duliynomolono nopopi osiyodiloletē ega:walo epono ape uliyanago ako-osiyodiloliya.^d

⁹Ebema: Yu epono Ka:nisolo dubuno apaminateui magumulo tabo wamiuilo elawo tabonomote maigiti, ebene Pa:lisi tanebapino Godokono Totomu Tabo iyatulamepi epetapiate maimite elawonomamo negeliya, “A me dubugodolo kuba idi kumita:! Diyala, wade uliyana idi o Unu Duliynomolono nopodawa idite ebetamo Godokono nopo da: awokalimiyale!” ¹⁰Ebene Ka:nisolo magumulo apaminateui tanalote kawoma: dediya gowela tatalila. Ebe tetelo gowelaopino watodawate na:toletoliti epetapiate Poloko kubanu anagalimiolo da:banakapuima:na:, ebema: Polokono igilo ka:mula:ema: ebete ebenu gowelaopi nanaliya, iba:te Ka:nisolono taneba magumamo niwitiote Poloko nelawete Loma gabamanino kawo motonomamo walo ka:kemagatama:

¹¹Ebene ebe idokolo Kawodawa Ya:sute Poloko niyakabolo putinate ebe napanani, “A:ma: na:kodakoda! Mabu a:ma:le na mabuma: me Yelusalemalo tabo wadenomamo da:kiyawawa:ka, a:ma: Loma kawo duliynomolamo toawete ebe atu tabo na:ka:nikiyawaiye.”^e

Yu Dubu Epetapiate Poloko Anakapuima: Nopo Diyatiya

¹²Ebene duiya idilo Yu dubu epetapiate paladabutite nopo eba piyatilo Godokono mailamo elawo tabo ma kunu pegeliya, iba:te bae naoa:no ega:walo obo nioa:no talenalo pola:nate Poloko anakapumi teta:mo ebo ka:nemaima:. ¹³Ebe tetelo me nopo diyatiya ebe dubate ibino uwomu delawiya 40 a:nodoliya. ¹⁴Ebene ebe dubate Godotamo kalimagono ikameopino ununomo watowatopi ega:walo Yu epono kawokawo dubu epetapiatamo tolamete na:negeliya, “Aimano woki kapiyakobi midite ale Godokono mailamo tabo ma kunu nanitabolo gelama:, ale bae nao:ano talenalo pola:nate Poloko anakapumi teta:mo ebo kemaima:. ¹⁵Ebema: modobola la: aimano Ka:nisolo dubu epetapiago Loma gabamanino gowelaopino watodawatamo tabo nanalibala:, ebete Poloko motone powolukote la:tamo kemagaema:. La:le a:da: tabo gela gabodo ebe nananiyala: ma kunu, la: ubila Polokono tanalo wadenomamo kanagiyamidama:ema: ega:walo ebenu tabo apuapu walo ka:kolowiaema:. Wiyasiya ebete Poloko demagaemene, la:tamo pemaiga:no a iyalo kolosiyodilomalema: ebe gabo tetelo kanakapuima:.”^f

¹⁶Wiyasiya ebe tetelo Polokono buwelete dalaimiya, ebe koite Yu dubate nopo diyatitiya ebe tabo olowite, diya gabodo Loma epono gowelaopino kawo motonomamo tote Poloko ebo naniya. ¹⁷Ebene Polote gowelaopino elawodubu idi ebetamo ka:mite ebe naniya, “Me oli ape dubu la:imano Watodawatamo nemagata, mabu ebegodolo tanalo idi bitana Watodawa kanama:.”

^d 23:8 Ma:t 22:23   ^e 23:11 Ali 27:24; 28:16,23   ^f 23:15 Ali 25:3

¹⁸Ebene gowelaopino elawodubute ebe koi ebene watodawatamo magatate nananiya, “Aimano idoko motolo da:luta ebe dubu Polote na anane me oli ape dubu a:ma:tamo kemagaema:, mabu ebegodolo tanalo idi bitana a:ma: kanatama:.”

¹⁹Ebe tetelo gowelaopino watodawate ebe koi kotamo lawete kela:mo iyabaiamo ebe magatate diya ebo nalatediya, “A:ma:godolo beda: tanalote kitanale na ananema:?”

²⁰Ebete nowamiya, “Yu dubu epetapiate woki kapiyakobi a:miya a:ma: ma kunu kapanatama:, a:ma: dumutu Poloko me motone owolukawete ibino Ka:nisolo dubatamo kemagataema:. Ebe tetelo iba:te a:da: gabodo a:ma: kapanama:ta ma kunu, ibi ubila Polokono tanalo wadenomamo anagiyamidamete ebene tabo apuapu walo ka:kolowioma:. Wiyasiya ebe tabo nanitabo:. ²¹A:ma: ibino tabamo akotuduwatata:, mabu 40 dubu keba kunula:ka: ebako dubate Polokono to gabolo taneba alomote ebo ba:pola:na, ebe makopelita. Iba:te woki kapiyakobi midite Godokono mailamo elawo tabo ma kunu gelaka, iba:te bae naoa:no ega:walo obo nioa:no talenalo pola:nate Poloko anakapumi teta:mo kemaima:. Nanitabola, iba:te iyalo olosiyodilote a:ma: makopelitata, a:ma:le a:imano gowelaopi kanala:ema: iba:te Poloko ebamo kemagatama:.”

²²Ebene gowelaopino watodawate ebe koi eba nalibolo naniya, “A:ma:le na dapanana:wa:, ebe tanalo epetapiatamo akonawokalima:la:.”

Gowelaopino Watodawate Poloko Loma Gabamanino Kawo Elawodubu Pilikisitamo Danalibiya

²³Ebe tetelo gowelaopino watodawate ebene opopi elawodubu netewa ebetamo ka:la:mite ibi nananiya, “La:imano 200 kiyoiyo gila:mo gowelaopi dubu, ega:walo 70 oso-peago dowapata:lamena ebe gowelaopi dubu epetapi, ega:walo 200 kiliba:mo gowelaopi dubu epetapi, la:le ibi bilibilinomo uwata:wete nolosiyodiliyala: ka:lo idokolo 9 koloko tetelo Sisaliya kawo duliynomolamo ka:tolama:ema:. ²⁴Ega:walo oso-pe Poloko mabuma: modobolo nuwata:la:, ebete ibi unamo okolite ka:toma:. Na ubila la:le ebe aimano Loma gabamanino kapela Kawo Elawodubu Pilikisitamo olalatia:no wadenomamo nemagatiyala:.”

²⁵Ebene ebe tetelo gowelaopino watodawate leta osiyodilote tabo ma kunu alomoliya,

²⁶Naimano Wadenomo Kawo Elawodubu Pilikisi, a:ma: niyata. Na Kolodiyasi Lisiyasite me leta a:ma:tamo palibomo.

²⁷Potele a:ma:tamo me letago da:pemaigamene, me dubuno tanalo ma kunula. Egela idilo Yu epate ebe elawamo lawete anakapuima: dowagelitiya, nale gowelaopi epetapi uwatete ibino elawo magumune ebe ebo wagalimo, mabu nale me tanalo iyatawimo ebete Loma

gabamanino pepago depata:na.^g ²⁸Ebene ebete Yu epatamo kebe kuba kosiyodilile, nale ebe tanalo wadenomamo kiyatawama: ubi eba iyatilo ebe ibino Ka:nisololo dubuno ololo apuamo ebo magatimo.^h ²⁹Ebolo nale iyatawimo, iba:te ibino ewonino totomuno iyaiya tanaloma: ebetamo da:dowautiya, wiyasiya ebete kawo kuba idi kosiyodilola: nale ebe a:eamo o idoko motamo ebema: alibola. ³⁰Me tanalo walogabo apune lumagi idite diya gabodo pete na apanani, Yu dubu epetapiate ebe kanakapuima: gabo idi osiyodiliya. Ebema: nale ebe tanalo olowite ebe a:ma:tamo samonomamo palibomo, ega:walo nale ebetamo da:dowautiya ebe dubu analimo iba:te a:imano ololo apulo ebenu tanalo kapanagiyamidaema:. Kalakala kawonomola, me naimano tabo uwomula.ⁱ

³¹Ebema: gowelaopino elawodubu netewate ibino watodawano tabamo tudila:te, ebenu leta lawete ebe idokolo iba:te ibino gowelaopiago Poloko A:nitipatisi duliyoumolamo gito magataniya. ³²⁻³³Ebene egela idilo agowamo da:tolamitiya ebe gowelaopi dubu bilibilinomate Yelusalema kawo duliyoumolono gabamani motamo walo kolowamiote gito ka:pelamiya, wiyasiya oso-peago da:tolamitiya ebe gowelaopi dubate Poloko a:ka:tuwa: magatiya Sisaliya kawo duliyoumolamo. Ebolo iba:te kapela Kawo Elawodubutamo nemaimite ibino watodawano leta eba nikamelo Poloko ebenu umi magumamo ebo niyatiya. ³⁴Ebe tetelo kapela Kawo Elawodubute ebe leta ka:la:miolete Poloko ebo alatediya ebe kebe opodawala:ka:. Ebene Polote ebe Silisiya opodawama: eda:ma: degiya, Kawo Elawodubute ebe tabo dolowiya ³⁵ebetamo walo na:kegiya, “A:ma:le kuba osiyodiloma: degelitiya ebe dubate mamu da:pemaimima:na:, ebe tetelo nale a:imano tanalo kanagiyamidaemamota.” Ebema: ebete ebenu gowelaopi epetapi nanaliya, Kawo Elawodubu Elodite dopamo detiya iba:te Poloko ebe wade motonomamo magatate ebolo ka:numinatema:.

Yu Epate Pilikisitamo Polokono Osiyodilole Tanalo Kubama: Degeliya

24 ¹Ebene paibu egela dolopoligiya ebe tetelo Godotamo kalimagono ikameopino Unu Watodawanomo A:nanayasite Yu watowatopi epetapiago Sisaliya kawo duliyoumolamo ebo pelamiya. Ebe tetelo iba:te Loma gabamanino totomu iyatawadawa idi, ebenu mailo Tetalasitela, ebe dubu magaete iba:te kapela Kawo Elawodubu Pilikisikono ololo apuamo kapimiya pemaimiya Polokono osiyodilole tanaloma: ebe kapanama:.

²Ebene Kawo Elawodubu Pilikisite Polote pema: tabo nalibote, ebete da:pemaigiya Tetalasite Yu epono ubia: tanalo Poloko mabuma:

^g 23:27 Ali 21:30-33; 22:25-27   ^h 23:28 Ali 22:30   ⁱ 23:30 Ali 24:5-8

Pilikisitamo ma kunu awokalimiya, “Aimano Wadenomo Watodawa, a:ma: niyata! A:imano kawo elawodubu magumulo a tete geyageyanomolo milago ilukulinaima:, ega:walo aimano opolo iyaiya kubate maimio tetelo a:imano mulo wokilo ebe tanalo wadekobi a:midilinakiata. ³Ebema: nanitabola, tete bilibilinomolo ale aimano duliynomolo bilibilinomolo a:ma:godone wadewade walubi tanalo eba uwatelo a:ma:tamo kawonomamo kalakalaonakoma:. ⁴Niyata, na tabo a:kegeyageyaimo mabu na ubia:nola a:imano tete kubaima:, ebema: nale a:ma: toweoemata a:ma: kalakalago aimano tabo da:peso nolowiya.

⁵“Me dubuno tanalo ale iyalo umiyama:, ebe iyaiya kuba wagilamedawala, mabu Nasaleta dubu idino taneba magumulo ebe watodawa idila. Ebete me opo kawonomolo depata:na, ebena kuba osiyodilole magumulo aimano Yu epo epetapiate iyaiya opolo dilukuliona ebetamo eba dowao gowelao tanalate ebo maimionaka.^j ⁶Ega:walo me tanalo idila, ebete aimano Godoko Amamateno Moto kubaima: dowageliti, ale ebe ebo laima:. Ebe tetelo a ubila aimano totomu tanalodo ebena tanalo kanagiyamidaema:;^k ⁷wiyasiya gowelaopino watodawa Lisiasite pete agodone ebe elawamo pelawi, ⁸ebema: aimano taneba magumulo piyate me Polokono osiyodilole tanaloma: kubama: degelanamiya, Lisiasite a anai ale a:imano ololo apuamo ka:pelaema:.^l Ebema: modobola a:ma: a:ka:tuwa: ebena osiyodilole tanaloma: ebe nalateda:, ebene me tanalo bilibilinomo ale degelama:, ebe tabono nanitabo tanalo a:ma: ebegodone kiyatawama:ta.”

⁹Ebe tetelo Yu epo epetapiate Tetalasikono tabo moga:melo negeliya me iyaiya tanalo nanitabola.

Polote Ebena Kuba Osiyodiloa: Tanalo Pilikisitamo Dawokalimiya

¹⁰Ebena ebe tetelo kapela Kawo Elawodubu Pilikisite Poloko kotamo aniya ebete ebena tabo kiyawao kowagilima:. Ebena Polote negiya, “Kawodawa, a:ma: niyata! Na iyatawala a:ma: ulama bilibilinomo epetapilo aimano opo epono tanalo anagilamelelakenakiata, ebema: nagodolo kalakala bitana naimano kuba osiyodiloa: tanalo a:ma:tamo awokalima:.¹¹ A:ma: nanitabo tanalo ma kunu kiyatawama:ta, nale Yelusalemamo Godoko amamatema: da:timo, ebe tetene wagilimite me teta:mo pemaiga ¹²egelanomote a:ponolopoligi. ¹²Ebema: piyate na kuba osiyodilodawama: degelita iba:te na Godoko Amamateno Motolo lumagi ida:go elawamo tabo gelitalo kunamea:, ega:walo aimano iyaiya balidi ibilamole motolo ega:walo Yelusalema kawo duliynomololo na milago

^j 24:5 Ali 17:6   ^k 24:6 Ali 21:28-30   ^l Ali 24:6b-8a buka apuno tabo Lukute bukamo kakuloliya:, wiyasiya ebena buka osiyodilo walogabo apune nanitabokobi mididawa idite akuloliya.

eba pata:lo epatamo gowelao woki kikalamea:.¹³ Ebema: nale kubakuba tanalo nosiyodilolenamu iba:te degelita, ebe tabono nanitabo tanalo kitana: iyo, iba:te naimano kuba idi awokalima: modoboa:

¹⁴“Numa; Yu epo epetapiate negelanaka Ya:sukono Gabo ebe nanitabo gaboa: Wiyasiya nale a:ma: nanitabo tanalo idi kanamota, na Ya:suko waloma:ta gabodo eba tonalo, a Yu epono ewoniate damamatenamiya nale ebe nani Godo amamatenakomo. Yu epo epetapi keba kunula:ka: na atumu eba kunula, Mosesete Godokono Totomu Tabo dakuloliya ega:walo Godokono Woki Awokalimipiate dakuloliya, ebe Buka tabo bilibilinomo ale kapimiya nanitabokobi na:midilina:ma:.¹⁵ Ebema: Godokono wade walubi tanalote atamo ka:pemaigama: nale naimano Yu epo namutupiago nemakopelena:ma:, iyo, a me tanalo nanitabokobi na:midina:ma:, Godote kuba osiyodilolepi ega:walo wade tanalo osiyodilolepi ibi bilibilinomatamo wiya kikalaema: a:ela magumune igilamo kowadipalatelemene.”^m ¹⁶Numa; me mabuma: na ubi kawonomola, Godoko ega:walo epo ibino ololo apulo nale naimano tepo magumuno mulo wokido tuputupulo kokolina:ma:.

¹⁷“Ebema: naimano tanalo ma kunula, nale Yelusalema opone nemaigate ulama epetapilo iyaiya mulu opolo nokolinaimo, ebene nale naimano oponomamo walo na:kapimo nale nigologolopi epetapiatamo mani nilakapolo ka:pikalamolema: ega:walo Godotamo kalimagono inamabu ka:pikameoma:.¹⁸ Nale Godoko Amamateno Motolo ma kunu eba osiyodilutalo, dubu epetapiate ebo unamiya. Nanitabola, na ebe talena motamo podoloa:no, dopamo Godotamo kalimagono inamabu ikameote naimano tepo magumuno daley a ebo ukulalimo, ega:walo nale gowelao tanalo kowagilima: lumagi iditamo kuba woki kikamea: Wiyasiya na a:ka:tuwa: milago eba lutalo, ebe tetelo iba:te na unamete elawamo ebo pelaweniya.”ⁿ ¹⁹Ebe tetelo ibino taneba magumulo Yu dubu epetapi A:isiya opolo dilukulina iba:te a:pola:niya, wiyasiya ka:lo ebe dubate a:imano ololo apuamo ka:pelamea: Ebema: numa:, nale iba:tamo kuba nanitabolo nosiyodilotaleka:, modobola iba:te a:ka:tuwa: ebe tanalo a:ma:tamo bapawokalimina:, ²⁰wiyasiya me Yu dubu epetapiate ka:lo da:pemaima:, iba:te ibino Ka:nisolo magumulo naimano tanalo iyalo anagiyamidaniamiya. Ebe tetelo iba:te naimano kuba osiyodilo tanalo numitaleka:, modobola iba:te a:ma: nanitabolo banatana:, ²¹wiyasiya numa:, iba:te naimano kuba nipo wadiya. Nanitabola, nale iba:tamo me kapiya tabo a:kiyawaimo, ‘Na nanitabokobi na:midinamo, Godote a:ela epo igilamo kowadipalatelemene, ebema: ibi epetapiate naimano tanalo kubanu anagiyamidanamita.’ Diyala, iba:te me tabo olowite na ubia:noma: da: eda:iye.”^o

^m 24:15 Yon 5:28-29   ⁿ 24:18 Ali 21:12-28   ^o 24:21 Ali 23:6

²²Mabu Pilikisite Ya:suko Nanitabokobi Midi Gabono tanalo wadenomamo iyalo iyatawiya, ebema: ebete Poloko ega:walo Yu epo epetapino tabo gela eba odiyobolelo nanaliya, “A me tanalo malo atepate, gowelaopino watodawa Lisiyasite da:pemene ebe tetelo nale me tanalo eba:go walo ka:kuimamo.”^p ²³Ebene Pilikisite Poloko duminami ebe gowelao dubu naniya ebete Poloko wadenomamo kuminatema: Ega:walo ebete ebe walo nakaniya, “Polote gabamanino moto gulo pata:ma: a:ma: talena akoiyata:la:, ega:walo ebena namutupiate ebena iyaiya modoboa: tanalo magumulo ebe walubima: da:pelamenakoma:na:, a:ma: ibi ako-odiyobolenakala:.”

Kawo Elawodubu Pilikisite Godokono Tabo Kolowima: Da:toletoliya

²⁴Egela epetapi dolopoligiya Pilikisite ebena kamiyale Dulusilago walo na:ka:piya, me kamiyale ebe Yu lumagila. Ebene ebete Polote pema: tabo dalibiya, Polote Ya:su Kelisoko nanitabokobi midi tanalo ebetamo da:pa:kiyawaiya Pilikisite ebo olowiya. ²⁵Ebe tetelo Polote tabo geyageyadopo da:kiyawaiya, ebete Godokono tuputupu ilukuli tanalo ega:walo kateneno ubi tanalamo tudila:oa:no ebe tanalo Pilikisitamona ebo awokalilamiya. Ebene Godote epono tanalo danagilamelelaemene ebe Kawo Egelano pe tanalo Polote da:kiyawauti, Pilikisite tole lawete ebe naniya, “Taula! A:ma: na:toa! Na wade tete duimo a:ma: pema: tabo walo kakapalibomamo.”

²⁶Ebe tetelo Pilikisite ubi niyatinami Pologodone kawokawo mani uwatete idoko motone ebe gito kowolukoma:, ebema: ebete tete bilibilinomo epetapilo tabo alibonaki Polote eba:go tabo ka:pegelama:.
²⁷Wiyasiya netewa ulama da:petoiya ebe tetelo Loma gabamaniate Posiyase Pesitasiko palibiya, ebete Pilikisikono kapela Kawo Elawodubuno gobebobo ka:pelaema:. Ebe tetelo Pilikisite Yu epo kekalakalailaema: ubi eba iyatilo, Poloko idoko moto gulo atepate opo ida:mo gito tiya.

**Polote Ebena Kuba Osiyodiloa: Tanalo Sisakono
Ololo Apulo Kanawokalima: Ubi Diyatiya**

25 ¹Pesitasite ebe opono kapela Kawo Elawodubuno gobebobo da:pelawiya, ebe tetelo netewa-kapiya egela olopoligote ebete Sisaliya kawo duliynomolone Yelusalemamo ebo tiya. ²Ebena ebolo Godotamo kalimagono ikameopino watowatopi ega:walo Yu epono kawokawo dubu epetapi iba:te Pesitasitamona tolamete Poloko mabuma: ibino ubia: tanalo ebo nawokalilamiya.^q ³Ebena iba:te ebe kawiya eba toweomelo naniya, “Ale Polokono tanalo wadenomamo

^p 24:22 Ali 23:26   ^q 25:2 Ali 24:1

kanagiyamidaema; modobola a:ma: ebe Yelusalemamo nemagaiye.” Iba:te ma kunu degeliya mabu iba:te nopo iyalo iyatiya Poloko gabo tetelo kanakapuima:.⁷

⁴Pesitasite ibino tabo eba wiyalo negiya, “Ao, Polote Sisaliyalo idoko motolo bokolina, ega:walo tatalila nale ebamo walo ka:ka:tomamo.

⁵Ebema: la:imano watowatopi epetapi nago da:tolaema:na; ibino wokino tanalate ebe dubuno osiyodilole tanaloma: keba kunu ka:pola:nale, iba:te ebe tanalo gabamanino tabo anagiyamida bailo nanawokalilaema:na:.”

⁶Ebe tetelo Pesitasite a:iti o naini o teni egela epetapi Yelusalemalo okolite Sisaliya kawo duliynomolamo walo gito ka:tiya. Ebene egela idilo ebete tabo anagiyamida bailo okolite gowelaopi ebo analiya iba:te Poloko ebene ololo apuamo kemagaema:.⁷Polote tabo anagiyamida baiamo da:pemaigiya, ebe tetelo piyate Yelusalemane da:pelamiya ebe Yu dubate Polokono ginimi apune ega:walo tametamene eba pilukulilo, ibino taneba magumulo idite maiganaki, idite maiganaki, ebe kawokawo kuba osiyodiledawama: ebo gelanakiya. Wiyasiya iba:te kebe iyaiya tanalo degelanakiya ebe tabono nanitabo tanalo awokalima: ka:modobiya:.⁸

⁸Ebene Polote ebene kuba osiyodiloa: tanalo ma kunu awokalimiya, “Naimano Yu epono totomu, ega:walo Godoko Amamateno Motono pukala, ega:walo Kawo Elawodubunomo Sisakono totomu, nale me tanalo bilibilinomo magumulo kapiya idi kadikanalea:.”

⁹Ebe tetelo Pesitasiko ubila Yu dubu kekalakalailaema: ebema: ebete Poloko naniya, “A:ma: ubila:ka: Yelusalemamo toawete, nale a:imano tanalo ebolo wadenomamo kananagiyamidametama:?”

¹⁰Polote tabo eba wiyalo negiya, “Ao, na ubia:nola. Ka:lo na me Sisaliya duliynomololo Kawo Elawodubunomo Sisakono tabo anagiyamida bai wadenomo idilo utitamo. Ega:walo ka:lo a:ma:godolo Sisakono elawo bitana, a:ma:le a:ka:tuwa: naimano tanalo anagiyamidana:mete na idoko motone gito owolukonema; iyo, a:ma: nanitabo tanalo iyatawanomolata, nale Yu epatamo kapiya kuba idi kosiyodiloa:.

¹¹Numa; nale Loma gabamanino kawo totomu nadikanaletaleka: nale a:e wiya laema: bekalakalana; ebene naimano igilo mula:ma: a:kegena: Ega:walo me Yu dubate naimano tanaloma: degelita ebe iyaiya tabo nanitaboa; ebema: la: gabamaniagodolo elawo kitana: na ibino kotamo walo iyatinima; wiyasiya na ubi iyatimo Loma kawo duliynomolamo tote Sisakono ololo apulo naimano kuba osiyodiloa: tanalo ebo kanawokalimamo!”

¹²Ebema: Pesitasite ebene opopiago Polokono ubi tanaloma: gelate, ebene ebete Poloko ma kunu aniya, “A:ma: negeata Sisatamo ka:toaema; ebema: nanitabola, nale a:ma: ebetamo kanalibomamota.”

---

⁷ 25:3 Ali 23:15   ⁸ 25:7 Ali 24:5-6

Pesitasite Polokono Tanaloma: Kawo Elawodubu Agilipako Daniya

¹³Ebene egela epetapi da:petoiya Kawo Elawodubu Agilipako ega:walo ebena naniko Benisiko iba:te Sisaliya kawo duliyoumolamo pete ibino kalakala tabo Pesitasitamo pegelate egela epetapi eba:go ebo pilukula:tepiya. ¹⁴Ebene iba:te tete geyageyadopo ilukulite, egela idilo Pesitasite Polokono tanaloma: Agilipako ma kunu aniya, “Pilikisite idoko motolo datepi dubu idi malo bokolina.” ¹⁵Nale Yelusalemamo da:time, ebe tetelo Yu epono Godotamo kalimagono ikameopino watowatopi ega:walo ibino kawokawo dubu epetapi, iba:te ebe dubuno kawokawo kuba osiyodilole mabuma: na ananiya nale ebe a:eamo kaliboma:. ¹⁶Ebema: nale ibino tabo eba wiyalo negimo, ‘Ao, a Loma gabamanino tanalo ma kunula. Kebe tetelo epetapiate lumagi idi kawo kuba osiyodilodawama: degelama:na; ale ebe gito akanakapuima: wiyasiya ale ebetamo tete kikaemalema: ibino ololo apulo ebena tanalo wadenomamo kawokalima:. Ebe gabodo a gabamaniate nanitabo tanalo umite ebe lumagino tanalo wadenomamo kanagiyamidaemalema:.’

¹⁷“Ebema: Yu epate ebe dubu Polokono tanalo anagiyamidaema: mamo da:pelamiya, nale ibino tete ka:kubaimia; iyo, egela idilo nale tabo anagiyamida bailo okolite gowelaopi ebo analimo iba:te ebe naimano ololo apuamo kemagaema:. ¹⁸Ebe tetelo nale nemalagidilimo Yu epate ebena kawo kuba idi kawokalima:na; wiyasiya iba:te maimiote ¹⁹ibino Godoko amamateno iyaiya pukalano tanaloma: ebe kawonomamo aniya. Ega:walo dubu idi ebena mailo Ya:sutela, iba:te ebena tanaloma: negeliya, ‘Ebe iyalo a:iya,’ wiyasiya Polote negi, ‘Ao, ebe bigilona.’ ²⁰Ebe mabuma: na gabo kumia: ebe iyaiya tanalono nanitabo tanalo keba kunu na:kiyatawamo, ebena nale Poloko nanimo, ‘A:ma: ubila:ka: Yelusalemamo toawete, nale a:imano tanalo ebolo wadenomamo walo kakananagiyamidametama:?’ ²¹Wiyasiya ebe tetelo Polote na nanani me Sisaliya duliyoumolono idoko motolo kokolima; mabu ebe ubila Loma kawo duliyoumolamo tote aimano Kawo Elawodubunomo Sisate a:ka:tuwa: ebena tanalo ebo kanagiyamidaema:. Ebema: nale ebetamo tuduwatalo negimo, wade gabo duimo ebe Sisatamo ebo kanalibomamo, ega:walo nale gowelaopi dubu nanalimo iba:te idoko motolo ebena iyaiya modoboa: tanalo magumulo ebe wadenomamo kuminatema:.”

²²Ebe tetelo Kawo Elawodubu Agilipate Pesitasikono tabo apuapu olowiote ebetamo negiya, “Modobola:ka: na atumu me dubuno tabo naimano galonomamo kolowioma:?”

Ebene Pesitasite negiya, “Kuba:nola. A:ma: dumutu ebena tabone kolowioma:ta.”

---

¹ 25:14 Ali 24:27

Polote Kawo Elawodubu Agilipakono Ololo Apuamo Da:pemaigiya

²³ Ebene ege la idilo Kawo Elawodubu Agilipako ega:walo ebena naniko Benisiko iba:te ibino wadewade tita:gopi kaliku pupuliote, ibino opopiate ibi eba walogolelo, gowelaopino watowatopi epetapi ega:walo Sisaliya duliyoumolono kawokawo dubate ibi eba waloma:elelo iba:te gabamani motono tabo gela baiamo kawo kalakala diyamago ebo piya. Ebene ibi bilibilinomate da:nolosiyodiliya ebe tetelo Pesitasite gowelaopi epetapi nanaliya iba:te Poloko kemagaema. ²⁴ Ebe tetelo Pesitasite negiya, “Kawo Elawodubu Agilipa ega:walo la: bilibilinomo ago da:pola:wenama, la: niyaniyata. Me dubuno tanalo numa:la. Me Sisaliya duliyoumololo dilukuliona ega:walo Yelusalemalo dilukuliona, ebe Yu epo bilibilinomate ebena tanaloma: ibino ubia: tanalo natamo eba wadaelo iba:te gelatepaolo na ananiya ebete na:emene. ²⁵ Wiyasiya nale ebena tanalo danagiyamidaimo, ebena kapiya kuba idi kumia: ebe a:eamo kaliboma: Ebema: nanitabola, ebete Sisakono ololo apulo ebena kuba osiyodiloa: tanalo kanawokalima: na danani, nale tabo ebo iyatimo ebe Sisatamo kanaliboma: ²⁶ Wiyasiya nale leta magumulo me dubuno tanaloma: aimano Kawodawa Sisatamo kebe tabo nakakulolemo? Naimano woki wadenomamo kitana:, ebema: modobola la: olowiopi na nowalubiniyala: Kawo Elawodubu Agilipa, nale a:ma: mamu ebema: ka:imata, a:ma:le na eba walubinilo me dubuno tanalo wadenomamo anagiyamidamete na Sisakono leta wadenomamo ebo kosiyodilomamo, ²⁷ mabu modoboa: nale idoko motolo dokolina ebe lumagino tanalo leta magumulo wadenomamo awokalimia:no ebe Sisatamo gito aliboma:.”

Polote Ebena Kuba Osiyodiloa: Tanalo Agilipatamo Dakawokalimiya

26 ¹ Ebe tetelo Kawo Elawodubu Agilipate Polotamo negiya, “Modobola a:ma: a:ka:tuwa: a:imano tanalo atamo nawokalima:.”

Ebena Polote ebena koto adipatelo ebena kuba osiyodiloa: tanalo awokalima: ma kunu wagilimiya, ² “Kawo Elawodubu Agilipa, Yu epate nale iyaiya kuba bilibilinomo nosiyodilolenamu gelana, wiyasiya ka:lo kalakala kapiyate nagodolo bitana, mabu wade tete natamo a:pe nale a:imano ololo apulo naimano kuba osiyodiloa: tanalo kawokalima: ³ Me tanalo nanitabola, a Yu epono ewonino pukala ega:walo ibino osiyodilole tanalo ega:walo a magumulo kebe iyaiya tanaloma: kapaminatenuinakoma:, a:ma: ebe tanalo iyatawanomolata. Ebema: niyata, nale a:ma: anamata, modobola a:ma: naimano tabo kalakalago nolowia.

⁴ “Yu epo bilibilinomate naimano okoli tanalo iyatawanomola, iyo, na da:peso tetelo naimano opolo dokolinaimo ega:walo Yelusalemalo nale da:pokolinaimo, ⁵ ebe tete geyageyanomolo iba:te naimano okoli tanalo numinamiya. Ebema: iba:te ubi diyatima:na:, modobola iba:te

ma kunu nawokalima:na: na wade Pa:lisi tanebadawa idila. Me tanalo nanitabola, Yu epo magumulo a Pa:lisi tanebapiate a:ka:tuwa: ewonino totomu epetapi bilibilinomamo wadenomamo tudila:onakoma:, wiyasiya Yu epo epetapiate eba kunu kowagelena:.”⁶ Ega:walo me tanalo idila. Ka:lo na a:imano tabo anagiyamida magumulo utitamo, mabu Godote aimano ewoniatamo nanitabonomolo degiya, nale ebe tabo nanitabokobi midilo ebenu walubi tanalote atamo ka:pemaigama: nemakopelenamo.”⁷ Ega:walo naimano Kawo Elawodubu, a:ma: numa:, aimano Yu epono 12 gu epo bilibilinomate atumu idoko ega:walo egela bilibilinomolo Godoko eba amamatenalo ebenu tabo nanitabokobi midilo ebenu walubi tanalo ebe kemakopelena. Iyo, me tanalo nanitabola, ebe Yu epo ega:walo na, ale atu wade tanalo Godogodone laema: nemakopelenama:, wiyasiya iba:te na ubia:noma: eda:ote naimano nanitabokobi midi mabuma: nale kawokawo kuba nosiyodilolenamu gelana.”

⁸ Ebene Polote walo na:kegiya, “La: olowiopi, niyaniyata, mabu keleka: la: la:imano wokilo ma kunu demalagidilawenama, Godote a:ela epo igilamo a:kowadipalatelemene?”⁹ Na atumu dopamo kubakuba woki epetapi emalagidilolenakimo, ebema: piyate Nasaleta duliomolodawa Ya:sukono mailo unamo dadipatena ebe epatamo nale iyaiya gowelao tanalo osiyodilolenakimo,”¹⁰ iyo, nale Yelusalemalo eba okolinalo eba kunu wagelena:imo. Ebema: nanitabola, Godotamo kalimagono ikameopino watowatopiate natamo elawo dikanamenakiya, nale Ya:sukono tuputupu epo epetapi bilibilinomo idoko motamo ebo alibolenakimo, ega:walo tabo anagiyamida bailo ibino tanaloma: degelanakima: nale ibi a:eamo alibolema: modoboma: genakimo.¹¹ Ega:walo tete epetapilo aimano Yu epono iyaiya balidi ibilamole motolo nale Ya:suko waloma:tapiate kuba nosiyodilolenamu eba genalo, ebema: na epetapiago iba:tamo kawokawo temeteme ebo ikalamenakima:. Eba kunu eba wagelenalo na ubila iba:te Ya:suko nanitabokobi midi magumune olobila:ote ebenu tanalo a:da:ma: kegelama:. Ebene naimano dowa iba:tamo elanomoma: eda:lo iyaiya mulu opo epetapino kawokawo duliomolamo tonakimo ibi ebo na:kubailamenakimo.”

Polote Ya:sutamo Keba Kunu Kolobigiyale Ebe Tanalo Dawokalimiya

¹² Ebene Polote ebenu tabo moga:melo walo na:kegiya, “Nale eba kunu eba wagelenalo, tete idilo Godotamo kalimagono ikameopino watowatopiate leta epetapi ega:walo ibino elawo natamo dikanamiya nale Dama:sakase kawo duliomolamo gito tiyamo.¹³ Nale egela tuli tetelo dubu epetapiago ebamo eba tutalo, gabo tetelo alote Godokono Unu Duliomolone piwisigate a ebo pa:wiyamidadigaiya, ebe alo

⁶ 26:5 Pil 3:5-6   ⁷ 26:6-7 Ali 23:6; 28:20   ⁸ 26:9 Ali 8:3

elawonomola, ebena elawote egelano alono elawo odoliya. ¹⁴Ebe tetelo a bilibilinomate opamo gudite nale idawano tabo madodo Yu epono tabamo ma kunu olowiyamo, ‘Solo, Solo! Keleka: mabu a:ma:le natamo kawokawo temeteme dikanama:wena? A:ma:le nago goweladawama: deda:wena, a:ma: a:ka:tuwa: a:ma: ebe kubaiminata. A, nanitabola:ka:, kau-goeote ebena namutudawa agowamo aliamidama: dowagelemene, namutudawate ebe wiyasiya gaubamo walo gito kakanagalimene!’

¹⁵“Ebena nale negiyamo, ‘Kawodawa, a:ma: poteleka:?’

“Kawodawate naimano tabo eba wiyalo negiya, ‘Na Ya:sute, a:ma:le natamo temeteme dikanama:wena, na ebe lumagila. ¹⁶Modobola a:ma: nemaiga, mabu nale a:ma:tamo apawokalamo nale a:ma: naimano wokodawama: ka:miditama:. Ebema: ka:lo a:ma:le nagodolo beda: tanalo kulama:wa: ega:walo nale walone a:ma: diyatumiotama, ebe tanalo bilibilinomo a:ma:le epo epetapiatamo kanawokalilaema:ta. ¹⁷Ebena a:ma: naimano woko eba nosiyodilonalo Yu epono elawo magumulo nale a:imano igilo ba:mula:menakomata, ega:walo Yua:pino elawo magumulo na atumu a:ma: ba:kowalubinakomata. Nanitabola, nale a:ma: ebe Yua:piatamo kanalibomamota, ¹⁸mabu a:ma:le ibino balidi ka:nepalamililaema:ta iba:te idoko magumune alamo kolobila:oma:. Iyo, iba:te Saitanakono elawo magumune Godotamo olobila:ote na Ya:suko nanitabokobi da:midinima:na:, ebe tanalodo Godote ibino kuba egebolelamete ka:dodolomatililaemene, ega:walo ebete ibi ebena tuputupupi epetapiago kapiyakobi midilite wade duliomolo idi iba:tamo kikalaemene.’ ”^x

Polote Godotamo Kebe Woko Kosiyodilonamile Ebe Tanalo Dawokalimiya

¹⁹Ebena Polote ebena tabo moga:melo walo na:kegiya, “Kawo Elawodubu Agilipa, Godokono Unu Duliomolone natamo kebe tanalote ka:pemaigiyale, nale ebe tanalo umite ebo tuduwatiyamo. ²⁰Ebe tetene wagilimite nale epatamo Godokono tabo ma kunu kiyawaonakimo, ‘La:imano tepo magumu iyakobi midila:wete Godotamo nolobila:la:, ega:walo modobola la:imano wadewade osiyodilole magumudo la:imano Godotamo olobila: tanalo nawokaliminakiyala:.’ Nanitabola, dopamo tetelo nale Dama:sakase kawo duliomololo tabo eba kunu kiyawaiyamo, ebena Yelusalemamo pete ibi ebe atu tabo akapanaliyamo, ebena nale Yudiya opo kawonomamo Godokono tabo kiyawago tote Yua:pino iyaiya mulu opamo ebo nemaigiyamo. ²¹Me mabuna Yu epo epetapiate na ubia:noma: eda:ote, egela idilo iba:te Godoko Amamateno Motolo na elawamo lawenete ubi ebo iyatiya na kanakapunaema:. ²²Wiyasiya

^x 26:18 Ais 42:16; Epe 2:2; Kol 1:13

Godokono walubite nagodolo nitani, ebema: ka:lo na malo dutitamo Godote na nanitabonomolo dopamo diyatunamiya nale ebe tanalo la: kawokawo epo ega:walo egege epo la: bilibilinomatamo nawokalimitamo. Iyo, dopamo tetelo Mosesete Godokono woki awokalimipi epetapiago kebe tanalote pemaigama: da:kiyawaonakiya, na atu tanalo ebe ka:kiyawautamo. ²³Me tabo ma kunula, Godokono Alibodawa Kelisote da:emene, a:e magumune igilamo walo da:kemaigamene ebete dopo lumagima: keda:mene, ebene ebete igilo mula:no alo ebena Yu epo ega:walo kapela Yua:pi ibi bilibilinomatamo kawokalimene.”^y

Agilipate Ya:suko Nanitabokobi Ka:midima: Polote Ebe Daniya

²⁴Ebe tetelo Kapela Kawo Elawodubu Pesitasite Polokono tabo kiyawao ubia:noma: eda:te ebe ebo gepatemiya, “Eiye! Polo, a:ma: daedale lumagilata! A:ma: buka ka:la:miole kawodawanomolata, ebema: diyala, a:imano iyatawa tanalote a:ma: daedalekobi da: a:miditia!”

²⁵Ebene Polote Pesitasitamo nowamiya, “Naimano Kawodawa, na daedale lumagia: Naimano tabo nanitabola ega:walo na tuputupu wokinomolo kiyawautamo. ²⁶Kawo Elawodubu Agilipate naimano tabono nanitabo tanalo iyatawala, ebema: na ilipoa:no ebena ololo apulo ka:kiyawaomamo. Nale kebe iyaiya tanaloma: ka:kiyawautamo, ebete ebe tanalo bilibilinomo iyalo iyatawiya mabu ebe tanalate diya gabodo kemaimiya:.”

²⁷Ebene Polote walo na:kegiya, “Kawo Elawodubu Agilipa, Godokono woki awokalimipiate dopamo ebena Bukamo dakuloliya, a:ma: ebe tanalo nanitabokobi na:ka:midilila:wita? Iyo, na iyatawala a:ma: nanitabokobi na:midilitata!”

²⁸Ebe tetelo wiyasiya Agilipate Polotamo negiya, “A:ma: natamo beda: tanalo osiyodiloma: kowagela:wita? A:imano tabo kiyawao magumulo woki ba:kitanale, nale me gopowai tetenomolo Ya:sukono waloma:tadawa idima: keda:ma:?”

²⁹Polote nowamiya, “A:ma: Ya:sukono tabo tete gopowailo olowiawete ebe nanitabokobi da:mida:emene naimano kalakala nanitabolo kitanamene, o a:ma: tete geyageyadopo okoliawete nanitabokobi midi tanalo delawa:emene na atumu kekalakalamamo. Iyo, la: bilibilinomate naimano tabo dolowiawitama, nale la:imano tanaloma: Godoko na:toweomenamo la:imano nanitabokobi midi magumulo la:le nago kapiyanomoma: keda:ema: Wiyasiya la: mabuma: na me kapiya tanalo ubia:nola, nale me auli ala:go depata:namo epetapiate la: ebako ala:mo matuolamolema: modoboa:.”

³⁰Ebe tetelo Kawo Elawodubu Agilipako, ega:walo ebena naniko Benisiko, ega:walo kapela Kawo Elawodubu Pesitasiko, ega:walo tabo

^y 26:23 Luk 24:44-47; 1Kol 15:20

olowiopi epetapi, ibi bilibilinomate maimiote ³¹ tabo gela baine eba tolamitalo ibino taneba magumulo negeliya, “Me dubugodolo kuba idi puliyala gabamaniate ebe a:eamo aliboma:, ega:walo modoboa: ebete idoko motolo gito okolinama:.”

³² Ebene Agilipate Pesitasitamo negiya, “Nanitabola, me dubute a:imano tabo anagiyamida magumulo dopamo dutiti, ebe tetelo ebete Sisakono ololo apuamo toma: a:ma: ana:notaleka: ale ebe idoko motone gito balibona:, wiyasiya ebete aimano Kawo Elawodubunomotamo toma: a:ma: aniata, ebe mabuma: ebete ebetamo na:nemaigamene.”

**Polote Loma Kawo Duliyomolamo Toma:
Kawo Palai Peago Dowagilimiya**

27 ¹ Ebene Loma gabamaniate a ibino Itali opamo palai peago kemagataema: tabo diyatiya, ebe tetelo gowelaopiate Poloko ega:walo epetapi idoko motolo dilukulinamiya, ibi bilibilinomo gowelaopino watodawa idino kotamo gito nalomiya. Ebe gowelaopino watodawano mailo Yuliyasitela, ega:walo ebene gowelaopino taneba mailo ebe Kawo Elawodubunomo Sisakono Tanebapila. ² Ebene kawo palai pe idite A:damitiyama duliyomolone pemaigate A:isiya opono kewa: kolomono iyaiya duliyomolamo walo ka:ka:toma: dowageliti, ale ebe peamo nolote ebo tolamiyama:. Ebe tetelo Ma:sadoniya opodawa idi A:listakasiko, ebe Tesalonaika duliyomololo awokaliya, ago me dubute tiya.^z

³ Ebene egela idilo ale Saidono kawo duliyomolamo da:nemaimiyama:, ebe tetelo gowelaopino watodawa Yuliyasite Poloko nilakapoimilo ebetamo tete ikamiya, ebete ebe duliyomololo ebene namutupi epetapi nulamelo iba:te ebene iyaiya modoboa: tanalo magumulo ebe wadenomamo kowalubima:. ⁴ Ebene a Saidono duliyomolone walo da:ka:tolamiyama:, kewa: kolomo eba na:iwalelo kawo awate a dodiyoboia, ebema: Saipalase opamo nemaimite ebe opono kewa: kolomono balado ebo tolamiyama: mabu ebe gabote atamo mataludopoma: ediya. ⁵ Ebene ale kewa: kolomo walo ka:na:iwalete Silisiya ega:walo Pa:mapiliya opo niyakabodo petolamete Lisiya opono Maila duliyomolamo ebo nemaimiyama:. ⁶ Ebolo kawo palai pe idite A:lesandiya duliyomolone Itali opamo toma: dowageliti, gowelaopino watodawa Yuliyasite ebe tanalo iyatawate a ebe peamo oloma: gito naliboia.

⁷ Ebene ale ebe peago da:ka:tolamiyama: ebe tetelo awano tanalo umilo a kela:mo eba tolamelo kawo temeteme niyatawaiyama:. Ebene egela epetapi da:petoia a Sanaidase duliyomolo teta:mo nemaimite awate a

^z 27:2 Ali 19:29

ebolo nanitabolo dodiyoboia, a wiyasiya woki iyakobi midite matalu gabo wadiago tolamete kewa: kolomo ebo na:iwaliyama: Kuliti opono Salamone geyageya mubamo. ⁸Ebene a Kuliti opono kewa: kolomo balado kawo temetema:go petolamete pe boboo idi ebo numiyama:, ebe pe boboono mailo nitana ‘Pe A:ilioleno Matalu Pe Boboola,’ Laseya duliynomolo niyakabolo itana.

⁹A ebe Kuliti opamo pelaema: tete geyageyanomoma: dediya, ebema: Septemba saganano Kawo Egelate^a eba ponolopoligolo ebe opo kawonomolo kawo awate alogo iyalo owagilimiya. Mabu ale kewa: kolomodo ka:tolaema: wade tete danaetoamidiyama:, ebema: Polote pe wokopi eba analelo negiya, ¹⁰“Dubala:, na numitamo a me tetelo tolaema: dowagelema: ale ka:nolalatiolemalema:, iyo, peno igilo ega:walo inamabu ega:walo a epono igilate kalatidioma:na:”

¹¹Ebe tetelo gowelaopino watodawate Polote degiya ebe tabo kolowiya:, wiyasiya ebete pe atadawa ega:walo pe namutudawa ibino ubi tanalamo gito tuduwatiya. ¹²Iyo, ibino tabo gela magumulo ibi bilibilinomate ubi niyatiya ebe duliynomolo atepate Kuliti opono tatali duliynomolo idi Pinikisa:mo ka:nemaimioma:, mabu iba:te pe da:pa:iliya ebe pe boboo modoboa: kawo palai pete awa tetelo tete geyageyanomolo ebolo itanama:. Ebe tetelo iba:te nemalagidiliya, Pinikisi duliynomolono pe boboono kolomo magata kawodopola, egelate da:niwisiganako eba apulo eba itanalo ebema: awate ebe pe boboo kawiya kelawenakoa:

Awa Ega:walo Kawokawo Ulate Palai Pe Kubanomamo Danagalimiya

¹³Ebe tetelo kawo awate dolopoligiya wiyasiya siyele apune kela:mo dupaloguti, ebema: pe wokopiate kalakala lawete a ebe duliynomolone tolaema: wadenoma: gelalo iba:te peno aga mabu wailiomete Kuliti opono kewa: kolomo balado tolame walo ebo kowagilimiya. ¹⁴Wiyasiya iba:te tete da:peso eba tolamitalo, kawo awanomote Kuliti opo apune walo ka:nolosiyodilote ebo piya, pe wokopiate ebe awano mailo Dibilidubu Apuno Awama: ka:miya. ¹⁵Ebe tetelo awate pe dapanagalimiya wokopiate pe poto apuamo oba:midama: dowageliya ka:modobiya:, ebema: iba:te peno walege atepate awate a potone kawo kolomamo gito powauateiya. ¹⁶Ebene ale kewa: kolomono da:peso mamoko, ebene mailo Kolodala, ebe mamoko siyele apudo eba nodolitalo tete da:pesolo ulate mataludopokobi ebo olowiya. Ebe tetelo

---

^a Septemba saganano uwomu apulo Yu epate ibino tanalo idi ma kunu osiyodilonaka, iba:te kapiya egelalo bae naoa:no eba pola:nalo ibino kuba osiyodilole tanalo Godotamo nanitabonomolo awokalilamenaka ebete ebe tanalo bilibilinomo egebolelamete ka:dodolomatililaema:. Lukute ebe tanalo eba malagidilolo tabo ma kunu akuloliya, me Septemba saganano Kawo Egelate iyalo a:ponolopoligi.

ale kawo palai peno igilo mula:meno pe da:peso ebo nosiyodiliyama: ebe pete kawo kolomolo ololukapoma:. Iyo, ale ebe tanalo kawo temetema:go ma kunu osiyodiliyama:, ¹⁷wokopiate ebe da:peso pe kawo kolomono obone adipatete kawo palai peno guamo iyatite ala:mo matuomeote ebo kodakodaimiya. Ebe atu tetelo iba:te kawokawo ale epetapiamo kawo pe auptילו atumu a:kematuomeiya, mabu iba:te na:toletoleutiya Libiya opono kewa: kolomono obo tetelo ditana, ebe wiyamo awate aimano pe da:batamene. Diyala, pete ebe wiyamo da:nolokowigamene, ulate pe ebolo kubanomamo anagalimiote pete gito da:ba:na:bolegalemene. Ebe mabuma: wokopiate woki bilibilima: eba eda:olo iba:te tanalo idi kosiyodiliya ma kunu, iba:te kawo peno palai owololuomete pe guamo gito iyatiya, ebene kewa: kolomono ulate a:ka:tuwa: a ebo ataiya.

¹⁸Wiyasiya awala ulola ibino elawote kolopoligolamitiya:, ebema: egela idilo wokopiate peno olowame inamabu bilibilinomo obamo gito iyalekiya, ¹⁹ega:walo egela idilo iba:te atumu kowageliya, palai peno iyaiya woko inamabu epetapi ibino kotonomamo uwatete obamo gito kiyalekiya. ²⁰Ebe tetelo pete kawo temanomo magumudo tonami, ebe mabuma: ale egela epetapi ega:walo idoko bilibilinomolo egela ega:walo maweke ulamea:no kawo awanomote a kubanomamo dalukoenami aimano igilo mula: tanalono wokite analatidioamiya.

²¹Ebema: pe wokopiate egela epetapi bilibilinomolo tole tanalago eba ilukulinalo bae kenaonakia:, ebene egela idilo Polote ibino ololo apulo maigate negiya, “Dubala:, la: naimano tabo nolowiwetaleka: ale Kuliti opono pototo akatepana:, iyo, me pete a:ka:kubana: ega:walo inamabu bilibilinomate akalatidiona:.” ²²Wiyasiya ka:lo nale la: toweolamelo negemo, la: elawo walo na:kelawa:la:, mabu pete ka:kubamene wiyasiya la: magumulo lumagi idino igilote akalatidimene! ²³Na Godokono lumagi idila, iyo, ebete na iyalo elaweniya nale ebene wokodawama: keda:nama:. Ebema: ka:lo idokolo ebene nopodawate natamo pawokalate ²⁴na:pege, ‘Polo, a:ma: akotoletola:la:, a:ma: Sisakono ololo apuamo nanitabolo ka:nemaigama:ta. Ega:walo Godote ebene nilakapolo tabo idi ma kunu kege, me pelo a:ma:go dilukulina ebete a:ma: mabuma: ebe dubu bilibilinomono igilo ka:mula:lelaemene.’^b ²⁵Ebema: naimano dubala:, la: elawo walo na:kelawa:la: mabu na Godoko nanitabokobi na:miditamo, ebete na danane ebe tanalote nanitabonomolo eba kunu ka:pemaigamene. ²⁶Me tanalo nanitabola, ulate a ataete kewa: kolomono mamoko opo ida:mo kanapatimene, ale aimano igilo mula: tanalo ebo ka:nuwatema:.”

^b 27:24 Ali 23:11

Kawo Palai Pete Ulo Kawokawo Magumulo Da:bolegaliya^c

²⁷A Kuliti opo datepiyama:, ebe tetene wagilimite 14 egela eba petolo kawokawo ulate a Meditala:iniya kewa: kolomo tetenomodo eba ataelo, ebene idoko idilo sele tetenomolo pe wokopiate ibino wokilo pototo netataliminamu gelaniya. ²⁸Ebema: iba:te auli inamabu da:peso ala:mo matuomeonate kawo kolomono kulukulu da:modobutiniya 40 mita uminiya, ebene tete da:pesolo towatepanate walo da:ka:na:modobutiniya 30 mitama: eda:ni. ²⁹Ebene ulate a nokolamo nataluatenamu eba gelanalo wokopiate kawonomamo toletoleonate, iba:te pe walogabo apuamo netewa-netewa mibomibo aga iyalekemenate egelate samamo kowaloma: Godotamo ebo towetoweoniya. ³⁰Ebe tetelo peno olalati tanalo uminate, wokopiate a:da: elemasigi gabodo a ka:miyapatepaenama: iba:te igilo mula:no pe da:peso obamo eba adubinalo a epetapi ebo anaeniya, “Ale pe dopo apuno aga iyalekema: ka:tolamenama:.”

³¹Polote wiyasiya ibino elemasigi tanalo uminate gowelaopino watodawa nanani, “Na niyatawanamo, me wokopiate pelo ago pola:na:no la:imano igilate kalatidioma:na:,” ³²ebema: gowelaopi epetapiate pe da:pesono ale da:niyailiminiya ebe pete epoa:no gito wadauni.

³³Ebene walo tete detatalini Polote dubu bilibilinomono bae naoa:no ilukuli mabuma: tabo elawodopamo eba analenalo, ebete ma kunu geni, “Me 14 egelamo la:le la:imano igilo tanaloma: woki da:bilibiliawenatima, la:le tete geyageyanomolo bae kenawenakia:.” ³⁴Nale la: ebema: analenamata, la:le bae kenaoema: Bae nao magumulo la:le elawo kelaemamota, ebene olalate la:tamo da:pemaigamene la:imano igilate akalatiidioma:na:, iyo, nanitabola, la: bilibilinomo magumulo lumagi idino watono eke kapiya idite akalatiidimene.”

³⁵Polokono tabo kiyawao dolopoligoni, ebe tetelo ebete ibino ololo apulo bae lawenate Godotamo kalakala tabo ge dolopoligoni bae adikamidalenate nao ebo wagiliminiya, ³⁶ebema: ibi bilibilinomate ibino tole tanalo iyabaiamo alomonate Polago bae ebo naoniya. ³⁷Ebe idokolo a piyate ebe kawo pelo da:pola:niyama:, aimano epono uwomu 276 epola, ³⁸ebene baete a bilibilinomo da:uguamoeni, wokopi epetapiate peno olowame inamabu epetapi ebe witi-laiso kawodopo kolomamo gito iyalekeniya, mabu ibi ubila pete tutuma: eba eda:nalo ibi pototo teta:mo kanatalutinama:.

³⁹Ebene egelate dowaloiya pe wokopiate kewa: kolomono mamoko opo idi ebo umiya, wiyasiya ibi bilibilinomate ebe opo dopamo kuminakia: Ebe tetelo iba:te ebe opono kolomo bala eba umiutalo wade tete ebo umiya, nokola puliyala, wiyo damela kapiyate itani, ebema: ibino pete

^c 27:26 Ali 28:1

ebe wiyo damela teta:mo ka:na:ilioma: ubi eba iyatilo iba:te gabo ebo wadiya. ⁴⁰Ebe mabuma: iba:te peno iyaiya agano ale iyailimite kolomolo gito miyapiya, ega:walo ebe atu tetelo iba:te dopamo dematuolamoliya ebe walegeno ale palamite, ebene da:peso palai ibino pe dopo apulo ebo owiolomiya, awate ibi eba walubilinatolo pete wade wiyo damelamo ka:na:ilioma:. ⁴¹Wiyasiya iba:te eba kunu eba nowagelitalo, pete damela teta:mo nidiwia:no dopamo obolo ditani ebe wiyo damela teta:mo nodolote peno wameya apute ebo nolokowigiya, ebema: ebe tetelo kawokawo ulate peno wapo apu kubanomamo eba anagalimiutalo pete bolegale ebo wagilimiya.

⁴²Gowelaopiate peno olalati tanalo dumiya nopo ebo iyatiya, iba:te idoko moto epo peago demagaeliya ebe dubu bilibilinomo kanakapulaema:, ibi epetapiate potamo na:luma:ote gito nalautiokapoma:. ⁴³Ebe tetelo wiyasiya gowelaopino watodawa ubila Polokono igilo ka:mula:ema:, ebema: ebete ebene opopi nodiyoboliya iba:te ebe dubu anakapulaema:. Ebe atu tetelo ebete ibi bilibilinomo nanaliya, ibi magumulo piyate a:luma:oma: dowagelitiya iba:te pene ilapatela:ote potamo dopamo ka:na:luma:oma: ⁴⁴ega:walo a:luma:o iyatawa:piate pe bolegale elela:mo olokowila:ote ebo ka:na:iwalema:. Nanitabola, a bilibilinomate ma kunu aimano igilago potamo modobolo nidiwiyama:.

Molota Opolo Bu Kalute Poloko Daliya

28 ¹Ebene a bilibilinomate olalati:no potamo da:nidiwiyama:, ebe opo epate a nanaiya me kewa: kolomolo ditana ebe opono mailo Molotala. ²Ebe tetelo iba:te a kawonomamo nilakapoiamele potolo ela madoamete a ebo ka:miya aimano ape kenaenailaema:, mabu ulamate eba owutalo a kawo gibate uwateiti. ^d ³Ebene Polote kewa katomo nuwatete eba pepadutalo, bu kalute ebe katomo magumune pemaigate ebe kotolo palote ebo legemiti. ⁴Ebema: Molota opo epate kalute Polokono kotolo legemitalo dumiya, ibi magumulo epetapiate epetapiatamo negeliya, “Nanitabola, me dubute dubu idi anakapumi. Numa:la:, epatamo kuba wiya dikalamolenako ebe aimano ida:da:lino uliyante ebetamo kuba wiya ikame! Ebete kewa: kolomono olalati magumune dalaula:ka, wiyasiya ebene kuba wiyate gabo idido ebetamo nanitabolo a:pemaiga.”

⁵Ebe tetelo Polote ebene kotone kalu danamotega:miyiya elamo gito adogeliya, wiyasiya Polokono apa:mo kaluno elawote kodoliya:.^e

⁶Ebene epate ebe eba umitalo ibino wokilo ebo geliya, tatalila ebete ka:emene. Wiyasiya tete geyageyadopo nipo dumitiya ebe tetelo iba:te ibino woki iyakobi midilite negeliya, “Diyala, ebe da: kuba lumagia;

^d 28:2 2Kol 11:27   ^e 28:5 Mak 16:18

wiyasiya aimano ida:da:lino uliyana idite me dubuno ololamo atamo da: apawokalale!”^f

Polote Molota Opo Epo Temetema:gopi Wadekobi Da:midoliya

⁷Ebe kewa: kolomolo ditanami ebe opono kawo gabamani dubuno mailo Pubiliyasitela, ale kebe damela potamo ka:nidiwiyama: ebe damela niyakabolo ebenu kawokawo pali ega:walo motote na:pola:menami. Ebe dubute a epetapi nilakapoiamelu uwatete a ebenu motamo gito magataiya, ebenu netewa-kapiya egelamu ebete a wadenomamu eba uamenatelo ebo walubinaki. ⁸Ebe tetelo Pubiliyasikono nabiyi gabugabute eba uminatelo ne kalimago lionaki, ebema: Polote ebe kadeleno wata baiamu tote Godotamo eba na:towetowelo koto ebetamo da:nowatiliya, ebete wadekobi ebo olowiya. ⁹Ebenu Polote dosiyodiliya Molota opo epate ebe tanalo olowite, egela epetapilo iba:te ibino temetema:gopi demagaelenakiya Polote Godokono elawamu wadekobi ebo midiolenaki. ¹⁰Ebe mabuma: iba:te a moioelo nilakapo inamabu bilibilinomu atamo gito ikaeamoenakiya, ega:walo ale kawo palai pe ida:go walo tolaema: da:kowageliyama:, ebe tetelo agodolo kebe inamabuate modobolo pola:na:no iba:te ebe inamabu wadaete peamu atumu gito kalomoamiya.

Ale Loma Kawo Duliyyomolamo Da:nemaimiyama:

¹¹Ale Molota opolo eba ilukulilo netewa-kapiya sagana dolopoligiya, ebe tetelo ale kawo palai pe ida:go tolame walo gito kowagilimiyama:. Ebenu kawo awano tete pemaiga:no ebe pete dopamu A:lesandiya duliyyomolone Molota opamu pemaigate, kawo awano olopoligo tete ebo pemakopeliya ega:walo ebe peno wato netewala, me pe namutudawate Loma epono ida:da:lino Nedewale Gudino ololamo osiyodiloliya. ¹²Ebenu a ebe peago kewa: kolomu na:iwalete Silakuse kawo duliyyomolamo nemaimiote netewa-kapiya egela ebo nilukuliyama:. ¹³Ebe tetelo ale walo ka:tolamete kewa: kolomu ka:na:iwalete Legiyama duliyyomolamo ebo nemaimiyama:, ebenu egela idilo wade awate siyele apune da:piya, ebe awate netewa egelamu a eba powalubilo pete tote Putiyoli duliyyomolamo gito nolosigiya.

¹⁴Ebolu ale Ya:suku nanitabokobi midipi ekaki epetapi da:nulamiyama:, iba:te a nanaiya iba:go kilukulima:, ebema: ale iba:go sebeni egelamu ilukulite walo agowa gabodu na:ka:tolamiyama: Loma kawo duliyyomolamo. ¹⁵Ebenu Loma epo nanitabokobi midipi epetapiate aimanu tanalo olowite, iba:te gabo tetelo ago alugoma: kawo duliyyomolone ebo pelamiya. Ibi magumulu dopo epate A:piyase duliyyomolono inamabu

^f 28:6 Ali 14:11

olowame bailo ago palugote, ega:walo epetapiate gabo tetelo ago walo nakapalugiya, ebe gabo teteno mailo ebe ‘Kapela Epono Netewa-kapiya Lao Moto Tetela.’ Ebe tetelo Polote ebe Loma epono ololo dulamiya ebete Godotamo kalakala tabo eba gelo tepo magumulo elawo ebo lawiya. ¹⁶Ebene ale Loma kawo duliyoumolamo da:nemaimiyama:, ebe tetelo gabamaniate Poloko naniya ebete idoko motolo a:kokolimene, wiyasiya moto idinomolo eba nokolilo gowelaodawa dubu idi kapiyate eba:go kokolimene ebete alaula:kapoma:.

**Polote Loma Kawo Duliyoumololo Ya:sukono
Tanaloma: Yu Epatamo Tabo Da:kiyawaiya**

¹⁷Netewa-kapiya egela da:ponopoligiya, Polote tabo ebo nalibiya Loma kawo duliyoumololo dilukulionamiya ebe Yu epono watowatopiate ebetamo ka:pelaema:, mabu nanitabola, iba:te Ya:sukono nanitabo tanalo dopamo kolowiya:. Ebene iba:te dupaladabutiya ebete iba:tamo negiya, “Naimano naniala:, me tanalo nanitabola, nale aimano Yu epatamo kuba idi kosiyodiloa: ega:walo aimano ewonino pukala idi kapiya kadikamidalea:, wiyasiya aimano epo epetapiate natamo eba dowaoilo iba:te Yelusalemalo na lawenete Loma gabamanino kotamo gito iyatiniya. ¹⁸Ebene ulama epetapi da:petoi ebe tetelo gabamaniate naimano tanalo eba anagiyamidanamelo, iba:te na a:eamo kalibonema: naimano kuba kapiya idi kumia:, ibi wiyasiya ubila na idoko motone gito kowolukonema:.”^g ¹⁹Ebe mabuma: Yu epate gabamaniatamo ibino ubia: tanalo kawiya awokalimiya, ebene na gabamanino tabo anagiyamida bailo eba utitalo nale gabo idi kumia:. Ebema: ebe tetelo nale naimano ubi awokala iyatimo Sisakono ololo apulo naimano kuba osiyodiloa: tanalo kanawokalima:, wiyasiya la: niyanyata, naimano woki kitania: Sisakono ololo apulo aimano Yu epono tanaloma: kuba tabo idi ka:negema:.”^h ²⁰Nanitabola, nale la:go tabo ka:kiyawaoma: tabo ebema: palibomo. Ebema: modobola la:le naimano kotolo ditana me auli ale numa:la:, mabu a Isalaela epate pokono pe tanaloma: kalakalago demakopelenama:, ebe Kawodawa mabuma: nale me matuolamole tanalago okolinamo.”ⁱ

²¹Ebe tetelo Yu watowatopiate Polotamo negeliya, “Niyata. Ale a:ma: mabuma: leta epetapi Yudiya opone kuwatea:, ega:walo aimano ekaki epetapiate ebene ka:pelamea: a:imano osiyodilole tanaloma: kuba tabo idi a kapanaema:.” ²²Wiyasiya kalakala kawonomola, a iyatawala iyaiya opolo epo epetapiate a:imano oli tanebano tanaloma: kubanomamo gelana. Ibino tabo gela tanalo da: nanitabola: o da: a:da:la:, ebema: aimano ubi bitana a:imano tabo apuapu wadenomamo kolowioma:.”^j

^g 28:18 Ali 26:31   ^h 28:19 Ali 25:11   ⁱ 28:20 Ali 26:6-7   ^j 28:22 Ali 24:14

²³Ebene ebe tetelo iba:te kapiya egela idi ka:mite, ebe egelalo dopamo da:pelamiya ebe watowatopiate ega:walo tabo olowiopi bilibilidopo epetapi iba:te Polokono motamo ebo paladabutiya. Ebene duiya tetene wagilimite adimo teta:mo nemaiga Polote Godokono Kawo Elawodawano tanalo ibi ebo iyatulamiya. Ebe tetelo Mosesete Bukamo dakuloliya ega:walo Godokono Woki Awokalimpiate dakuloliya, Polote ebe Buka apuapuno tabo eba awokalilamitalo ebete ibi ebo analiya Ya:suko nanitabokobi ka:midima: ²⁴Ebene ibi epetapiate Polokono tabo modoboma: gelate Ya:suko nanitabokobi na:midiya, wiyasiya epetapiate nanitabokobi ka:midiya: ²⁵Ebe mabuma: egelate eba adimonalo apamineutei tanalote iba:tamo da:peni, ebe tetelo iba:te iyaiya tabo eba gelanalo ibino motamo gito tolameniya. Ebe tetelo Polote nanitabokobi midia: Yu epatamo me kodakoda tabo kapiya geni, “Godokono Uliyanate ebene woki awokalimidawa Aisayako aniya, ebete la:imano ewoniatamo tote tabo nanitabonomolo ma kunu ka:na:kiyawaoma:

²⁶ ‘A:imano epatamo toawete ibi ma kunu nananaliye,

‘La: tabo bolowinakomota

wiyasiya a:kiyataawenakoma,

iyo, la: magumu bowadinakomata

wiyasiya a:kuma:wenakoma.

²⁷ Mabu me epono woki alatidiolamiya,

ibi nanitabo tanalo olowima: ubia:nola,

ebema: iba:te galo emopioliya,

ega:walo ibino balidi atumu a:mula:oliya.

Ebema: iba:te ibino balidi mula:olea:noma: neda:otaleka;

ibino balidite naimano wade tanalo bulamena;

ega:walo ibino galote nolowiotaleka;

iba:te ibino tepo magumuno woki wadenomamo malagidilote

natamo bolobila:na;

ebema: na modobola ibi nale wadekobi midilima:’ ’ ”

²⁸Ebene Polote ebene tabo moga:melo walo na:kegeni, “Modobola la: niyatawala; me tetelo Godokono igilo mula: tanalono tabo ebete Yua:piatamo ikalami, mabu iba:te kalakalago olowite kelaema:na: wiyasiya la:lea:” ²⁹Ebema: Polokono tabo kiyawao tanalo dolopoligoni, Yu epate ebene motone eba tolamenalo ibi a:ka:tuwa: ibi magumulo apamineutei kawonomago tolameniya.^k

³⁰Ebene Polote ulama netewa Loma kawo duliynomololo eba okolinale ebete kebe wata moto ka:wianamile, piyate ebe motamo da:pelamenakiya ebete ibi kalakalago ebo uwatenaki. ³¹Ebema: ebe tete geyageyanomolo ebete Godokono Kawo Elawodawano tanalo ega:walo Kawodawa Ya:su Kelisokono tanalo ebe epatamo awokala kiyawaonaki, idawate ebe kodi yobonakia.

^k Ali 28:29 buka apuno tabo Lukute bukamo kakuloliya; wiyasiya ebene buka osiyodilo walogabo apune nanitabokobi mididawa idite akuloliya.